T.C.

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DARWİNİZM: NAZİZM VE SOSYAL DARWİNİZM

Yüksek Lisans Tezi

Sena Şahin

Ankara-2019

T.C.

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DARWİNİZM: NAZİZM VE SOSYAL DARWİNİZM

Yüksek Lisans Tezi

Sena Şahin

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Gözde Yılmaz

Ankara-2019

KABUL ve ONAY

Sena Şahin tarafından hazırlanan "Uluslararası İlişkilerde Darwinizm: Nazizm ve Sosyal Darwinizm" başlıklı bu çalışma, 24.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü İmza

Prof Dr. Dilaver Tengilimoğlu (Enstitü Müdürü)

Başkan İmza

Dr. Öğr. Üyesi Kaan Renda (Başkan)

Danışman İmza

Doç. Dr. Gözde Yılmaz (Danışman)

Üye İmza

Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Eliküçük Yıldırım (Üye)

ETİK BEYAN

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

• Akademik ve etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,

• Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

• Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

• Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

24.06.2019

Sena Şahin

ÖZ

ŞAHİN Sena. Uluslararası İlişkilerde Darwinizm: Nazizm ve Sosyal Darwinizm, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

19. yüzyıl, yaşanılan gelişmeler ile insanlık tarihi açısından oldukça önemli bir dönemdir. Bu dönemde yaşanan tarihi, sosyal ve bilimsel gelişmeler tüm dünyayı oldukça etkilemiştir. M.Ö. 600'lü yıllara kadar dayanan evrim fikri ise, Charles Darwin'in 1859 yılında "Türlerin Kökeni" isimli eserinin yayınlanması ile zirveye ulaşarak tüm alanlarda oldukça önemli etkilere sebep olmuş, sosyal ve siyasal alanlara da nüfuz etmeye başlamıştır. 1851 yılında Herbert Spencer tarafından geliştiren toplumsal hayatta evrim fikri, Darwin'den sonra toplum içinde hızlı bir şekilde gelişerek, Sosyal Darwinizm unsuru ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılın başlarında Almanya'yı da etkisi altına alan Sosyal Darwinizm, Nazi ideolojisinin şekillenmesinde etkili olmuş ve Sosyal Darwinizm'in en radikal noktası olan "ırk hijyeniği" uygulamaları da Naziler tarafından sistemli bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada evrim teorisinin sosyal alanlara yansıması, Sosyal Darwinizm kapsamında Nazizm özelinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Nazizim, Hitler, Darwinizm, Sosyal Darwinizm

ABSTRACT

19th century is a really significant era that affects the history of humanity with its phenomenons. The historical, social and scientific developments of 19th century had great impact on all around the world. The idea of evolution rooted in BC 600, came out on top with Charles Darwin in 19th century. After the release of Charles Darwin's ''Origins of Species'' in 1859, the theory of evolution would have a significant effect on every field and would influence social and political fields. The idea of evolution in social life, developed by Herbert Spencer in 1851, after Darwin, would quickly progress in society and cause the emergence of Social Darwinism. Social Darwinism, which took Germany under it's influence during the 20th century, took part in shaping Nazi ideology and the idea of ''racial hygiene'' one of Social Darwinism's most radical points, was systematically implemented by the Nazi's. In this research, the reflection of the theory of evolution on to social life will be examined, under the scope of Social Darwinism and Nazism.

Keywords: Nazism, Hitler, Darwinism, Social Darwinism

TEŞEKKÜR

Araştırmam boyunca emeği geçen, olumlu yaklaşımı ile hep destek olan değerli danışmanım Doç. Dr. Gözde Yılmaz'a,

Eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen sevgili annem Nursel Şahin ve sevgili babam Erol Şahin'e,

Her zaman yanımda olan ablam Feyza Sevim'e ve eşi Tan Sevim'e,

Varlığı ile her zaman moral veren yeğenim Eymen Ömer Sevim'e,

İyi dilekleri ile yanımda olan tüm dostlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BÖLÜM

NAZİZM ve SOSYAL DARWİNİZM

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NAZİ UYGULAMARINDA SOSYAL DARWİNİST ETKİLER

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

GESTAPO: Die Geheime Staatpolizei- Devlet Gizli Polisi

IMT: International Militart Tribunal – Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi

NAPOLAS: Nationalpolitische Erziehungsanstalten- Ulusal Siyaset Enstitüsü

NAZİ: Nationalsozialismus- Nasyonal Sosyalist

M.Ö.: Milattan Önce

SA: Sturmabteilung- Kahverengi Gömlekliler

SD: Siecherheitsdients- Emniyet

SS: Schutzstaffel- Koruma Timi

T4: Tiergartenstrasse

GİRİŞ

İnsanlık tarihi için en önemli konulardan biri de, evrim teorisi ve evrim ile ilgili düşüncelerdir. M.Ö. 600'lü yıllara kadar dayanan evrim düşüncesi; Çin, Roma ve İslam medeniyetlerince de tarih boyunca tartışılmıştır. Lamarck ve Malthus evrim düşüncelerinin gelişimde önemli katkılar sağlamıştır. Fakat evrim düşüncesi, Charles Darwin'in "Origin of Species" isimli kitabında ortaya attığı evrim teorisi ile zirve noktaya ulaşmıştır. Teorisini "doğal seleksiyon" üzerine kuran Darwin'in evrim fikirlerinin zirveye çıkması, Herbert Spencer ile birlikte sosyal alanlarda da vücut bularak Sosyal Darwinizm unsurunun ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır. Kavramsallaşması Oscar Scmidth ile 1879 tarihine dayanan Sosyal Darwinizm, "uygun olanın hayatta kalması" anlayışı ile toplum içinde yayılmaya başlamıştır. Sosyal Darwinist anlayışa göre, toplumda çatışmalar ve ayrıcalıklar olduğundan, insanlar eşit değildir. Sosyal anlamda elverişli olanlar, sosyal hayatta baskındırlar ve bu noktada doğal seleksiyon gözlenir. Yani, toplumsal anlamda var olma savaşında, güçlü, elverişli ve baskın olanlar her zaman hayatta kalır.

Sosyal Darwinizm, 20. yüzyıl itibari ile Almanya'da yaygınlaşmaya başlamıştır. Alfred Ploetz'un ırk hijyeniği ile ilgili çalışmaları Almanya'da radikal Sosyal Darwinizm'in düşünsel temellerini oluşturmuştur. Uygulamaları ise, Hitler önderliğindeki Nazi Almanya'sında görülmeye başlamıştır. Nazi ideolojisi ile Sosyal Darwinizm, yaşam mücadelesi ve uygun olanın hayatta kalması görüşleri altında birleşerek, Nazilerin anti-Semitist iç ve dış politikalarının şekillenmesinde etkili olmuştur. Öyle ki, Hitler Yahudileri aşağı ırk, Aryan ırkını üstün ırk olarak tanımlayarak ideolojisini reaksiyoner temeller üzerinde kurmuş, "Kavgam" isimli kitabında ise düşük ırk ve yüksek ırk ayrımının altını çizmiştir. Hitler'in bu görüşlerine göre yüksek ırk her zaman düşük ırk üzerinde hâkim olmalıdır, aksi zaten tabiata aykırıdır. Tam da bu noktada, Sosyal Darwinizm ve Nazizm ortak paydada buluşmaktadır. Sosyal Darwinist görüşlerde bahsi geçen "elverişli" olanların Nazi ideolojisindeki karşılığı "Aryan" olandır. Naziler, Aryan ırkının mükemmelleştirilmesi, Yahudilerin toplum dışına itilmesi amacı ile ilk olarak ırkçı yasaları yürürlüğe koymuşlardır. Sonrasında ise, propagandaları ile ideolojilerini meşru göstermeye çalışmışlardır. Tüm bu unsurların altında Sosyal Darwinist izler gözlemlenebilir. Nazilerin milliyetçi, anti-Semitist ideolojileri, iktidara geçtikleri 1933

yılı itibari ile tüm faaliyetlerinde görülmüştür. 2. Dünya Savaş'ı ve öncesi dönemde ise, Sosyal Darwinizm'in en radikal hali olan öjeni ve ötenazi uygulamaları gözlenmiş, bu süreç soykırımın gerçekleşmesine kadar gitmiştir.

Bu Araştırmanın amacı, siyasi tarihte önemli etkileri olan Nazi ideolojisinin Sosyal Darwinizm ile ilişkisini inceleyerek literatüre yeni bir perspektif kazandırmaktır. Araştırmada, siyasi tarihe yön vermiş olan ırkçı düşünceler, Sosyal Darwinizm kapsamında anti-Semitizm ve Nazizm özelinde ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sorusu şu şekilde belirlenmiştir; Sosyal Darwinizm Nazi ideolojisi üzerinde hangi noktalarda etkili olmuştur?

Bu bağlamda, araştırmanın birinci bölümünde, ilk olarak M.Ö. 600'lü yıllarda yaşayan Anaximanedros'un evrim ile ilgili görüşlerinden başlanarak, İslam medeniyetlerinde de yer alan evrim görüşleri ele alınmıştır. Sonrasında, Lamarck ve Malthus'un evrim düşüncesinin gelişimine olan etkileri incelenmiştir. Daha sonra, Darwin'in evrim teorisi "doğal seleksiyon" kavramı üzerinden ele alınmıştır. Araştırmanın buraya kadar olan kısmı, doğa bilimleri alanında yaşanan gelişmeleri içermektedir. Doğa bilimleri ile ilgili olan bu gelişmelerin, sosyal bilimlere olan yansıması ise, evrim teorisinin sosyal alanlarda da etkisini göstermesi ile gözlemlenmeye başlamıştır. Bu noktada, araştırmada Spencer öncülüğünde başlayan süreç ele alınmıştır. Sosyal Darwinizmrin tanımı ve savları incelenerek Nazi ideolojisi ile bağlantı kurmadan önce konunun netleştirilmesi amaçlanmıştır. Sonrasında, liberalizm çerçevesinde Sosyal Darwinizm konusuna yer verilmiştir. Önemli Sosyal Darwinistlerden bahsedilerek araştırmanın birinci bölümü sonlandırılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın birinci bölümünde, disiplinler arası etkilerin incelenmesi ağırlık taşımaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, Almanya özelinde Sosyal Darwinizm ele alınmıştır. İlk olarak 19. yüzyılda Almanya'yı etkisi altına alan gelişmelere değinilerek, Darwinist düşüncelerin Almanya'da kabul görmesinin sebepleri üzerinde durulmuştur. Sonrasında, Darwinizm'in Almanya'da sosyal alanlara geçmesinde önemli rolü olan Haeckel ve ırk hijyeniği görüşlerinden bahsedilmiştir. Daha sonra, Nazi iktidarının yükselişi ve Hitler'in dış politikasının temel hatları incelenerek Nazi ideolojisinin temellerinin hangi doğrultuda Sosyal Darwinizm ile bağlantılı olduğu ele

alınmıştır ve Hitler'in "Kavgam" isimli kitabı üzerinde Sosyal Darwinist unsurlar değerlendirilerek, araştırmanın ikinci bölümü sonlandırılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın ikinci bölümünde, Sosyal Darwinizm ve Nazi ideolojisi ilişkisinin incelemesi ağırlık taşımaktadır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, Nazi Almanya'sında gerçekleştirilen Sosyal Darwinist uygulamalar ele alınmış, ötenazi ve öjeni uygulamalarından, Holokost'un sonuna kadar olan süreç incelenmiştir. Bu bağlamda ilk olarak, Nazilerin sosyal hayattaki uygulamaları ile konuya giriş yapılmıştır. Nazilerin propagandalar aracılığı ile anti-Semitist ideolojilerini meşru göstermeye çalışması ve bu doğrultuda Yahudilerin sosyal ve kültürel alanlarda ölümlerinin gerçekleştirilmesi ele alınmıştır. Daha sonra, Nazi Almanya'sında gerçekleştirilen, Sosyal Darwinizmin en radikal hali olan öjeni ve ötenazi uygulamaları ele alınmıştır. Son olarak, 2. Dünya Savaş'ında yaşanan, Yahudileri toplumdan ayıklama amacı taşıyan Yahudi soykırımının gelişiminden bahsedilmiştir. Nazilerin doğal ve meşru olarak gördükleri, bir çeşit yapay seleksiyon olan Holokost'un sona ermesi ve sonrasında gerçekleşen Nüremberg Mahkemeleri'nden bahsedilerek üçüncü bölüm sonlandırılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın üçüncü bölümünde Nazi rejiminde görülen Sosyal Darwinist uygulamaların incelenmesi ağırlık taşımaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DARWİNİZM'DEN SOSYAL DARWİNİZM'E

1. 1. Evrim Düşüncesinin Kökenleri

Evrim düşüncesinin temellerinin, tarihsel olarak çok eski köklere sahip olduğu bilinmektedir. İlk evrimci düşüncenin izleri, M.Ö. 610-545 yıllarında yaşayan ve Thales'in öğrencisi olan Anaksimendros'un çalışmalarında görülmüştür. Anaksimendros'a göre, biyolojik sistemler gelişmektedir ve ilk yaşayan canlılar suda oluşmuştur. Karada yaşayan canlılar ise, suda yaşayan canlıların değişimi ve gelişimi ile oluşmuştur.[1] Bu iddia, evrim teorisinin en ilkel köklerini oluşturmuştur. M.Ö. 6. yüzyılın sonlarında yaşayan Heraklitos, bütün maddelerin aynı "elemanın" değişimleri olduğunu ileri sürmüştür ve daha sonrasında M.Ö. 490-430 yılları arasında yaşayan Empedokles canlıların kendilerini çevreye uyum sağlayacak şekilde hayatta kaldığını ve yeni üreyen neslin bunu sürdürerek değiştiği fikrini ortaya atmıştır.[2]

Evrim fikriyle ilgili diğer görüşlere, antik Çin medeniyetlerinde rastlanmıştır. Varoluşu dönüşüm olarak nitelendiren Taocu felsefeci Zhuangzi, canlıların ortama uyum sağlayarak, yeni türlerin oluşmasında güç sahibi olduklarını ileri sürmüştür.[3] Antik Roma'da ise, M.Ö. 99 ve 55 yılları arasında yaşayan Titus Lucretius Carus, M.Ö. "De Rerum Natura" (Evrenin Yapısı) isimli bilimsel şiirinde yaşamın kökeni ile ilgili devinim kavramının üstünde durarak, yaşamın otlardan ağaçlara, ağaçlardan hayvanlara, hayvanlardan insanlara, yani basit organizmalardan gelişmiş organizmalara doğru devinim göstererek ilerlediğini ve çevreye en uygun olanın hayatta kaldığını ileri sürmüştür.[4] Bu görüş modern evrim teorisine yakın olarak değerlendirilebilir.

Sonrasında, evrim ile ilgili en önemli görüşlere İslam dünyasında rastlanmıştır. Tarihte, İslam dünyasının altın çağı 8. yüzyıl ve 13. yüzyıl olarak bilinmektedir. Bu

---

[1] Siri Igıno, Travisinato, " Reconstructing Anaximander's Biological Model Unveils a Theory of Evolution akin to Darwin's, Through Centries Before the Birth of Science", **Acta Med Hist Adriat**, Cilt.14, Sayı.1, 2016, s.65.
[2] Arzu, Demirel, "Antik Yunanda Biyolojik Evrim Düşüncesi", **Folklör Edebiyat.** Cilt.17,Sayı.68. 2011,s.56.
[3] Kenan Ateş, **Dünü Bugünüyle Evrim Teorisi**, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2009,s.17.
[4] Klara Berzeviczy, vd. ," Medieval or Even Older Roots of Evolution Theory", **Atti e memorie.** Cilt.14, Sayı.7,2012, s. 74-80.

dönemde İslam âlimleri birçok alanda önemli gelişmelere öncülük etmişlerdir. Evrim fikri bağlamında ise, bu dönemde yaşamış önemli İslam âlimlerinden El- Cahiz "El Hayavan" (Hayvanlar kitabı) adlı eserinde, çevre ve hayvanların ilişkileri üzerinde durmuş, doğadaki canlılar arasındaki mücadeleden bahsederek, doğal seleksiyon kanunlarına benzer bir fikir ileri sürmüştür.[5] Evrim fikri ile ilgili önemli görüşlere sahip olan bir diğer İslam âlimi Farabi'dir. Farabi, "El Medine'tül Fazıla" (Erdemli Şehir) adlı eserinde canlıların ortak bir türden kademeli olarak geliştiği fikrinden bahsetmiştir.[6] İbn-i Miskeveyh'in " El Fawz El Aşgar" (Küçük Başarı) isimli kitabında ise, varlıkların canlıya dönüşüm süreci şu şekilde sıralanmıştır; cansız madde, bitki, hayvan, maymun ve insan.[7] İbn Haldun "Mukaddime" isimli eserinde, varlıkların kademeli olarak geliştiği ve iklimin karakterlerin üzerinde etkisi olduğu görüşünü savunmuştur ve daha sonra, düşünme yetisi olan insan var olmaya başlamıştır.[8] Erzurumlu İbrahim Hakkı, "Marifetname" isimli eserinde varoluşun; maden, bitki, hayvan ve insan arasında kademeli olarak gelişmesi sonucunda ortaya çıktığı görüşünü ileri sürmüş ve maymun ve insan benzerliğinden bahsetmiştir.[9]

Yukarıda bahsedilen görüşler modern evrim teorisinden farklı olsa da, ana fikir olarak evrim teorisinin kökenlerini oluşturmaktadır. Tarihin ilk zamanlarından beri birçok düşünürün ya da bilim adamının evrim fikrine sahip olduğu görüşü ileri sürülebilir. Bu noktada, Lamarck'ın evrim ile ilgili görüşleri oldukça önemlidir.

1.1.1. Lamarck'ın evrim teorisi

Evrim fikrinin tarihsel gelişimi açısından en önemli fikirleri ortaya atan isimlerden biri, 1744 yılında aristokrat bir ailenin çocuğu olarak Fransa'da dünyaya gelen Fransız doğa bilimci Jean Baptise Lamarck'tır. Lamarck, hayatı boyunca çok çeşitli alanlarda faaliyet göstermiştir. Cizvit kolejinde 4 yıl eğitimine devam ettikten sonra Fransız ordusuna katılmış, teğmenlik rütbesini almış ve 7 yıl savaşlarına katılmıştır. Gittiği yerlerde bitki örtüsünün çeşitliliğine şahit olmuş, daha sonra

---

[5] Mehmet, Bayrakdar, "Câhız Ve Biyolojik Evrimciliğin Doğuşu", Çev. Mehmet Vural. **Kelam Araştırmaları.** Cilt.10, Sayı.1.2012, s.120-122.
[6] İsmail, Yakıt, "Darwin'den Önce İslam Düşünürlerinde Evrimle İlgili Fikirler", **İstanbul Üniversitesi Felsefe Arkişui Dergisi,** Cilt 0, Sayı 24. 2012. s.105.
[7] Ateş, a.g.e. s. 18.
[8] Yakıt, a.g.e. s. 115-116.
[9] Yakıt, a.g.e. s. 117-118.

edindiği bilgilerle "Flora Française" (Fransa Florası) isimli eserini yazmıştır. Sonrasında ise, botanik biliminde uzmanlaşmıştır. 1785 yılında "Encylopedie Methodique" isimli eserini (Metodik Ansiklopedi) yazarak, botanik bilimine önemli katkılarda bulunmuştur. Doğa Tarihi müzesinde görevlendirilmesi ile beraber Lamarck, evrim ile ilgili en önemli fikirlerini açıkladığı "Philosophie Zoologique" (Zooloji Felsefesi) ve "Historie Naturelle des animaux sans vertebles" (Omurgasız Hayvanlar Üzerine İncelemeler) isimli eserlerini tamamlamıştır.[10] Lamarck, omurgalı canlılarla ilgili çalışmalarda bulunmuş ve canlıların sahip olduğu özelliklerin sonraki nesillere aktarıldığını ileri sürerek transformizm (dönüşümcülük) kuramının temellerini atmıştır.[11]

Lamarck'ın evrim fikrine göre, başlangıçta canlılar şimdiki biçimlerinde değillerdir. Canlılar değişime uğramaktadırlar. Doğadaki mutasyonlar, çevresel değişiklikler sonucunda gelişir. Dış etkenlerdeki değişiklikler sonucunda bazı organlara yeni görevler yüklenir, böylelikle bazı organlar kullanıldığı için daha çok gelişir, kullanılmayan organlar ise körelir ve bu özellikler kalıtım yoluyla aktarılır.[12] Özetle denilebilir ki, Lamarck'ın evrim kuramında en önemli etken çevresel faktörlerdir. Öyle ki, çevrenin etkisiyle kazanılan özellikler dölden döle aktarılır. [13]

Lamarck'ın evrim fikirleri, günümüz modern evrim teorisine yakın olmasa da, evrimin ilk bilimsel açıklamasını yapan isim Lamarck'tır. Dolayısıyla evrim fikrinin bilim çerçevesinde açıklanmasında Lamarck'ın rolü çok büyüktür. Darwin'den önce evrim ile ilgili en kayda değer verilere, Lamarck'ın eserlerinde rastlanmıştır demek yanlış olmayacaktır.

1.1.2. Thomas Malthus etkisi

Evrim düşüncesinin gelişmesindeki en önemli unsurlardan bir tanesi de, iktisat teorileridir. Evrim düşüncesinin zirveye çıkması Darwin ile gerçekleşmiştir, fakat Darwin'in evrim fikirlerinin gelişmesinde 1766 yılında İngiltere'de doğan Thomas Malthus'un (1766-1834) etkisi oldukça önemlidir. Thomas Malthus, 1799 yılında "An

---

[10] İnan, Kalaycıoğulları. "Subhi Edhem ve Lamarckizm Adlı Eseri", **Dört Öge**, Sayı,4,2013, s.82.
[11] Ülker, Öktem. "Olgu, Kuram, Darwin Öncesi Evrim Kuramları ve Darwin'in Evrim Kuramı", **Ankara Üniversitesi DTCF Antropoloji Dergisi**. Sayı.23, 2010, s.32.
[12] Kalaycıoğulları, a.g.e s.83.
[13] Kalacıoğulları, a.g.e. s. 83.

Essay of Population" isimli eserinde nüfus teorisini ortaya atar. Bernard Russell'e göre Darwin'in teorisi liberal ekonomideki Laissez Faire (bırakın yapsınlar) ilkesinin canlılar dünyasına yansıtılmasıdır.[14] Malthus'a göre endüstrileşme artıkça nüfus sayısı da artmaktadır fakat beslenme imkânları nüfusa oranla daha yavaş gelişmektedir. İnsanlar beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için savaşmak zorundadır. Mevcut gıda kaynaklarına erişemeyen elverişsiz, fakir ve güçsüz olanlar bu savaşta elenecektir. Bu durum var olma savaşıdır ve bu savaş nüfus artışından kaynaklanır. Bu savaşta, güçlü olan organizmalar güçsüzleri her zaman yener.[15] Malthus burada, geometrik nüfus artışının toplumda sıkıntılara sebep olduğunu ileri sürmektedir.

Darwin ise, evrim teorisinde bu fikirlerden etkilenmiştir. Öyle ki, Darwin "Türlerin Kökeni" kitabında "Var Olma Savaşı" teorisine atıfta bulunur. Darwin'e göre Malthus'un teorisi neden birçok türün var olduğuna dair mantıklı bir açıklama getirme gayesi taşır.[16] Buradan hareketle, Darwin şu fikri dile getirir; yaşam mücadelesinde, türlerin hayatta kalmasına ve yeni türlerin oluşmasına elverişli olan kalıtsal özellikler, doğal seleksiyon için itici bir güç durumundadır.[17] Darwin'in var olma mücadelesindeki düşüncesi, doğadaki karşıtlığı gözler önüne serer. Doğa canlılar için hem yapıcı, hem yıkıcı unsurları bir arada içinde bulundurur. Öyle ki, seleksiyon fikri içinde de mücadele ve işbirliği gibi iki ayrı kavram bir arada bulunur. Ayrıca, var olma mücadelesi insanları da kapsayabilir. Eğer doğal yaşamda popülasyon kısıtlı ise coğrafya ve doğal kaynaklara göre insan nüfusunun artışı da sınırlı olmalıdır. Bu bağlamda Darwin şu soruları sorar; insanoğlu hayatta kalma mücadelesinde çatışma mı, yoksa iş birliği içinde midir?[18]Malthus öğretileri şu şekilde özetlenebilir; her yerde bir varoluş mücadelesi vardır. Bu mücadelede elverişli ve yeterli olanlar hayatta kalır ve var olmaya devam eder. Yetersiz olanlar ise ortadan kaybolur.[19]

---

[14] Bernard, Russel. **Bilim ve Din**, Çev. Hilmi Yavuz, İstanbul, Cem Yayınevi,1999.sf 49.
[15] Thomas, Malthus, "An Essay on the Principle of Population", **Electronic Scholarly Publishing Project**,1998. Sf.12-16.
[16] Charles Darwin, **Türlerin Kökeni**. Çev. Öner Ünalan. 3. Baskı, İstanbul, Evrensel Basım Yayın,2012. S.47.
[17] Darwin, a.g.e. s. 46.
[18] Darwin, a.g.e. s. 46-54.
[19] Remoff, Heather. "Malthus, Darwin, and the Descent of Economics", **American Journal of Economics & Sociology, vol**. 75, no. 4, Sept. 2016, pp. 862–903.
EBSCOhost, doi:10.1111/ajes.12158.

1.2. Charles Darwin

Charles Darwin, 12 Şubat 1809 yılında İngiltere ve Galler arasında yer alan Shrewburg adlı bir kasabada, varlıklı ve eğitimli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Babası Robert Darwin, İngiltere'de önemli bir doktordur. Dedesi Erasmus Darwin ise doktorluğun yanında, amatör bir filozoftur. Erasmus Darwin, doğa ile ilgili birçok kitap yazmış, canlıların ortak bir atadan gelerek değişime uğradığı fikrini ileri sürmüştür.[20]

Darwin'in çocukluğu ile ilgili araştırma yapıldığında, doğa, hayvanlar ve bitkilere olan ilgisi büyük dikkat çeker. Darwin küçük bir çocukken bile doğadaki nesnelere ve canlılara oldukça meraklıdır, hatta bitkileri ve böcekleri inceleyerek isim verip koleksiyon yapar. Çocukluk yıllarındaki eğitimini doğduğu kasabada alır, fakat okula ilgisi yoktur. Okulda öğretilenleri, sıkıcı ve sürekli tekrarlanan bilgiler olarak tanımlar.[21] Daha sonra babasının isteği üzerine tıp eğitimi almaya başlar. Fakat tıp alanına da ilgisi olmadığından eğitimini yarıda bırakır. 1827 yılında, Cambridge üniversitesinde matematik, Yunanca ve Latince eğitimi almaya başlar, fakat ilgisini yine derslerine veremez. Bu sırada doğa ile ilgili araştırmalar yapar. Boş zamanlarında botanik ve böceklerle ilgilenir, böcek koleksiyonu yapmaya başlar. Cambridge'de bulunduğu zaman içinde, hayvanlar ve bitkiler ile ilgili çalışmalar yapan doğa bilimcisi ve kâşif Alexander von Humboldt'un çalışmalarından etkilenerek tropiklere seyahat etmeye karar verir. Seyahati sırasında inceleme yaparken birçok kuş, canlı türü ve fosillerle karşılaşır. Sonrasında çalışmalarına devam ederken, türlerin çeşitliliği ve benzerliği üzerine teoriler üretmeye başlar. Kasım 1838 yılında yeni bir fikir bulur. Bu fikre göre; doğada birçok canlı türü vardır, canlılar hayatta kalmak için sürekli mücadele etmektedirler ve hayatta kalabilenler değişime uğrayarak ya da evrilerek üremeye devam etmektedirler.[22] Sonrasında bir süre görüşlerini saklar. 1858 yılında, kendisiyle aynı görüşe sahip olduğu Alfred Russel Wallace ile ortak bir çalışmaya

[20] Ayrıntılı Bilgi için bknz: Karp, Walter. **Charles Darwin.** New Word City, Inc, 2016. 1. Bölüm. *EBSCOhost*, search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1421572&site=eds-live&authtype=ip,uid

[2121] Ayrıntılı Bilgi için bknz: Charles, Darwin and Francis Darwin. **The Autobiography of Charles Darwin: From the Life and Letters of Charles Darwin**. Andrews UK, 2012,1. Bölüm

[22] Laura L, Sullivan. "Charles Darwin: Groundbreaking Naturalist and Evolutionary Theorist",Abdo Publishing,2016. S. 25-26.

başlar.[23] 1859 yılında, evrim teorisinin en önemli çalışması olan "Origin of Species" (Türlerin kökeni) adlı eser yayınlanır. Sonrasında ise 1871 yılında, Darwin'in en önemli ikinci eseri "Descent of Man" (İnsanın Türeyişi) yayınlanır.

1.2.1. Darwin ve Evrim Teorisi

Evrim fikrinin zirve noktasına ulaşması, Darwin'in "Türlerin Kökeni" isimli kitabının yayınlanmasıyla başlar. Bu eser, bilim ve felsefe dünyasında büyük bir ses getirmiş, günümüzde bile halen devam eden tartışmalara sebep olmuştur. "Türlerin Kökeni" kitabı ile birlikte materyalist fikirlerle ilgili yeni bir dönem başlamıştır.

Darwin'in evrim teorinin temeli kendi tabiri ile "doğal seleksiyon" ilkesine dayanmaktadır. [24] Malthus ve Spencer gibi Darwin de beslenme ve nüfus ilişkisinin canlılar arasında rekabete neden olduğunu savunmuştur. Bu mücadelede hayatta kalabilenler türün en güçlüleri olmakta ve mücadele sırasında yeni özellikler kazanmaktadırlar. Bu yeni özellikler ise, kalıtım yoluyla yeni nesillere aktarılmaktadır. Darwin'in teorisi temel olarak; mücadele, rekabet, hayatta kalma, çevreye uyum ve çevre kavramları üzerinde şekillenmiştir. Bunun yanında teorinin yardımcı unsuru cinsel ayıklanmadır. Cinsel ayıklanmada güçlü erkekler en uygun eşleri seçmektedir ve böylelikle kusurlu bireylerin çiftleşmesi önlenmektedir.[25]

Darwin, "Türlerin Kökeni" isimli kitabının ilk bölümünde türlerin çeşitliliği için en önemli ilkenin kalıtım olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüş, Lamarck'ın çevresel faktörlerin türlerin çeşitliliğinde temel olduğuna dayanan evrim fikrinden farklıdır. Darwin, çevresel faktörlerin de evrimde etkili olduğunu ileri sürse de, Darwin'in teorisinde, çeşitlilikteki temel etken kalıtımdır. Darwin Lamarck'ın teorisinin önemini kabul etmekle beraber, bazı noktalarını eleştirmektedir. Ayrıca Darwin, kalıtım yolu ile gerçekleşen çeşitliliğin de bazı noktalarının tam olarak bilinemeyeceğinden bahsetmiştir.[26]

Darwin'in kitabının ikinci bölümünde üstünde durduğu konu ise, ırk tiplerinin gelişimidir. Darwin bu konuyu "doğal seleksiyon" ile açıklar. Darwin'e göre, bazı

---

[23] Sullivan, a.g.e. S. 27- 28.
[24] Darwin, a.g.e. s. 283.
[25] Atilla, Doğan, " Sosyal Darwinizm ve Osmanları Aydınları Üzerindeki Etkileri (1860-1914)" Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul,2003, s. 42-43.
[26] Darwin, a.g.e. s. 18-35.

kalıtsal özellikler diğerlerine göre daha elverişli ya da faydalıdır. Üreme esnasında türler evrilirken, kalıtsal özellikler bilinçli ve bilinçsiz seleksiyona uğrar. Bilinçli seleksiyonda insanoğlunun etkisi ve müdahalesi görünürken, bilinçsiz seleksiyondaki kalıtsal özellikler kendiliğinden doğal bir yolla gelişir. Bazı kalıtsal özellikler, dış faktörlere uyum sağlama konusunda daha elverişli bir özelliğe sahiptir ve çevreye adapte olabilen türler hayatta kalır, diğerleri ise yok olur. Darwin, doğal seleksiyon ve canlı çeşitliliğini ortak bir noktada açıklar. Darwin'in canlıların çeşitliliği ile ilgili fikirleri, canlıların birbirinden bağımsız şekilde ayrı ayrı yaratıldığı fikrini desteklemez. Darwin'e göre, türlerin çeşitliliği özel ve eşsiz koşullarla oluşmuştur. Doğa ve kalıtım yolu ise canlıların gelişiminde en önemli faktörlerdir. Fakat bunun yanında doğal seleksiyon ve coğrafi izolasyonda canlıların çeşitliliğinde önem taşımaktadır. Ayrıca Darwin, farklı canlı türlerinin ortak bir atadan geldiği görüşünü ileri sürer.[27]

Darwin'in teorisinde yola çıktığı nokta, türler ve bireyler arasındaki farklılaşmadır. Darwin'e göre, her türde değişiklikler meydana gelir. Yani, türün farklı fertleri arasında farklılıklar görülmektedir. Darwin, bunu çeşit (varyasyon) olarak adlandırmıştır. Bu noktada, türün belli üyeleri uygun bir değişiklik kazanarak hayatta kalmaya devam edecek, diğerleri ise elenecektir. Kazanılan bu uygun değişiklikler dölden döle aktarılacak ve uygun değişiklikler birikecektir. Sonrasında canlı, orijinal türden daha farklı olacak ve yeni türler ortaya çıkarak gelişecektir.[28]

Darwin, 1871 yılında yayınlanan "İnsanın Türeyişi" isimli kitabında ise, doğal seleksiyonun insanı da kapsadığını ve tüm canlı türlerinin ortak bir atadan geldiği fikrini ileri sürmüştür.[29] Darwin bunu, şu sözleri ile aktarmaktadır: "İnsanın ilkel ataları da, öbür hayvanlar gibi, geçim araçlarından daha çok çoğalma eğilimi göstermiş ve bundan dolayı, arada bir, varolma savaşının ve onun sonucu olarak da, amansız doğal seçme (natural selection) yasasının etkisine uğramış olmalıdır. Böylece, her

[27] Darwin, a.g.e. s. 55-81.
[28] Öktem, a.g.e. s.33-34.
[29] Doğan, a.g.e. s. 46.

türlü yararlı değişim, ya arada bir ya da sürekli olarak, saklanmış ve zararlı olanlar ayıklanmıştır”.[30]

Darwin’in evrim teorisi, kendisinden yıllarca sonra bile farklı disiplinler tarafından ele alınmış ve birçok fikrin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Öyle ki, evrim teorisi, Darwin’den sonra sadece biyoloji alanıyla sınırlı kalmamış, felsefe, sosyoloji gibi farklı disiplinlerin tartışma konusu olmaya başlamıştır. Evrim teorisinin sosyal hayata konu olması ile beraber, Sosyal Darwinizm kavramı ortaya atılarak, toplum içindeki etkileri tartışılmaya başlamıştır.

1.3. Sosyal Darwinizm

Sosyal Darwinizm teorisi, isminin içinde Darwinizm’i barındırsa da, Darwin’in evrim teorisinin yayınlanmasından yıllar önce, fikir olarak Herbert Spencer öncülüğünde ortaya atılmıştır. 1859 yılında, Darwin’in “Türlerin Kökeni” kitabını yayınlamasıyla evrim fikri zirveye çıkmış, Darwin’den önce olan evrim fikirleri de Darwinizm adı altında kavramsallaşmaya başlamıştır. R.C. Bannister’a göre, kelime olarak kullanımı 1880’lerin başlarına kadar incelenebilir.[31] Sosyal Darwinizm, kavram olarak ilk kez Oscar Scmidth tarafından 1879 yılında, Popüler Bilim dergisindeki bir makalede kullanılmış, Richard Hofstader’ın 1944 yılında yayınlanan “Social Darwinism in American Thought” (Amerikan Düşüncesinde Sosyal Darwinizm) adlı kitabından sonra ise yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.[32] Sosyal Darwinizm, biyolojiden sosyolojiye, felsefeden, ekonomiye ve siyasete birçok farklı disiplinde kullanılan bir kavramdır bu yüzden ortak bir tanım yapılması çok mümkün değildir. Bu yüzden, kavramın incelendiği disiplin üzerinden gitmek doğru olacaktır. Fakat kısaca Sosyal Darwinizm, Darwin’in biyoloji bilimi çerçevesinde ortaya attığı doğal seleksiyon teorisinin, sosyoloji ve politika üzerinde de uygulanması gerektiğini savunan düşünceler topluluğudur diye özetlemek yanlış olmayacaktır.

---

[30] Charles, Darwin, **İnsanın Türeyişi**. çev. Öner Ünalan. 2. Baskı, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, 2014, s. 64.

[31] Robert. C. Bannister, **Social Darwinism: Science and Myth in Anglo-American Social Thought.** Temple University Press**,** 1979. s. 4. JSTOR, http://www.jstor.org/stable/j.ctt14bt7rf.5.

[32]Jeffrey C, Brautigam, “Sorting Out Social Darwinism.” **History and Philosophy of the Life Sciences,** vol. 12, no. 1, 1990,sf. 111. *JSTOR*, JSTOR, www.jstor.org/stable/23330473.

Claeys'a göre, Sosyal Darwinizm'in farklı formlarını bir araya getiren unsuru, evrim fikrinin sosyal mücadele olarak çevreye uyum sağlayabilen ve sağlamayan gruplar veya bireyler arasında uygulanmasıdır; bu uygunluk ölçüsü, birçok farklı şekilde açıklanabilir ve bu mücadelede en çok uyum sağlayan hayatta kalır.[33]

Darwinizm ve Sosyal Darwinizm'in aynı anlama gelip gelmediği konusunda fikir ayrılıkları vardır. Hawkins'e göre Darwinizm, türlerin nasıl oluştuğunu ve var olduğunu açıklamaya çalışan bir teoriyken, Sosyal Darwinizm, biyolojiyle ilgili bir teoriyi sosyal bilimlere uygulamaya çalışan bir teoridir.[34] Fakat Dickens, Darwin'in doktrinlerinden yola çıkarak, Darwin'in sosyal bir yapı inşaa ettiğini ileri sürer; Dickens'a göre biyolojik Darwinizm bitmiş, Sosyal Darwinizm başlamıştır.[35] Ernst Mayer ise, Sosyal Darwinizm kavramının Herbert Spencer'a ait olduğu görüşünü savunur. Mayr, Spencer'ı Sosyal Darwinizm'in bulucusu olarak tanımlar, hatta bu ideolojinin Sosyal Spencerizm ismini alması gerektiği görüşündedir.[36]

Darwin'in Sosyal Darwinist fikirlere sahip olup olmadığı bu çalışmanın araştırma alanı olmadığından, çalışmada Sosyal Darwinizm konseptinin, sosyal bilimler kapsamındaki etkileri incelenecektir. Bu bağlamda, Sosyal Darwinizm'in ortaya çıktığı dönemdeki gelişmelerden bahsetmek yerinde olacaktır.

Sosyal Darwinizm, 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında büyük önem kazanmıştır. 19. yüzyıl dünya tarihini etkileyen önemli gelişmelerin olduğu, insanlık tarihi için dönüm noktası denilebilecek bir zamandır. Sanayi devrimi ile ortaya çıkan endüstrileşme, sosyal, siyasi ve ekonomik anlamda tüm dünyayı oldukça önemli ölçüde etkilemiştir. Her alanda rekabet artmış, insanlar yeni oluşan bu sistemde hayatta kalmanın yollarını aramışlardır. Tam da bu noktada, Sosyal Darwinizm ideolojisi, Darwinizm'in popülerleşmesi ile beraber gündeme gelmeye başlamıştır.

---

[33] Gregory, Claeys, "The 'Survival of the Fittest' and the Origins of Social Darwinism." **Journal of the History of Ideas**, vol. 61, no. 2, 2000, *JSTOR*, s.229

[34] Ayrıntılı Bilgi için Bknz. Mike Hawkins, **Social Darwinism in European and American Thought**, Cambridge, Cambridge University Press, 1997.

[35] Ayrıntılı Bilgi için Bknz: Peter Dickens, **Social Darwinism: Linking Evolutionary Thought to Social Theory.** Philadelphia, Open University Press, 2000.

[36] Ayrıntılı Bilgi için Bknz: Ernst, Mayer, **The Growth of Biological Thought: Diversity, Evolution, and Inheritance,** Harvard, Belknap Press, 1982.

Sosyal Darwinizm'in ortaya çıktığı ve yaygınlaştığı dönem İngiltere'de Victoria dönemine (1837-1901) denk gelmektedir. Bu dönemde, Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesiyle, gelişme ve ilerleme düşüncesi baskın çıkmaya başlamıştır. Bilimsel verilere de oldukça büyük bir önem verilmiştir. Fransız Devrimi'nin sonrasında Napolyon Savaşları olmuş, zorunlu askerlik getirilmiştir. Demiryolu ağları tüm Avrupa'yı sarmış, ulaşım imkânları artmıştır. Bu durum, askeri, sosyal, siyasal ve ekonomik anlamda birçok değişikliğin yaşanmasına sebep olmuştur. Amerikan İç Savaş'ının çıkmasıyla da, savaş anlayışı topyekûn savaşa dönmüştür. Diğer bir tarafta 1871 yılında Alman Birliğinin kurulmasıyla, organik devlet anlayışı ve yaşam alanı düşüncesi ortaya çıkmıştır.[37] Tüm bu gelişmeler rekabet ortamının artmasına ve güçlü olanın hayatta kalması gerektiğini savunan Sosyal Darwinizm fikrinin iyice önem kazanmasına sebep olmuştur.

Sosyal Darwinizm ile ilgili en önemli isimlerin başında Herbert Spencer gelir. Herbert Spencer, 27 Nisan 1820 yılında İngiltere'de doğmuştur. Devlet yönetiminin kısıtlanması, insanın birey olarak etkinliğinin artması gerektiği fikirlerine sahiptir.[38] 1851 yılında, "Social Static" isimli kitabını yayınlar. Kitabında, Lamarck'çı ilkeler yer almaktadır. Kitapta Laissez Faire (bırakın yapsınlar) düşüncesi savunulur.[39] Spencer sayesinde evrim kavramı popülerleşmiştir. Spencer'a göre, evrim teorisi sürekli gelişmeyi ifade eder ve canlıların sosyolojik yapılarını da kapsar.[40] Taslaman'a göre, Spencer, Newton'un fizik sistemi ve Comte'un toplumsal evrimci yaklaşımının ve pozitivist ilkelerinden etkilenmiştir.[41] Spencer, bu yaklaşımları biyolojik evrim ile birbirine bağlamaya çalışmıştır. Aslında Spencer, Sosyal Darwinist olarak adlandırılsa da görüşleri Lamarkçı evrimi yansıtmaktadır. Darwin'in doğal seleksiyon merkezli evrim anlayışının aksine, sonradan kazanılan özelliklerin evrimin ana mekanizması olduğunu savunmaktadır. [42]

---

[37] M. Serhan Yücel ve M. Murat Taşar "Sosyal Darwinizm: Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Erken Cumhuriyete Etkisi",**Kutadgu Bilig Dergisi.** Sayı: 29, s. 317-318.
[38] İsmail Dursunoğlu. " Sosyal Darwinizm*",* **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Cilt,6. Sayı,1. 2016. s. 214.
[39]Dursunoğlu, a.g.e. s. 214.
[40] Herbert, Spencer, **İlk Prensipler**, çev. Selmin Evrim. İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1947. S. 3-22. Akt. Caner, Taslaman. **Evrim Teorisi Felsefe ve Tanrı**, İstanbul, İstanbul Yayınevi, 2016. S. 141.
[41] Taslaman, a.g.e. s. 142.
[42] Taslaman, a.g.e s.141-142.

Spencer'ın evrim teorisi bağlamında bir diğer önemi ise, "survival of the fittest" (uygun olanın hayatta kalması) ifadesini kullanmasıdır. Spencer'a göre, var olma savaşı en uygun olanın hayatta kalmasına yol açar.[43] Nietzche'nin Nazizme yol açan üstün-insan ifadesi ile Spencer'ın bu ifadesi arasında bağlantılar kurulmuştur. Bu ifade Spencer'a ait olsa da Darwin ile özdeşleşmiştir, hatta "Türlerin Kökeni" kitabının 5. baskısından itibaren "survival of the fittest" ifadesi kullanılmaya başlamıştır.[44]

1.3.1.Sosyal Darwinizm'in savları

Darwinizm'de önemli olan var olma savaşı, doğal seleksiyon ve elverişli olanın hayatta kalması ve bunun nesilden nesile aktarılması görüşleri Sosyal Darwinizm'in ilkelerini yansıtmaktadır.[45] Darwinizm'de doğanın kanunları olarak ileri sürülen bu varsayımların sosyal hayata aktarılması, Sosyal Darwinizm'in en temel ilkeleridir. Sosyal Darwinizm'in savlarına göre toplumdaki var olma savaşı şu şekildedir:

- Toplumda çatışmalar ve sosyal ayrıcalıklar vardır ve toplumda insanlar eşit değildir. Sosyal olarak elverişli özellikleri olanlar baskındır ve doğal ayıklanma toplumsal alanda da görülür.
- Var oluş savaşında en güçlü olanlar ayakta kalır.
- Ayıklanma sürecinde elverişsiz ve güçsüz olanlar toplum dışına itilir.
- Güçlüler her zaman baskındır ve zayıflar üzerinde egemendirler.
- Zayıfların kültürü güçlülerin kültürü ile asimile olur.
- Var olma savaşı toplumun gelişmesi ve ilerlemesine hizmet eder.
- Toplumsal olarak var olma savaşında, güçlü olanlar zengin, ihtiraslı, zeki ve yaratıcı olmak gibi iyi özelliklere sahiplerdir.
- Bu savaştan yenik çıkanlar ise zayıf, korkak ve budala olmak gibi kötü özelliklere sahiplerdir. [46]

Bu görüşler ışığında şu çıkarımlar yapılabilir; Darwin'in biyolojik evrim teorisindeki hayatta kalmak için elverişli olan genler, Sosyal Darwinizm'de toplumda güçlü olanlardır. Güçlü olanlar, güçsüz olanlar üzerinde hâkimiyet kurarlar ve güçlü olanlar her zaman avantajlı durumda olduklarından ayakta kalmaya devam

---

[43] Taslaman, a.g.e. s. 144.
[44] Taslaman, a.g.e. s.145.
[45] Yücel ve Taşar, a.g.e. s. 318.
[46] Yücel ve Taşar, a.g.e. s. 319.

edeceklerdir. Güçsüz olanlar ise, yok olmaya mahkûmlardır. Toplumsal doğal seleksiyon bu şekilde işler. Güçsüz olanlar toplumun zararınadır. Toplumun daha ileriye gitmesi için güçlü olanlar daima baskındır. Sosyal Darwinizm'in Uluslararası İlişkiler'e yansımasında ise benzer bir çıkarım yapılabilir. Bu bağlamda, Sosyal Darwinist yaklaşıma göre, dünyada devletlerarasında var olma savaşı vardır. Güçlü olan devletler güçsüz devletler üzerinde hâkimiyet kurar. Güçlü ve avantajlı özelliklere sahip devletlerin her zaman baskın olması, toplumsal gelişim açısından avantajlıdır. Güçlü devletler ayakta kalırken, güçsüz olan devletler uluslararası sistemden elenerek doğal ayıklanma sağlanmalıdır.

Sosyal Darwinizm'in bu savları, uluslararası sistemdeki savaşları, emperyalizmi, ırkçılığı da meşru görmektedir. 19. yüzyılın sonlarına doğru daha fazla alana yayılma ve hammaddeye ulaşma isteği ile emperyalist savaşlar başlamıştır. Başka ülkeler ile savaşarak büyüme meşru olarak görülmüştür. Buna göre, göre zayıf devletlerin işgal edilip yok edilmesi sosyal Darwinizm'de ki "doğal ayıklanma" kavramının bir sonucudur.[47] Sosyal Darwinizm'e göre insanlar da diğer türler gibi farklı kategorilere sahiptirler ve bu var olma savaşında güçlü olanlar tüm koşulların en iyisini hak etmektedir. Hofstader'a göre, Sosyal Darwinizm ile Avrupa'nın medeniyetin merkezi ve Avrupalıların üstün insan olarak görülmesi meşruluk kazanmıştır.[48]

1.3.2. Liberal düşünce çerçevesinde Sosyal Darwinizm

Liberalizm, bireyin özgürlüğünün ve eşitliğinin ön planda tutulması gerektiğini savunan, temelleri 17. yüzyıla dayanan siyasal bir düzendir. Felsefi kökenleri; Locke, Hume, Smith, Mill, Bentham ve Spencer gibi düşünürlerin görüşleriyle biçimlenmiştir. Liberal anlayışın temel ilkeleri; birey, özgürlük, doğal düzen, serbest ekonomi ve minimal devlet anlayışı olarak sıralanabilir.[49] Liberal anlayışta birey rasyoneldir, her alanda kendi yetileriyle hareket eder. Ayrıca, Liberal anlayışa göre genel yasalar vardır ve doğal düzen, ilerleme ve özgürlük düzenidir. Devletler doğal düzene müdahale

---

[47] Yücel ve Taşar, a.g.e. s. 321

[48] Ayrıntılı Bilgi için Bknz: Richard, Hofstadter**, Social Darwinism in American Thought**, Massachusetts, Beacon Press,1992.

[49] Halis, Çetin, "Liberalizmin Temel İlkeleri". **C.Ü İktisadi İdari Bilimler Dergisi.** Cilt,2 Sayı,1, 2001. sf.219.

etmemelidir. Devletler insanların bu düzeni devam ettirilebilmesi için vardır. Bu bağlamda; Hume doğal düzeninin en adil olduğu görüşü ile Smith devletin güvenlik dışında hiçbir şeye karışmaması gerektiği görüşü ile, Bentham devletin amacının bireysel çıkarları artırmak olduğu görüşü ile, Mill, en büyük hazzın özgürlük olduğu ve devletinin amacının özgürlüğü maksimize etmesi gerektiği görüşü ile liberal düşüncenin gelişmesini sağlamış, Spencer ise "Laissez Faire" ilkesiyle sosyal ayıklanmayı savunarak, liberal düşüncelere katkıda bulunmuştur.[50]

Liberal ekonomiye göre, birey bir girişimcidir. Ekonomik gücün artış oranıyla bireyin özgürlüğü değişmektedir. Buna göre rasyonel kişi, daha çok mülkiyete sahip olan en başarılı kişidir. Spencer'ın düşünceleri liberalizme dayanmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi Spencer Darwin'in "doğal seleksiyon" kavramının "uygun olanın hayatta kalması" olarak, toplumsal hayata uygulanmasını savunur. Bu durum, liberalizmdeki doğal düzen ilkesini ifade etmektedir. Buna göre, insanlar birey olarak hareket ederek var olma mücadelesinde kendi yetilerine göre geri dönüş alırlar. Buna "emeğinin karşılığını almak" da denilebilir. Bu karşılığı da, ona olan talep belirlemektedir ve bu anlayış liberal ekonomide pazar adaletine karşılık gelmektedir.[51]

Spencer'ın devlete olan yaklaşımı ise, liberal düşünce ile aynıdır. Devletin görevi, kişilerin bireysel özgürlüklerine müdahale etmeden eşitliği ve adaleti savunmak olmalıdır. Buna göre, kanunların çoğu kötüdür çünkü en uygununun hayatta kalmasını sağlayan mükemmel bir düzen zaten vardır. Sosyal yardım ve kamu kuruluşları olmamalıdır. Spencer'a göre toplumsal ve ekonomik mücadelede başarılı olan, zaten hayatta kalıp ilerleyecektir.[52] Sosyal Darwinizm'in bu konuya yaklaşımı; rekabet eden, piyasaya uyum sağlayan hayatta kalmaya ve ilerlemeye devam eder şeklinde özetlenebilir. Dolayısıyla, Sosyal Darwinizm Laissez Faire kapitalizmi ve siyasi muhafazakârlığı destekler.[53] Bu fikirler birçok kişi tarafından "vahşi kapitalizm" olarak eleştirilmiştir. Bunun yanında, bu fikirlerin özellikle Amerika'dan destekçileri de olmuştur. William Graham Summer en önemli destekçilerinden biridir. Summer'a

---

[50] Çetin, a.g.e. s. 220.
[51] Cengiz Mesut, Tosun, "Liberalizm ve Sosyal Darwinizm Karşısında John Rawls", **Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe Dergisi,** Cilt,5 Sayı,10. 2010. s.87-88.
[52] Cengiz Mesut, Toru,. a.g.e. s. 89.
[53] Yücel ve Taşkın, a.g.e. s.324.

göre, uyum sağlayamayanların ayakta kalması geri kalmışlığı ifade etmektedir ve buna göre rekabet için sadece uyum sağlayanların ayakta kalması gerekmektedir.[54]

1.3.2.1. Sosyal Darwinizmin iki sonucu: Sömürge anlayışı ve gücün tekelleşmesi

Sosyal Darwinist anlayışın getirdiği fikirler ile güçlü olanın güçsüzler üstünde hakimiyet kurması düşüncesi meşrulaşmıştır. Uluslararası İlişkiler tarihi özellikle 19. yüzyıldan sonra, zayıf ülkelerin ekonomik kaynaklarının güçlü devletler tarafından sömürülmesine çok kez şahit olmuştur. Bu dönemde, ekonomik, siyasal ve askeri açıdan zayıf olan Doğu ve Afrika ülkeleri doğal ve beşeri kaynakları açısından ciddi tehdit altında idi. Bu tehdidi, evrimde en son seviyede olduklarını ve bu sebeple üstün olduklarını düşünen Batılı devletler oluşturmaktaydılar. Evrim sürecinde beyaz ırkın siyah ırk üstünde olduğuna inanan Batılılar, bu ülkelerdeki tüm kaynakları yöneterek güçlerini arttırmayı meşru görmekte idiler. [55]

Sosyal Darwinist anlayışın getirdiği bir diğer sonuç ise, gücün tekelleşmesidir. Sosyal Darwinizm'e göre sınıflar arasındaki ekonomik ve kültürel farklılıklar, doğal bir sonuçtur ve değiştirilemez. Laissez Faire ilkesine dayanan bu kapitalist anlayışta, gücü elinde tutan kesim zirvededir ve gücüne güç katmaktadır. Bu durum, ekonomik gücün tekelleşmesine sebep olur. Gücü kısıtlı olan kesimde ise, emeğinin karşılığını alamayanların sayısı çoğalır. Sonucunda haksız kazanç ve adaletsizlik artar. Bu durum, sadece ekonomiyle sınırlı değildir. Güçlü olan kesim sosyal ve kültürel değerleri de yeniden kendine göre tanımlar.[56] Örneğin, adalet kavramı yeniden tanımlanarak var olan durum meşrulaştırılır. Çünkü bu anlayışta, güçlü olanın hayatta kalması tabiidir.

Bu pencereden bakıldığında Darwinist fikirlerin biyoloji bilimi ile sınırlı kalmayarak, Sosyal Darwinizm ile birlikte siyasi, sosyal, ekonomik ve iktisadi alanlara nüfus ettiği gözlemlenebilir. Bu noktada şunun da altını çizmek gerekmektedir ki, Darwin'in teorisinin siyasi, sosyal, ekonomik ve iktisadi alanlara nüfus etmesinde "yaşam mücadelesi" kavramının üzerinde fazlaca durularak, Darwin'in üzerinde

---

[54] Taslaman, a.g.e. s. 297-298.
[55] Tuğba, Torun, "İktisat Etik İlişkisine Sosyal Darwinist Bir Yaklaşım**"** **İş Ahlakı Dergisi**, Cilt.6, Sayı.2, 2013, s. 144-145.
[56] Tuğba Torun, a.g.e. s. 145-149.

durduğu bir diğer olgu olan ahlak ve sempati anlayışı geri plana itilmiştir. Doğru, bunu şu şekilde ifade eder;

> "Darwin, Sosyal Darwinizm olarak bilinen bir siyasal-bilimsel akımın kaynağı olarak kullanılırken onun "Türlerin Kökeni" adlı eserine başvurulmuştur. Bugün neo-Darwinist görüşün temsilcilerinden Dawkins'in "Gen Bencildir" adlı eseri de esasen bu eserin mantığına dayanmaktadır. Ancak Darwin'in insan türü ile ilgili temel görüşlerinin yer aldığı "İnsanın Türeyişi" adlı eserinde ahlakı, insan toplumsallığının özü olarak gören bir yaklaşım da bulunmaktadır".[57]

Yani, Darwin'in teorisinin sosyal hayata geçmesinde yorum farklılarının rolü etkili olmuştur demek yanlış olmayacaktır.

1.3.3. Önemli Sosyal Darwinistler

Sosyal Darwinizm'in dünya çapında gitgide yayılması, Sosyal Darwinist teorisyenlerin fikirlerine ve uygulamalarına dayanmaktadır. Almanya'da Haeckel, Alfred Ploetz ve Alexander Tille gibi ünlü teorisyenlerin ırk hijyeniği, yapay döllenme, yapay seleksiyon gibi fikirlerin pratikte uygulamaları da görülmeye başlamıştır. Bu konu 2. Bölümde detaylı olarak ele alınacaktır.

Sosyal Darwinizm kapsamında yer alan en önemli unsurlardan biri öjenidir. Darwin'in kuzeni olan Francis Galton, ilk olarak 1869 yılında yayınlanan "Kalıtsal Deha" isimli kitabında, İngiliz tarihindeki dahi nitelikli üyeleri olan ailelerin soyağaçlarını inceleyerek, bu niteliğe sahip olan bireylerin özelliklerinin kalıtsal yolla, nesilden nesile aktarılarak devamının sağlanması için kendi içlerinde evlenmeleri gerektiğini, daha düşük özelliklere sahip bireyler ile evlenmelerinin engellenmesi gerektiğini öne sürmüştür.[58] Daha sonra ise 1883 yılında, bu nitelikte olanları tanımlamak için Yunancada "soydan asil" ve "doğuştan iyi" anlamına gelen öjeni kavramını ortaya atarak, üstün bir İngiliz ırkı yaratmayı amaçlamıştır.[59] Yani Galton, insanların güçlü ve güçsüz olma vasıflarını, dünyaya gelmeleri ile birlikte kazandığı fikrini savunmuştur. Güçsüz ve elverişsiz bireylerin ayıklanması fikri, bazı noktaları ile antik Yunan'a kadar dayansa da, öjeni hareketi 1883 yılında oldukça yeni bir fikir

---

[57] Mustafa Kemal, Doğru, "İktisat, Biyoloji ve Rasyonellik", **Politik Ekonomik Kuram,** Cilt.2, Sayı.1, 2018, s.53.
[58] Havva, Çaha, "Elemeci Kürtaj: Öjenizmin Yeni Yüzü." **Turkish Journal of Business Ethics**, vol. 7, no. 2, 2014, s. 54.
[59] Çaha, a.g.e. s. 54.

olarak görülmüş ve öjeninin terim olarak ele alınması da bu dönemde ortaya çıkmıştır.[60]

Öjeni hareketiyle, ırkların güçlendirilmesi ve arındırılması amaçlanmıştır. 1. Dünya Savaşı ile gelen sosyal meseleler ile özellikle ABD ve İskandinav ülkelerinde öjeni hareketi yaygınlaşmıştır. 1. Dünya Savaşı ile birlikte nüfus problemi ortaya çıkmış ve nesli iyileştirme fikri birçok ülkeyi etkilemiştir. Öjenistler, zenginleri ve güçlüleri daha fazla çocuk yapmaya, fakirleri ve güçsüzleri çocuk yapmamaya yönlendirme kapsamında çalışmalarda bulunmuşlardır. Hatta bazı kesimlerin kısırlaştırılmasına kadar giden çalışmalar yapılmıştır. Bu süreç Almanya'da Hitler ile doruğa çıkmıştır.[61]

Galton'un fikri gitgide sosyal ve siyasi alanda kabul görmeye başlamış ve uygulamaları hayata geçirilmiştir. İlk uygulamalar, 1907 yılında ABD'nin Indiana eyaletinde kusurlu olarak görülen kişilerin kısırlaştırılması ile ilgili yasanın kabulünün çıkmasıyla görülmüştür. 1907-74 yılları arasında ABD'nin çoğu eyaletinde kusurlu olarak görülmeleri nedeniyle birçok kişi hadım edilmiştir. 1920 ve 1930'lu yıllarda İskandinav ülkeleri, Küba ve Japonya olmak üzere birçok ülkede benzer uygulamalar görülmüştür. Bu öjeni hareketi, tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Öyle ki, Hitler liderliğinde milyonlarca Yahudi'nin ölümüyle sonuçlanmıştır.[62]

İncelendiği üzere evrim fikri M.Ö. 600'lü yıllara kadar dayanmaktadır. Lamarck ve Thomas Malthus'un etkisiyle güçlenen evrim fikri Darwin'in "Türlerin Kökeni" kitabının yayınlanması ile zirve noktaya ulaşmış, Spencer ile sosyal konulara yansımıştır. 1880'lerden sonra ise Sosyal Darwinizm kavram olarak kullanılmaya başlamıştır.

19. yüzyılda meydana gelen Sanayi Devrimi gibi gelişmelerle rekabet ortamının daha fazla artması ile birlikte, Sosyal Darwinist fikirler de daha fazla benimsenmeye başlanmıştır. Liberal ekonomide ise, Sosyal Darwinist yansımalar Laissez Fairez ilkesiyle görülmüştür. Doğal düzen kavramının üzerinde durularak, Sosyal Darwinizm

---

[60] Nancy Leys, Stepan**, The Hour of Eugenics: Race, Gender, and Nation in Latin America**, Cornell University Press, 1996. s.21.
[61] M. Asım Karaömerlioğlu."Darwin ve Sosyal Bilimler". **Birikim,** Sayı.251,l2010. s.113.
[62] Dursunoğlu, a.g.e. s. 219.

kapmasında yer alan doğal seleksiyon unsuru ile bağlantı kurulmuş, güçlü olanın hayatta kalmaya devam etmesinin tabii görülmesiyle güçsüz olarak adlandırılan kesim marjinalize edilmiştir.

1883 yılında Galton'un öjeni fikrini ortaya atması ile ırk hijyeniği ile üstün ırk yaratma fikirleri meydana çıkmıştır. En nihayetinde kapitalizm, ırkçılık ve emperyalizmin de köklerinde yer alan Sosyal Darwinist düşünceler, Nazi Almanya'sını da etkilemiş, pratik uygulamaları ile Hitler döneminde binlerce Yahudi'nin, çingenenin, engellinin ölümüne sebep olmuştur. Bu bağlamda, Sosyal Darwinist düşüncelerin Nazi Almanya'sını nasıl etkilediğini incelemek yerinde olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

NAZİZM ve SOSYAL DARWİNİZM

2.1. Almanya'da Sosyal Darwinizm

Sosyal Darwinizm'in kökleri İngiltere'ye dayansa da, en büyük etkisi Almanya'da gözlenmiştir. 19. yüzyıl Almanya'sında yaşanan felsefi, sosyal ve siyasi gelişmeler Darwin'in evrim teorisinin kabul görmesine büyük ölçüde zemin hazırlamıştır. 1848 yılında Fransa'da başlayıp tüm Avrupa'yı saran devrim, Almanya'da başarısızlıkla sonuçlanmış ve sonrasında Almanya'da ekonomik canlanma başlamıştır. 19. yüzyılın ortalarında, Büchner ve Molescott gibi isimler ile Almanya'da materyalizm yaygınlaşmıştır. Bunun yanında devrimden sonra gerçekleşen hızlı sanayileşme doğa bilimlerine olan ilgiyi arttırmıştır. Almanya'nın düşünce dinamiğinde yer alan çatışmacı düşünce milliyetçilerle beraber güçlenmiş ve savaş fikri yüceltilmiştir.[63]

Otto von Bismark liderliğindeki Alman Birliği'ni oluşturma süreci ise, bölgedeki mezhep çatışmalarından dolayı gergin geçmiştir. Hızlı sanayileşme ile işçi ve çiftçi sınıfını olumsuz olarak etkileyen gelir eşitsizliği, sınıf farklılıklarına sebep olmuş ve sonucunda Sosyalist Parti kurulmuştur. Birlik sürecinde gelişen bir diğer durum ise, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu altında yaşayan Almanlar ve diğer etnik gruplar arasında yaşanan gerginliklerdir. Bu durum ise, Almanlarda yaşam alanı genişletme düşüncesine sebep olmuştur.[64] Bunun yanında, rasyonelliğe dayanan aydınlanma hareketi, doğa bilimlerinin iyice güç kazanmasına sebep olmuştur. Tüm bu nedenler Almanya'da Darwinist fikirlerin benimsenmesine uygun bir ortam oluşturmuştur.

Almanya'da Darwinizm'in sosyal hayata geçmesine liberaller öncü olmuştur. 1860'lardan itibaren yüzyılın sonuna kadar olan süreçte, Sosyal Darwinizm'ujin ilk ifadelerinde, bir grup liberal Darwinist teorileri, Laissez Faire ve bireysel ekonomik mücadele üzerinden savunurken, diğerleri toplumlar arasındaki kolektivist var olma mücadelesi üzerinden savunmuşlardır.[65] Bu iki fikrin sentezi, 1860 ve 1870 yılları

---

[63] Doğan, a.g.e. s.88.

[64] Hawkins, a.g.e. 123-124. Akt. Mehtap, Tanar. " Batı Avrupa'da Sosyal Darwinizm Tartışmaları ve Osmanlı Düşünce Dünyasına Etkisi" Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2011. s. 24.

[65] Richard, Weikart. "The Origins of Social Darwinism in Germany, 1859-1895." **Journal of the History of Ideas,** vol. 54, no. 3, 1993,JSTOR, s. 471.

arasında Alman liberallerinin görüşlerini ve Alman Siyasi Birliği'nin ideallerini yansıtmaktaydı. 1890'lardan itibaren bireysel mücadele kavramı, Alman liberalizminde önemini kaybetse de bu durum, Sosyal Darwinist fikirlerinin bir yansımasını taşıdığını göstermektedir.[66] Almanya'nın düşünce dinamiğinde yer alan çatışmacı düşünce, milliyetçilerle beraber güçlenmiş ve savaş fikri yüceltilmiştir.[67] Yani bu noktada, Sosyal Darwinist fikirlerin karakteristik özelliği olan hayatta kalmak için mücadele kavramı gözlenmektedir. Ayrıca, Almanya'da sosyalistler de, Darwinist teoriler üzerinden kendi politik ve sosyal görüşlerini savunmaya çalışmışlardır. Fakat birçoğu, Laissez Faire, militarizm, milliyetçilik, ırklar arası mücadele ve sömürgecilik gibi olgulara karşı çıkmıştır.[68]

Buraya kadar şu çıkarımlar yapılabilir ki; Almanya'da liberalizm üzerinden başlayan Sosyal Darwinist düşünceler, 1890'lı yıllardan itibaren bireysel mücadele anlayışının azalmasıyla, yerini daha kolektif bir anlayışa bırakmıştır. Öyle ki, sonrasında rasyonel düşüncenin getirdiği materyalizmle birleşerek, Nazi Almanya'sında gözlenen ırkçılığa kadar gidecektir. Almanya'da Sosyal Darwinist fikirlerin ırkçılığa doğru yönelmesi, liberalizmden ayrıldığı anlamına gelmemektedir. Çünkü bu dönemde Alman liberalizmi, kurulan Alman Birliği'nin etkisiyle, ulus devlet anlayışını ve devletlerarası mücadele anlayışını da içine almaktadır.[69] 19. yüzyıl Almanya'sının bu portresinde, Sosyal Darwinistlere göre, doğal seleksiyon mekanizması tıpkı biyolojide olduğu gibi işlemekteydi. Yani, hayatta kalmak için bir mücadele vermek gerekmekteydi. Ünlü bir düşünür ve zoolog olan Haeckel'in Sosyal Darwinist görüşleri de, Alman liberal ilkeleri ile paralellik göstermektedir.[70]

Almanya'da ilk başlarda liberal amaçlar doğrultusunda devlete ve kiliseye karşı desteklenen Sosyal Darwinizm, zaman içinde farklı yansımalarını göstermiştir. Haeckel, Sosyal Darwinist yaklaşımı ile bilime uygun bir din oluşturma anlayışı ortaya atarken, Bölche Hristiyanlık ile Darwinizm'i ortak bir noktada buluşturmaya çalışmıştır.[71] 19. yüzyılın sonlarına doğru, Ploetz ve Till gibi isimlerin çalışmalarıyla

[66] Weikart, a.g.e. s. 471.
[67] Doğan, a.g.e. s. 88.
[68] Weikart, a.g.e. s. 472.
[69] Hawkins. a.g.e. s. 133, Tanar, a.g.e. s. 38.
[70] Hawkins, a.g.e. s. 133, Tanar, a.g.e. s. 38.
[71] Doğan, a.g.e. s. 103

ırkçı düşünce ve Sosyal Darwinizm arasında bir bağlantı kurulmaya başlanmıştır.[72] Sonrasında ise, Nazi Almanya'sında Sosyal Darwinizm'in en radikal yansımaları, ırk yasaları ve Yahudi soykırımı ile tarih sayfalarına yazılacaktır.

2.1.1. Almanya'da önemli bir Sosyal Darwinist; Ernst Haeckel

Ernst Haeckel (1834-1919), Almanya'da Sosyal Darwinizm ile ilgili en önemli isimlerden biridir. 1863 yılında, Alman Bilim Adamları ve Fizikçiler Cemiyetinde yaptığı konuşmayla, Sosyal Darwinizm'i Alman halkına sunmuştur.[73] Haeckel konuşmasında, Darwin'in öğretilerinin bilim ve ilerleme açısından çok önemli olduğunu savunmuştur. Haeckel'e göre, mevcut zaman diliminde okul, kilise ve devlet gibi kurumlar gericidir ve ilerlemeye ayak uyduramazlar. İlerlemek için bu kurumlardan kurtulup, modern bilim ve eğitime yönelmek gerekmektedir.[74] Haeckel'in modern bilimden kastı, Darwin'in biyolojik evrim teorisidir.[75] Bunun yanında Haeckel, evrim teorisinin sadece doğa bilimleri ile sınırlı kalmaması gerektiğini, ahlaki ve siyasi konularda da Darwinci görüşün model alınması gerektiğini iddia etmiştir.[76]

Haeckel dinle bilimin çeliştiğini savunarak, bilimle çelişen bilgileri reddetmekte idi. [77] Hristiyanlığın yerine yeni bir din anlayışının gelmesi gerektiğini düşünüyordu. Haeckel'e göre bu din, her bir zerrede tanrının varlığını kabul eden monizm olmalıydı. Bu anlayışa göre, tanrı ve doğa birbirinden ayrılmaz bir bütündü ve madde bizzat tanrının kendisiydi.[78] Kelly'e göre, Haeckel'in bu anlayışı materyalist izler taşımaktaydı fakat Haeckel, diğer materyalistler gibi tek bir pencereden bakmıyordu.[79] Haeckel'in monizm anlayışını en iyi yansıtan eserler; "Die Natürliche Schöpfungsgeschichte" (The History of Creation, 1868) ve "Riddle of the Universe" isimli eserleridir. "The History of Creation" kitabında Haeckel, yaşamın başlamasını mucize olmaksızın başlayan bir perspektifle ele almış ve "Riddle of the Universe"

---

[72] Doğan, a.g.e. s. 102-109.
[73] Alfred, Kelly**. The Descent of Darwin: The Popularization of Darwinism in Germany,1860-1914.** The University of North Carolina Press, 1981, s. 22.
[74] Doğan, a.g.e. s. 96.
[75] Doğan, a.g.e. s.95.
[76] Hawkins, a.g.e. s. 137.
[77] Kelly, a.g.e. s. 22.
[78] Ernst Haeckel, **Le Monisme: lien entre la religion et la science.** Paris, Schleicher. 1902. s.34-35. Akt. Hawkins, a.g.e. s. 144, Doğan, a.g.e. s. 98.
[79] Kelly, a.g.e, s. 36-37.

kitabında monizm görüşünü daha felsefik ve spekülatif bir şekilde ele açıklamıştır.[80] Haeckel'e göre evrim teorisi evrenin tüm sırlarını açıklar. Haeckel Darwin'den şu çıkarımları yapar; tüm yaşam inorganik maddelerden spontane olarak ortaya çıkmıştır. Üreme sonucunda farklılaşma ve mükemmelleşme süreci gelişir, böylece yeni türler ortaya çıkar.[81] Darwin ise, bu spontane jenerasyon hakkında kesin bir sonuca varmamıştır. Ayrıca, Haeckel insanın kökeninin hayvan olduğunu savunur. Buna kanıt olarak da, insan embriyosunun ilkel hayvanlara olan benzerliğini öne sürer. Yani Haeckel'e göre en ilkel insanlar, gelişmiş insanlardan çok, maymunlara daha yakınlardır. İnsanlar, yaşam oluşumunun en karmaşık basamağındadır fakat organik ve inorganik formlardan uzak değillerdir. Haeckel buna "Biyogenetik" adını vermiştir.[82]

Darwinizm'in, sosyalizmi doğurduğunu iddia eden liberal politikacı Rudolf Virchow'a karşılık verdiği cevaplar, Haeckel'in ideolojisinin şekillenmesinde oldukça etkili olmuştur. Haeckel'e göre, gelişmiş toplumlarda sosyalizmin savunduğu eşitlik değil, gittikçe artan bir eşitsizlik vardır.[83] Doğal seleksiyonda güçsüzler yok olurken, güçlüler hayatta kalmaktadır. Yani, Darwinizm eşitliği savunan sosyalizmi reddetmektedir. Haeckel'in sosyalizme olan olumsuz tutumuna rağmen, sosyalizmin gelişmesinde önemli bir payı vardır. Çünkü sosyalistler, Haeckel'in idealizm ve dogmalara karşı tutumundan memnunlardır ve Haeckel'in teorilerini benimsemişlerdir.[84] Haeckel, ırktan gelen eşitsizliklerin biyolojiye bağlı olduğunu savunmaktadır. Geri ırkları medenileştirmeye çalışmak boşa bir çabadır ve beynin mükemmelleşmesi geri ırklarda gerçekleşmemiştir.[85] Geri ırklar, ileri olan Akdeniz ırklarının yanında ancak yok olmaya mahkûmlardır. Fakat bir gün sayı olarak çoğalırlarsa, ileri ırklara galip gelebilirler. Ayrıca, Haeckel'e göre, medeni toplumlar savaşa dayanan fiziki müdahaleden uzak durmalıdır, çünkü fiziki müdahalede toplumun yararına olan ileri ve güçlü türdeki bireyler ölürken, toplumun zararına olan

---

[80] Kelly, a.g.e. s. 25.
[81] Haeckel, **Evolution of Man**. Çev.J. McCabe. Cilt.1. London, 1910, s. 4. Akt. Hawkins, a.g.e. s.134, Doğan, a.g.e. s.99
[82] Kelly, a.g.e. sf. 24-27.
[83] Haeckel, **History of Creation**, Cilt. 1., Akt. Hawkins a.g.e s. 139, Doğan, a.g.e. s.100.
[84] Atilla, Doğan. A.g.e. sf. 100.
[85] Haeckel, **History of Creation**, Cilt. 1. s. 228, 232,281. Akt. Hawkins, a.g.e. s. 139. Doğan, a.g.e. s.100

geri bireyler hayatta kalabilir. [86]Bunun yerine, ileri bireyler beyni daha da güçlendiren entelektüel savaşa girmelidir. Bu anlayışa göre, entelektüel bir savaşta tabii olarak kazanacak olan, güçlü ve ileri türdekilerdir.

Haeckel, "Die Lebenwunder" (Hayatın Harikaları-1904) kitabında Darwinizm'i siyasi bir yenilik programı olarak önermiştir. "Yaratılış Tarihi" kitabında ise, yapay döllenmenin olumlu sonuçlar çıkaracağını öne sürmüş ve engelli çocukların Antik Sparta ve Kuzey Amerika'da öldürülmesini örnek göstermiştir.[87]

Haeckel'in bu görüşleri çerçevesinde şu çıkarımlar yapılabilir; Darwinist görüşler, Haeckel ile birlikte Almanya'da yeni bir perspektif kazanmış, var olan kurumlara, devlete, kiliseye ve sisteme eleştiri getirmiştir. Haeckel, Darwin'in teorisinin toplumsal hayata da uygulanmasını önererek, medeni toplumdaki problemlerin çözüleceğine inanmıştır. Var olan sistemi ve dogmaları eleştirerek, alternatif bir çözüm önerisi getirmeye çalışmıştır. Fakat Darwin'in biyoloji alanında ürettiği evrim teorisini, üstün ırk gibi ifadeleri kullanarak sosyal hayata geçirmeye çalışması, ileride ırkçı söylemlere sebebiyet verecektir. Bu bağlamda, Haeckel'in bu fikirlerinin Almanya'da ırk hijyeniği, yapay döllenme, öjeni gibi uygulamaların görülmesine zemin hazırladığı çıkarımı yapılabilir.

2.1.2. Almanya'da Sosyal Darwinist düşüncelerin ilk yansımaları; ırk hijyeniği

Tarih boyunca, tüm ülkelerde öjeni yani ırk hijyeniği hareketleri birçok karmaşık soruyu beraberinde getirmiştir. Fakat konu, Alman öjeniği (Rassenhygiene) hareketlerine gelince daha da tartışmalı bir hal almaktadır. Daha önce de bahsedildiği üzere, Almanya'da 19. yüzyılda yaşanan gelişmeler Sosyal Darwinist düşüncelerin benimsenmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda, Sosyal Darwinist düşüncelerin bir uygulaması olarak Almanya'da öjeni fikirlerinin ortaya çıkması incelenecektir.

Weiss'e göre, Almanya'da öjeni hareketinin başlaması, üç temel nedene dayanmaktadır. Bunlar; hızlı endüstrileşme, Alman medikal topluluğunun profesyonel gelenekleri ve doğal seleksiyon ilkesini benimseyen Sosyal Darwinist düşüncelerdir.[88]

---

[86] Haeckel, **History of Creation**, Cilt.2, s. 303-310, 321-323, 332, Akt. Hawkins, a.g.e. s. 139. ,Doğan. a.g.e s. 101.
[87] Yücel ve Taşkın, a.g.e. s.325
[88] Sheila Faith, Weiss."The Race Hygiene Movement in Germany", **Osiris,** Vol,3, 1987. s. 195.

Haeckel, biyolojik evrim teorisini felsefi ve sosyal anlamda daha geniş bir bakış açısı ile yorumlamıştı. Haeckel' göre Darwinizm, doğal seleksiyonla aynı anlama gelmekte idi.[89] Önemli bir embriyolog olan August Weismann (1834-1914) ise, evrim teorisindeki seleksiyon yasasını başka bir bakış açısıyla değerlendirmiştir. Weismann, kazanılmış özelliklerin kalıtım yoluyla gelecek nesillere aktarılma özelliğini reddetmiştir. Weismann'a göre kalıtım temel mekanizması, "germ plazma" sürekliliğidir. Buna göre; vücudu meydana getiren yapılar ile (soma), üreme hücrelerini oluşturan yapılar (germ) birbirinden farklıdır ve germ plazma değişmeden kalmaktadır. [90] Weismann'ın bu fikirlerinin genetik üzerinde büyük etkisi olmuş ve fiziksel yöntemlerle ırkı mükemmelleştirebilmenin mümkün olduğu görüşü kabul edilmeye başlamıştır.[91] Haeckel ve Weismann'ın fikirleri, Almanya'da önemli bir etki yaratmış ve uygun olmayan bireylerin öjeni ile elenebileceği görüşü benimsenmiştir. Alfred Ploetz ve Wilhelm Schallmayer ile beraber, konu ile ilgili ilk çalışmalar görülmeye başlamıştır.

Almanya'da, Sosyal Darwinizm'in radikal hale gelerek, ırkçı düşüncelerle bağlantı kurmasına sebep olan en önemli unsurlardan biri Alfred Ploetz'un çalışmalarıdır. Alfred Ploetz, 1895 yılında yayınladığı ütopik bir niteliğe sahip olan, "Die Tüchtigkeit unsrer Rasse und der Schutz der Schwachen" (Irkınızın Sağlığı ve Zayıfın Korunması) isimli çalışmasında, ırk hijyeniği fikrini ortaya atmıştır. Ploetz'un bu düşünceleri ideoloji olarak benimseyip benimsemediği çok açık değildir.[92] Ploetz eserinde, Darwin'in "Descent of Man" adlı eserinde üzerinde durduğu doğa ve insan ikileminden yola çıkarak şu soruları sormuştur; devletler sosyal ağlarını genişletmeye devam etmeli mi? Zayıfların ve ekonomik olarak dezavantajlı olanların yaşadıkları zorlukları gidermek için, vatandaşların genel biyolojik uyumluluğunu riske atarak ekonomiye yeni düzenlemeler getirilmeli mi? Bu bağlamda, topluma uygun olmayanların sayısı artar mı azalır mı?[93] Ploetz bu ikilemlerin "Rassenhygiene" (ırk

---

[89] Haeckel, **The History of Creation**, s. 120, Akt., Weiss, a.g.e. s.198.
[90] August, Weismann, " On Heredity", **Essays on Heredity and Kinden Problems**. Ed. Edward Poulton, Selmar Schönland and Arthur Shepley. Clarendon Press, London, 1889. Akt. Weiss, a.g.e. s. 198.
[91]Weiss. A.g.e. s. 198-199.
[92] Richard, Weikart. " Darwinism and Death: Devaluing Human Life in Germany, 1860-1920", **Journal of the History of Ideas,** No, 63. 1993. s.339.
[93] Alfred, Ploetz, **Die Tüchtigkeit unsrer Rasse und der Schutz der Schwachen,** Fisher, Berlin. 1895. Chp. 3. Akt. Weiss, a.g.e. 201.

hijyeniği) olarak isimlendirdiği yöntemle çözülebileceği görüşünü ileri sürmüştür.[94] Ploetz'un bu görüşü, tek bir ırkı veya topluluğu değil, antropolojik bir ırkı, etnik toplulukları veya tüm insan ırkını kapsamaktadır. Tüm insan ırkının hijyeni, Aryan ırkından geçmektedir. Aryan ırkı en mükemmel ırktır. Ploetz burada genel anlamda beyazları işaret etmektedir. Şu da belirtilmelidir ki, Ploetz'un Yahudi düşmanlığı yoktur, aksine Yahudi ve Aryan ırkı evliliklerini desteklemektedir.[95]

Ploetz'a göre, beyaz ırk bir ikilemin içindedir ve çözüm olarak ırkın bozulmasını önlemek için, yeni doğan bebeklerden uygun olmayanlara öldürücü dozda morfin verilmelidir.[96] Böylelikle, sosyal mücadeleye herkes eşit şartta başlamış olacaktır. İleri ki dönemlerde ise, bireylerin entelektüel bilgi birikimleri ve ahlak anlayışları incelenmelidir. Ayrıca, kusurlu ve eksik olanların evlenmesi yasaklanmalı, başarısız olanlar ise, aç bırakılarak ölüme terk edilmelidir.[97] Daha sonra Ploetz' a bu fikirler oldukça acımasız gelmiş, yalnızca sağlıklı bireylerin cinsel ilişkiye girmesi önerisinde bulunmuştur.[98]

Almanya'da ırk hijyeniği kapsamında bir diğer önemli isim, Willhelm Schallmayer'dir. Fakat Schallmayer'in görüşleri, Ploetz'dan farklıdır. Schallmayer, Ploetz gibi, ütopik bir sosyalist Alman topluluğu fikrini barındırmamıştır. Ploetz ve diğerleri gibi Aryan ırkının üstünlüğü fikrine sahip değildir. Willhelm, daha çok ilaçlar ve ırk sağlığı gibi konuların üstünde durmuştur. Avantajlı ve uygun olan bireylerin, üreme yoluyla sayılarının artırılması fikrini desteklemiş, negatif ırk hijyeniğinden kaçınmıştır. Fakat onun bu görüşleri ırk hijyeniği fikrini haklı çıkarmak için kullanılacaktır.[99]

Bu noktaya kadar şu çıkarımlar yapılabilir; Almanya'da Sosyal Darwinizm çerçevesinde Haeckel'in düşüncelerinin etkisi çok büyüktür. Haeckel ile birlikte Darwinist düşünceler sosyal hayatta izlerini göstermiştir. Haeckel'den sonra, Darwinist fikirlerin yeni bir forma girmesi ise Weismann'ın germ plazma teorisiyle meydana gelmiştir. Weismann, Darwinci evrim teorisine farklı bir boyut kazandırarak

---

94 Ploetz, a.g.e. s. 5. Akt. Weiss, a.g.e. s. 201.
95 Weiss, a.g.e. s. 202.
96 Doğan, a.g.e. s. 108.
97 Doğan, a.g.e. s. 108.
98 Doğan, a.g.e. s.108.
99 Weiss, a.g.e. s.203-206.

Ploetz gibi düşünürleri etkilemiş, ırk hijyeniği hareketlerinin temellerinin oluşmasına zemin hazırlanmıştır. Irk hijyeniği uygulaması ise bu dönemde fazla görülmemiş, Nazilerin iktidara gelmesi ile birlikte artmıştır. Tam bu noktada altı çizilmesi gereken bir durum vardır; o da her Sosyal Darwinist'in ırkçı, her ırkçının Sosyal Darwinist olmadığı gerçeğidir. Farklı çıkarımların, ideolojilerin ve yorumların birbiriyle etkileşim içine girmesi doğal bir durumdur. Çalışmanın savına göre ise, Naziler ve Hitler'in ırkçı fikirlerinin şekillenmesinde Sosyal Darwinist fikirlerin etkileri vardır. Fakat Nazi rejiminin barbarca uygulamalarının birçok arka planı vardır. Dolayısıyla Nazilerin ırkçı uygulamalarında bir tek Sosyal Darwinist izleri aramak adil olmayacaktır. Fakat vurgulanmak istenen, Nazi ideolojisinin bir parçasının Sosyal Darwinist izleri yansıttığı gerçeğidir. Bu noktada Nazilerin iktidara gelişini ve ideolojilerini incelemek konuyu aydınlatmada faydalı olacaktır.

2.2. Nazizm ve Sosyal Darwinizm

Nazizm bir ideoloji olarak incelenecekse, ilk olarak ideoloji kavramına değinmek gerekmektedir. İdeoloji, kavramsal anlamda dar ve geniş kapsam olarak iki ayrı şekilde incelenebilir. Dar kapsamda ideoloji, belli biçimdeki düşünce sistemini ya da eylemleri haklı çıkarmak için, ya da bunları belli bir biçimde etkileme görevini üstlenen inanç, tutum ve düşünceler bütünüdür.[100] Geniş kapsamda ise, insan, toplum ya da toplumsal alt grupların oluşturduğu bilişsel veya ahlaksal inanç sistemlerinin bir şeklidir.[101] İdeoloji sözcüğünün doğuşu ise, 19. yüzyılda Fransa'ya dayanmaktadır.[102] İdeolojinin kavram olarak ele alınmasında en önemli isimlerden biri Fransız filolog Louis Althusser (1918-1990)'dir. Althusser, ideolojiyi şu şekilde tanımlar: "İdeoloji, iyi insanlar ile onların dünyası arasında yaşanan ilişkidir. Ya da, bu bilinçsiz ilişkinin yansıtılmış bir biçimidir. Sözgelimi, bir felsefedir. Kaynaşmış ve mantıksız olabileceği için yanlışlığı ile değil, üzerinde toplumsalın baskın olması ile bilimden ayrılır"[103] Yani, ideolojilerde mantık aranmaksızın toplumu bir arada tutma eğilimi vardır denilebilir. Düşünce ve inançlar topluluğunu, ideoloji kelimesi altında toplayan unsur bir sınıfı bir arada tutmaya yönelik olmasıdır. Yani, "düşünce ve inançların ideolojik

---

[100] Doğu, Ergil." İdeoloji Üzerine Düşünceler",**Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,** Cilt.38. Sayı.1,2015,s.69.
[101] Ergil, a.g.e. s. 69.
[102] Ergil, a.g.e. s.69.
[103] Louis Althusser. **Kapital'i Okumak.** Çev. Celal Kanat. İstanbul, Belge Yayınları, 1995.s.280.

olması, onların sahte ya da kanıtlanamaz "doğrular" olmalarından değil, bir sınıfın bir kümenin çıkarlarına hizmet etmelerindedir."[104]

İdeoloji kavramı ele alınırken, "izm" olarak ideoloji ve hegemonik olarak ideoloji çelişkisi karşımıza çıkmaktadır. İdeolojinin "izm" olarak ele alınması ise günümüzdeki yaklaşımların sonucudur. Toskay, bunun şu yaklaşımlarla ele alındığını belirtmiştir; bir sınıf toplumsal bir biçim kurma aşamasındayken ideoloji "izm" olarak, toplumsal biçimin kurulmasından sonra ise hegomonik olarak değerlendirilmelidir.[105] Bu çalışma, Nazi ideolojisine, Sosyal Darwinist fikirlerin belirli dönemdeki etkilerinin incelenmesi üzerine olduğu için Nazi ideolojisi ve Sosyal Darwinist fikirler "izm" olarak alınmıştır.

Nazizm, Almanya'da Adolf Hitler'in liderliğiyle zirveye çıkmış bir yönetim sistemidir ve temel felsefesi, milliyetçilik, sosyalizm, ırkçılık, radikal sağ ve anti-Semitizm üzerine kurulmuştur. [106] Daha önce de bahsedildiği gibi, Sosyal Darwinizm, 19. yüzyılda Herbert Spencer ile zirveye çıkmıştı ve yaşam için mücadele olgusuyla, güçlünün her zaman sosyal alanlarda hayatta kalacağı fikrini barındırmaktaydı. Dolayısıyla, eşitlik kavramı yerine güçlü olma kavramını vurguluyordu. Sosyal Darwinizm ile Nazizm de tam da bu noktada kesişmektedir. Sosyal Darwinizm'de yer alan yaşam için mücadele, en uygun ve güçlü olanın hayatta kalması gibi kavramların yansıması, Nazizm'de yer alan Aryan ırkı üstünlüğü, Yahudilerin aşağı ırk olması söylemi, güçlü bir Almanya için mücadele fikri üzerinde görülmektedir. İncelendiği üzere zayıf olanın elenmesinin, Sosyal Darwinizm'de toplumun gelişmesine katkı sağladığı savunulmaktadır. Hitler de, "Kavgam" adlı kitabında benzer fikirleri ileri sürmüştür. Bu konu ilerleyen başlıklarda incelenecektir. Öncesinde ise, ideolojik açıdan, faşizmin konuyla bağlantısına değinilecektir.

---

[104] Ergil, a.g.e. s.70-71.
[105] Ünsal, Oskay, "Popüler Kültür Açısından "İdeoloji" Kavramına Ait Yeni Yaklaşımlar", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Dergisi**. Cilt,35. Sayı,1, 1980. s.199-200.
[106]Nina,
Pozhıdayeva, "Alman Siyasal Sisteminde Weimar Cumhuriyeti Sonrası Nasyonal Sosyalist Partisinin İktidarı Ve Nazizm",Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler AnabilimDalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2011, s.9.

2.2.1. Faşizm çerçevesinde Nazizm ve Sosyal Darwinizm

Sosyal Darwinizm, siyasi ideolojiler bağlamında incelendiğinde liberalizmin yanında faşizm ile olan ilişkisinden de bahsetmek gerekmektedir. 20. yüzyılda, İtalya'da ortaya çıkmış olan faşizmi bir ideoloji ya da rejim olarak tanımlamak oldukça zordur. Konu, Nazizm ve Sosyal Darwinizm çerçevesinde ele alınacağından dolayı, İtalyan Faşizminin temel özelliklerine ve Nazizm ile benzerlik ve farklılıklarına değinmek faydalı olacaktır.

Etimolojik olarak, eski Roma'da birlikten güç doğduğunu simgeleyen ve İtalyanca *fascio* kelimesinden gelen faşizm, 2. Dünya Savaş'ı ve öncesi dönemde İtalyan milliyetçilik söylemine dayanan diktatörlük yönetimine verilen addır.[107] Benito Mussolini'nin 1922 yılında iktidara gelmesinden, 2. Dünya Savaş'ının sonuna kadar olan süre faşizmin devlet rejimi olarak görüldüğü tek süredir, sonrasında ise faşizm kavramı, diktatörlük rejimlerini veya demokrasi, özgürlük ve insan hakları gibi çağdaş değerlere sahip olmayan herhangi bir yapıyı ya da topluluğu nitelendirmek için kullanılmaya başlamıştır.[108] Faşizmin özelliklerinden genel olarak bahsetmek gerekirse, göze çarpan ilk özelliği reaksiyoner bir yapıda olduğudur. Faşizm, eşit, evrensel ve rasyonel birey fikrine bir tepki olarak doğmuştur. Faşizm, dinlerin siyasal alanda görülmesine karşıdır. Devrimci ve eşitsizlikçidir.[109] Diğer milletlere üstünlük kurma amacı taşıyan faşizmde, ekonomik güç kendine yetmektir.[110]Faşizmde savaş kavgası yüceltilir ve savaş kutsal bir değer olarak görülerek, halkın değerini arttırdığına inanılır.[111] Savaş ve mücadele unsurları altında faşizmde Sosyal Darwinist izler gözlemlenebilir. Sosyal Darwinizm ve faşizm arasındaki ilişkiyi ise Heywood şu şekilde aktarır:

> " Darwinci düşünce, faşizme iyiliğin güç, kötülüğün zayıflık olduğu politik değerleri aşılamıştır. Sempati, merhamet, şefkat gibi insanlığın geleneksel ve dinlerin değeri aksine, faşizmde sadakat, görev, itaat gibi savaşa dayanan değerlere saygı gösterilmektedir. Savaş, zaferle süslendiğinde güce ve dayanıklılığa tapılır. Aynı şekilde zayıfla alay

---

[107] Abdülsamet, Çelikçi ve Can Kakışım, "İtalyan Faşizmi ve Tarihsel Gelişimi" **Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt,1, Sayı, 2, 2013, s.84.
[108] Çelikçi ve Kakışım, a.g.e. s. 84.
[109] Pozhideveya, a.g.e. s.31.
[110] Çağatay Şahin. "Sosyal Darwinizm, Nazizm ve Hukuk İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme". **Hacettepe HFD.** Cilt,7. Sayı,1. 2017, s. a.g.e. s.576
[111] Pozhideveya, a.g.e. s. 32-33.

> edilir ve zayıf ya da yetersiz olanın ortadan kaldırılması hoş karşılanır. Ortak çıkar için zayıflar feda edilir çünkü bir türün hayatta kalması, o türün mensubu bireylerin her birinin hayatından daha önemlidir. İnsancıl yaklaşım, bunun tam tersine, zayıfı korumayı öğütler. Faşizmde zayıflılık ve özürlülük katlanılamaz ve yok edilmelidir."[112]

İtalyan Faşizmi, Lider (Duce) kültüne dayanan, kurgulanan dış düşmanlar yolu ile içte birlik ve dayanışma sağlamaya çalışan, tek partili erkek egemen bir oluşumdur.[113] İtalyan Faşizmi ile Alman Nazizmi temel olarak aynı amaçlara sahip olsalar da, bir takım farklılıkları vardır. En temel fark, ırkçılık düşüncesinin Alman Nazizm'inde daha kuvvetli olmasıdır. Öyle ki, Hitler'in ırkçı devlet anlayışı ve politikaları yerine İtalya'da kültüre dayalı milliyetçilik anlayışı daha baskındır.[114]İtalyan Faşizm'ini, Alman Nazizm'inden ayıran en önemli unsur ise, Nazizm'de, anti-Semitizm ve Aryan ırkı üstünlüğü vurgusunun yapılmasıdır. İtalyan Faşizm'inde anti- Semitizm Nazizm'de olduğu kadar belirleyici bir rolde değildir ve biyolojiye dayalı ırk üstünlüğü vurgusu Nazizm'de olduğu kadar yapılmamıştır.[115] Nazizm'de millet devleti yaratırken, İtalyan Faşizm'inde devlet milleti aynı çatı altında toplamaktadır. Bu anlayışa göre sadece İtalyanlar değil, devletin sınırlarında yaşamak isteyen tüm insanlar millettir.[116] Alman Nazizmi ile İtalyan Faşizmi arasında en temel farklar bunlardır demek yanlış olmayacaktır.

2.2.2. Almanya'da Nazi Partisin iktidara gelişi ve Hitler'in dış politika amaçları

Alman Nasyonal Sosyalist Partisinin ilk çekirdeğini, 1. Dünya Savaşı'ndan sonra, Anton Drexler, Dietrich Echart ve Alfred Rosenberg tarafından kurulan Alman İşçi Partisi oluşturmaktadır. Echart, Münih'te Yahudi karşıtı sosyalist bir dergi çıkartmakta idi ve bunun yanında partinin programı anti-Marksist bir sosyalizm ile yönetilecek yeni bir Almanya kurma planlarını içermekteydi. Avusturya asıllı Adolf Hitler'in (1889-1945), 7 numaralı üye olarak partiye girmesiyle, parti Alman siyaset alanında dikkat çekmeye başlamıştır.[117] 24 Şubat 1920'de Hitler, Drexler ve Feder

---

[112] Andrew, Heywood, Siyasi İdeolojiler, çev. A. K. Bayram, Ö Tüfekçi, H. İnanç vd. 5. Basım, Liberte Yayıncılık, Ankara, 2013, s.222. Akt. Şahin, a.g.e. s. 576-577.
[113] Çelikçi ve Kakışım, a.g.e. s. 94- 95.
[114] Çelikçi ve Kakışım, a.g.e. s. 96.
[115] Şahin, a.g.e. s. 577.
[116] Pozhidayeva, a.g.e. s.48.
[117] A. Haluk Ülman. "Alman Nasyonal Sosyalist Partisi". **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**. Cilt, 12. Sayı,4, 1957. s.149.

tarafından açıklanan parti programının akabinde, Ağustos 1920'de partinin ismine "Nasyonal Sosyalist" sıfatı eklenerek, Alman İşçi Partisi'nin, "Alman Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi" ismi ile anılacağı ilan edilmiştir. İktidara gelmeden önce, 1923 yılında Hitler ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen darbe teşebbüsü nedeniyle parti kapatılmış ve Hitler hapse mahkûm edilmiştir.[118] Hitler, mahkûm olduğu sürede "Mein Kampf" (Kavgam) isimli kitabını yazmıştır. Belli bir zaman sonra tekrar kurulup, teşkilatlanmasını tamamlayan parti, 1933 yılında iktidara gelmiştir.

1930 yılında tüm dünyayı saran Büyük Buhran'dan, Almanya da büyük ölçüde etkilenmiştir. Meydana gelen ekonomik bunalım sonucunda, Almanya'da devrimci siyasi hareketler, bir yanda Adolf Hitler'in Nazi partisi ile diğer yanda ise komünistler ile hız kazanmıştır. 1933 yılına kadar serbest bir çoğunluğu kazanamayan bu partiler, 30 Ocak 1933 yılında, Hinderburg'un etkisiyle, Reichstag'ın en güçlü partisi durumda olan Nasyonel Sosyalist partisinin lideri Adolf Hitler'in Şansölye olmasıyla sonuçlanmıştır. Kapp darbesi ve kendi darbe girişiminin başarısızlıklarından ders çıkaran Hitler, anayasaya uygun olarak, hukuka aykırı davranmadan başa geçmeyi amaçlamış, daha sonra Almanya'da hala belirli bir baskınlığa sahip olan muhafazakârları da kullanarak destek toplamıştır.[119] İktidara geçmesinin hemen ardından, yeni seçimler için Reichstag'ı dağıtmış ve seçimlerde sandalye sayısını artırmıştır. Sonrasında, anayasa ve hukuka bağlılığını bırakarak, Nazi partisi dışında tüm partileri kapatıp, siyasi faaliyetleri yasaklamıştır. 1934 yılında, Hinderburg'un ölümü ile devlet başkanı olan Hitler, Almanya'nın " Führer"' i haline gelmiştir.[120]

Nazilerin Alman toplumunda kabul görmesinin birçok sosyal sebebi vardır. Yapısal değişim açısından Nasyonel Sosyalizm, Bolşevik tarzında bir devrimden daha az dikkat çekmiştir, çünkü özel mülkiyet haklarına dokunmamıştır. Bunun yanında, Naziler Almanya'da var olan nüfus artışını göz ardı etmemişlerdir; endüstrileşmeyi ve büyük şehirleri dengelemeye çalışırken, halkın durumunu güçlendirmeye odaklanmaları ve birçok totaliter rejim gibi halk arasında bağlılık ve uyum gibi söylemleri arttırmaları ile, Alman halkı içerisinde Nazi hareketi kabul edilmeye

[118] A. Haluk, Ülman. A.g.e. Sf. 154-156
[119] Oral, Sander. **Siyasi Tarih-1918-1994**, 27. Baskı, Ankara, İmge Kitapevi,2017,s. 43.
[120] Oral, Sander, a.g.e. s. 44.

başlamıştır.[121] Büyük Buhran'ın etkisiyle ekonomik gücünü kaybeden Alman toplumundaki gençler, orta ve orta altı sınıf mensupları, toplumun dışına itilmeleri sebebi ile Nazilerin söylemlerinden etkilenmiş, Naziler ile büyük bir amaç birliği bulmuşlardır. Bunun üzerinde bir de ortak düşman (Yahudi), söylemleri birleşince Nazi hareketi büyüyerek güçlenmiştir.[122]

Nasyonal Sosyalist Partisinin programı, 24 Şubat 1920 tarihinde ilan edilmiş, son şeklini ise 22 Mayıs 1924'te almıştır ve 25 maddeden oluşmuştur.[123] Hitler'in 1. Dünya Savaşı'ndan beri üzerinde durduğu bu milliyetçi program, genel olarak şu beş noktayı içermektedir; ilk olarak Almanya'da tüm siyasi denetim, ele geçirilerek sadece Nazi ilkelerine dayandırılmalıdır; ikinci olarak Almanya için oldukça ağır şartlar taşıyan Versailles Antlaşması'nın ortadan kaldırılması gerekmektedir, üçüncü olarak Sovyetler Birliği yok edilerek, aşağılık olarak tanımlanan Yahudi ve Slavların ortadan kaldırılarak Almanya'nın Orta Avrupa'da başat güç konumuna gelmesi sağlanmalıdır, dördüncü olarak, Almanya'nın dünyanın dört büyük gücünden biri olması için Kuzey Afrika'da sömürge imparatorluğu kurulması gerekmektedir ve son olarak, sonraki Alman kuşağı ABD ile mücadeleye girerek, dünya üstünlüğü için mücadele etmelidir.[124] Görüldüğü üzere Hitler, politikasını kademeli olarak şekillendirmeyi amaçlamıştır. Hitler'in bu programı içinde dış politikasının ise üç temel anahtarı vardır;

1.Almaya'yı Versailles Anlaşması'nın ağır şartlarından kurtarmak,

2.Ein Volk, ein Reich (bir ulus bir devlet) ilkesinin gerçekleştirilmesi,

3.Lebensraum (Hayat alanı) politikası ile Alman refahının sağlaması [125]

Öyle ki, 1. Dünya Savaş'ının sonunda Paris Barış Konferansı'nda yenilen devletler için ağır hükümler içeren çeşitli antlaşmalar imzalanmış, Almanya da, deniz aşırı topraklarından vazgeçmek, ordusunun sınırlandırılması gibi ağır hükümler içeren 440 maddelik Versailles Barış Antlaşması'nı (28 Haziran 1919) kabul etmek zorunda

---

[121] Henry, Rousso and Richard Joseph Golsan. **Stalinism and Nazism : History and Memory Compared,** University of Nebraska Press, 2004, s.143.
[122] Oral, Sander, a.g.e. s.44.
[123]A.Haluk, Ulman, a.g.e. s.164.
[124] Oral, Sander, a.g.e. s. 45-46.
[125] Oral, Sander. A.g.e. Sf. 46-47

bırakılmıştı.[126] Bunun yanında, Almanya savaş tazminatı olarak büyük ve belirlenmemiş miktarlarda ödeme yapmak zorunda bırakılmış ve uygulamayı haklı çıkarmak için barış antlaşmasına bir madde eklenerek, Almanya savaşın tek sorumlusu tutulmuştu. Tarihsel olarak kuşkulu olan bu iddia ise, Alman milliyetçiliğinin artmasına sebep oldu.[127] "Almanya bir dünya gücü olmalıdır, yoksa ortada Almanya adına bir şey kalmaz"[128] diyen ve saf Alman ırkının, Yahudiler, Slavlar, Çingeneler ve diğer düşük ırklardan arındırılması gerektiğini savunan Hitler, bu antlaşmaya şiddetle karşı çıkmakta idi. Bu bağlamda Orta Avrupa'da başat güç olmaktan daha fazlasını isteyerek, Almanya'yı dünya gücü yapıp, daha geniş bölgelere yayılarak, yaşam alanı politikasını gerçekleştirmek amacı ile, Flanders düzlüklerinden itibaren Ukrayna'nın ortasına kadar bütün Almanları aynı devlet sınırları içine almalı idi.[129]

Kısaca, Almanya'nın 1. Dünya Savaş'ında aldığı büyük yenilgi, 1930'lu yıllarda dünyayı saran Büyük Buhran ve siyasi ikilemlerin sonucunda ortaya çıkan Nazi hareketi, mevcut Weimar demokrasisini yıkarak, ulusu tek bir liderin (Führer) öncülüğünde, yeni bir halk birliği (Volksgemeinschaft) ile, Almanya'yı yeniden büyük ve güçlü bir ülke yapma amacı taşımakta idi.[130] Bu bağlamda Nazi öğretileri incelenecektir.

2.2.3. Nazi öğretileri

Nasyonal Sosyalizm, diğer bir deyiş ile Nazizm, 1918 yılı sonrasında Bolşevik Devrimi ve demokratik parlamenter sisteme karşı gelişmiş olan bir harekettir. Düşünsel kökenlerini tanımlamak oldukça karışık olsa da, Nazi öğretilerinde Nietzsche, Gobineau, Houston Chamberlain, Wagner ve Mendel gibi isimlerin etkileri görülmüştür, bunun yanında Ploezt'un Sosyal Darwinci konsepti de Nazizmin bir parçasıdır.[131] Nazi ideolojisin önemli bir bölümü ise, çoğu insan tarafından az bilinen

---

[126] Oral, Sander, **Siyasi Tarih- İlkçağlardan 1918'e**, 31. Baskı, Ankara İmge Kitabevi, 2016, s. 402-403.
[127] Eric, Hobsbawn, **Kısa 20.Yüzyıl – 1914-1991 Aşırılıklar Çağı.** Çev. Yavuz Alogan. 10. Baskı, Everest Yayınları, 2017. s. 129.
[128] Sander, **Siyasi Tarih-1918-1994.** s. 45.
[129] Sander, **Siyasi Tarih-1918-1994.** s. 45.
[130] Richard J. , Evans, "Nazi İdeolojisinin Ortaya Çıkışı" der. Jane, Caplan. **Hitler Almanyası 1933-1945**. Çev. İdem Erman. İstanbul, İnkılap Kitapevi, 2012. s. 29
[131] C.M, Vasey. **Nazi Ideology**. UPA,2006. EBSCOHOST. s.3.

bir isim olan Arthur Moeller tarafından, Naziler henüz güç kazanmamışken şekillendirilmiştir.[132]

Nasyonal Sosyalizmin öğretileri, ırkçılık, sosyalizm ve milliyetçilik, Führer ve halk üzerinden şekillenmiştir. Nasyonel Sosyalizme göre, bazı ırkların bazı ırklardan üstün olması bilimsel bir gerçektir ve en üstün ırk Aryan ırkı iken, en aşağı ırk Yahudi ırkı ve renkli ırklardır. Öyle ki, Nazilerin bu durumu bilimsel unsurlara dayandırmaya çalışması, Sosyal Darwinizm'in biyopolitik radikalleştirilmesi üzerinden ve erdemlilik unsurunun doğa kanunları tarafından belirlendiği ileri sürülerek kurulmuştur.[133] Irkların arasında melezlik olması toplum hayatının zararınadır ve Nazilerin ırk ayrımcılığı anlayışı en açık olarak Yahudiler üzerinden gözlemlenmiştir.[134] Şunun altını çizmek gerekmektedir ki Nazilerin Yahudi düşmanlığı din üzerinden değil, ırk üzerinden şekillenmiştir.[135]

Nazilerin sosyalizm anlayışı ise Marxist sosyalizme dayanmamaktadır. Tam tersi, Naziler Marksist sosyalizme şiddetle karşılardır. Marxizm, uluslararası niteliğe sahip bir öğretiyken, Nazilerin sosyalizm anlayışı radikal bir milliyetçiliğe dayanmaktadır.[136] Yani Nazizm, eşitlikçi bir sosyalizm anlayışına değil, tam tersi doğuştan gelen eşitsizlik vurgusunun altını çizen bir sosyalizm formuna sahiptir.[137] Politikanın temellerinin dış politika üzerinden şekillendiğine inanan Moeller, toplumdaki sorunların, sömürgeci yabancılardan kaynaklandığını ve onların cezalandırılmasını öngören sosyalizmin benimsenmesi gerektiğini belirtmiş ve bunun ancak güçlü bir diktatör ile başarılacağı görüşünü ileri sürmüştür.[138]

Nazilerin halk anlayışı ise, batının demokratik halk anlayışından oldukça farklı, daha gizemli bir kavramdır. Nazilere göre Führer yani lider ve halk arasında oldukça farklı, mistik bir ilişki vardır. Führer, halkın istek ve ihtiyaçlarını gözetir, karar verir

---

[132] Vasey, a.g.e. s.4.

[133] Fritze, Lothar, and Wolfgang Bialas. **Nazi Ideology and Ethics.** Cambridge Scholars Publishing, 2014, Wolfgang Bialas, " Nazi Ethics and Morality: Ideas, Problems and Unanswered Questions" s. 18.

[134] Emre, Con." Alman ve İtalyan Modelleri Bağlamında Faşist Devlet Sistemi(1922-1945)". Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. 27-28.

[135] Ali Karaca ve Ferida Haboubi. "Avrupa Basınında ve Türkiye'de Bazı Yazarlara Göre Antisemitizm (1933-1946)." **Türklük Araştırmaları Dergisi.** Cilt.1, Sayı.1 ss. 39-52. 2018. S. 42.

[136] Con, a.g.e. s. 27

[137] Bialas, a.g.e. s.27

[138] Vasey, a.g.e. s. 4.

ve kararlarına tartışmasız uyulur. Führer'in halk tarafından istenip istenmediğine halkoyu ile karar verilir. Fakat yapılan propagandalar ile zaten Führer büyük çoğunlukla destek alır, yani devlet, Führer'in elinde bir araçtır. [139] Konuyu daha da netleştirmek açısından Nazilerde ırk kavramının neler ifade ettiğine değinmek uygun olacaktır.

2.2.4. Nazilerde Irk Kavramı

Yukarıda değinildiği üzere, Nazilerin fikir temellerini oluşturan en önemli unsurlar Halk (Volksgemeinschaft) ve Lider (Führer) görüşleridir. Nazilere göre, ırk birliğine dayanan Alman halkının bütünü Halk'tır, ırk birliğine dayanan bütün Halkı ise Führer yönetmelidir. Halk, bu sistemin ağırlık merkezindedir. Nazilerin birey anlayışı, biyolojik organizmalar üzerinden şekillenmektedir. İnsana birey olarak, sosyal insan gözüyle değil, sosyal organizma olarak bakılmalıdır.[140] Yani, Nazizm topluluk adına bireyselliğin yok edilmesini temsil etmektedir. Nazilere göre, erdemli bir insan topluluk adına kendi istek ve arzularından vazgeçmelidir.[141] Böyle bir ortamda bireyin öznel bir kişiliği yoktur. Toplum ise, kolektif bir kişiliğe sahiptir. Sosyal organizmalar geliştikçe bir takım özelliklere sahip olmaktadırlar ve sosyal organizmalar içerisinde farklı ırklar bulunmaktadır. Irklar içinde ise, üstün, zararlı ve adi ırktan insanlar vardır.[142] Zararlı olanları sosyal organizmadan arındırmak gerekmektedir. Üstün olan Alman ırklarında ise kutsal bir yönetme kabiliyeti vardır. Kısaca, Nazilerin ırk anlayışı ırk birliği düşüncesine dayanmaktadır.[143] Sabine, Hitler'in "Kavgam" kitabındaki ırk kuramını temel olarak dört noktada değerlendirmiştir:

1) Toplumsal ilerleme, doğal seleksiyon ile ortaya çıkar. En uygun olan, sistemde kalırken, zayıflar elenir.

2) İki ırkın karışması yani melezlik, üstün ırkın bozulmasına sebep olduğu için zararlıdır.

---

[139]Con, a.g.e. s. 27-28.
[140] Con, a.g.e. s. 98.
[141] Vasey, a.g.e. s. 30.
[142] Con, a.g.e. s. 99.
[143] Con, a.g.e. s.99.

3) Irkların sınıfları vardır. Aryan ırkı en üst yaratıcı sınıftayken, en aşağı sınıfta yıkıcı ve zararlı Yahudi ırkı vardır. Bu iki ırkın arasında ise, yaratıcı olmayan fakat taşıyıcı olan adi ırklar vardır.

4) Aryan ırkın en önemli özellikleri önderlik ve şereftir. [144]

Sabine, ırk kuramının, Nazilerin politikası üzerindeki etkilerini ise, şu noktalarda değerlendirmiştir; ilk olarak mali destekler sağlanarak nüfus artışını (özellikle Aryan üyelerin) destekleme politikaları ortaya çıkmış, sonrasında ise ırk kuramı, 1933 tarihli ırk yasalarının çıkmasına sebebiyet vermiştir. Kalıtsal hastalıkların önlenmesi amacı ileri sürülen bu ırk yasaları engellilerin kısırlaştırılması veya öldürülmesi ile sonuçlanmıştır.[145] Irk kuramıyla beraber ise, ırk saflığını geliştirmek ve korumak amacı ileri sürülerek, 1935 ve 1938 tarihli Yahudi karşıtı yasalar getirilmiştir. Almanlar ile, baskın düzeyde Yahudi soyundan gelenlerin evlenmesi yasaklanmıştır.[146] Yahudilerin özel mülkiyet hakları ellerinden alınarak kamulaştırılmıştır. Bunun yanında, Yahudiler mesleki ve ticari faaliyetlerden soyutlanmışlardır. Ayrıca yurttaş olarak değil, devletin içinde aşağı mevkiye sahip uyruklar olarak görülmüşlerdir. Sonrasında ise, bu girişimler Yahudi soykırımına kadar gitmiştir. [147]

Özetle, Nazi ırkçı düşüncesinde, ırk bütünlüğü ile birleşen halk bir topluluk olarak örgütlenmiştir demek yanlış olmayacaktır. Halkı halk yapan insanlar arasında bir bağlantı vardır. Bu bireyler, kan birliğine sahip oldukları için, bütün olma bilincine sahiplerdir. Bu kan birliği, bireyler arasında dayanışma ruhunu arttırır. Kan birliği olmayan bireyler arasında ise, bağlantı olamaz. Sonuç olarak, birey insan olarak değil, bütünün parçası olarak ele alınır. Bireysel olarak, devlet karşısında hakları yoktur ancak bütünün gelişmesine yönelik olarak var olan hukuki durumlardan yararlanabilir. Tam birlik olunabilmesi için, siyasi vb. görüş ayrılıkları reddedilir.[148] Yani denilebilir

---

[144] George, Sabine**. Yakınçağ Siyasal Düşünceler Tarihi**. Çev. Özer Ozankaya, İstanbul. Cem Yayınevi. 2000. s. 383-384. Akt. Con, a.g.e. s99.
[145] Sabine. A.g.e. Sf. 387-388. Akt., Con, a.g.e. s. 100.
[146] Sabine. A.g.e. Sf. 387-388. Akt., Con, a.g.e. s. 100.
[147] Sabine. A.g.e. Sf. 387-388. Akt., Con, a.g.e. s. 100.
[148] Emre, Con. A.g.e Sf. 101

ki, böyle ırkçı bir sistemde farklı düşünceler tolere edilmez. Ortada çok keskin kurallar çizgisi vardır.

Hitler'e göre ırkçılık, insan toplumunun içinde farklı milletlerin farklı değerlere sahip olduğunu kabul eder bu yüzden, devlet içinde ırk çok önemlidir.[149] Irkçı görüşler için devlet kurmak, aynı ırktan olanların bir arada yaşaması için bir araçtır. Devletin amacı ise, ırkların saflığını korumaktır. Irkçı düşüncede eşitlik yoktur. Hitler, bu durumu şu ifadeleriyle aktarır: "Irkçılık dünyayı idare eden ebedi iradeye uyarak, en iyinin ve en kuvvetlinin zaferini kolaylaştırmak, fena ve zayıf olanların boyun eğmesini sağlamak görevi ile yükümlüdür. Böylece tabiatın aristokratik ilkesine hürmet gösterir ve canlıların ve hayat grafiklerindeki son noktaya kadar bu kanunun değerine inanır."[150]

Görüldüğü üzere, Hitler'e göre ırk ayrımı doğadan gelmektedir ve ırkçılığı benimsemeyi, doğaya karşı saygı, hürmet olarak ifade etmiştir. Bu noktada tezat olarak, kolonizasyon ve ırkçılık ile ilgili önemli çalışmaları olan Tunuslu sosyolog Albert Memmi'nin (1920-) ırkçılık ile ilgili düşünceleri incelenebilir. Memmi'ye göre ırkçılık için herkes tarafından kabul edilebilecek bir tarif bulmak oldukça zordur.[151] Bu zorluk, ırkçılığın oluşumunda saf ırk kavramının kullanılmasından ileri gelmektedir. Çünkü, saf ırk kavramı insanlara uygulandığında oldukça belirsizdir. Bu belirsizlik, ırkçılığın asla bilimsel bir değerinin olmadığını göstermektedir. Irkçılık sadece çelişkili ve düzensiz düşünceler bütünüdür.[152] Bu noktada, ırkçılık doğaya, bilime ve biyolojiye karşı gelme durumudur çıkarımı yapılabilir.

Hitler, ırkçılığı Nazi programının amacı olarak belirtmiştir. Hitler'e göre bir siyasi partinin programı, genel kavramlar ışığında oluşturulmalıdır. "Belirli bir siyasi doktrin bir felsefi sistemin temelleri üzerine kurulmalıdır."[153] Yani, Nazilerin siyasi programı ırkçılık üzerinden şekillenmiş, ırkçılık meşru, doğal ve olumlu olarak nitelendirilmiştir.

---

[149] Adolf, Hitler. **Kavgam**, Çev. Korhan Göktuğ. 5. Baskı, Ankara, Panama Yayıncılık, 2017, s.314.
[150]Hitler, a.g.e, s.314.
[151] Albert, Memmi, **Racism**, Minneapolis, Universty of Minnesota Press, 2000, s. 183.
[152] Memmi, a.g.e. s. 183
[153] Hitler, a.g.e. s. 313.

Nazilerin bu programının ve öğretilerinin Sosyal Darwinizm ile bağlantısı ise, en belirgin olarak yaşam alanı mücadelesi ve ırk bütünlüğü fikirleri ile gözlemlenebilir. Görüldüğü üzere, Hitler Almanya'yı dünya gücü yapmak için doktrinlerini ırk temizliği ve yaşam alanı mücadelesi üzerinden şekillendirmiştir. Hitler, Nazi hareketinin amacını "Kavgam" isimli kitabında şu şekilde özetler: "Nazi hareketi şu fikre inanmalıdır; hareketin gayesi ırkçı Nazi devletini kurmaktan ibarettir. Böyle bir devletin gelecekteki bütün kuruluşlarının aksiyonu, bizzat kökten "gelişme" bulmayı icap ettirir"[154] Bu bağlamda, Nazizm'in temel fikirlerini ve Sosyal Darwinizm etkisini incelemek faydalı olacaktır.

2.2.5. Nazizm'in Temel Fikirleri ve Sosyal Darwinizm Etkileri

Nasyonel Sosyalizm, temel olarak; anti-Semitist, militarist, anti-komunist ve milliyetçi ilkelere dayanarak ırkçı politikalar ile bütünleşmiş bir ideoloji çevresinde şekillenmiştir. [155] Nazilerin temel fikirleri şu şekilde sıralanabilir; Alman ırkı, en üstün ırk olması nedeniyle, başat güç olmalıdır, Yahudiler ise Avrupa'ya oldukça yabancı ve ötekidir. Avrupa'nın başına gelen tüm belalardan, özellikle komünist Yahudiler sorumludur.[156] Ayrıca, güç ve mücadele; insan hayatının ve doğanın temel olgusudur, bu nedenle savaşma ruhu insanın en yaratıcı, en cesaretli ve kutsal tarafını gözler önüne sermektedir. Var olmak ve hayatta kalmak, savaşma ruhu sayesindedir. Ayrıca, Rus Bolşevikliği de, Avrupa medeniyetini tehdit etmektedir bu nedenle er geç yok edilmelidir. [157]

Nazi ideolojisinin temellerini inceleme açısından, 19. yüzyılda Almanya'yı etkisi altına alan Völkisch hareketinden bahsetmek yerinde olacaktır. Völkisch hareketi, anti-Semitizm ve radikal milliyetçilik ilkelerine dayanan, Almanlara ait bir toplum düzenine dair mistik inançlardan meydana gelen bir ideolojiden oluşmaktadır.[158] Öyle ki, Naziler tüm üyeleri tarafınca paylaşılan politik düşünceler bütününü tanımlamak için, Türkçe karşılığı ideolojiye denk gelen "Weltanschauung" terimi kullanmışlardır ve kendi literatürlerinde ki "Weltanschauung" temelleri,

---

[154]Hitler, a.g.e. s. 505.
[155] Vasey, a.g.e. s. 23.
[156] Ruhi, a.g.e s.27.
[157] Vasey, a.g.e. s.3.
[158] Pozhideveya, a.g.e. s. 10.

Völkisch idealleri ve Völkisch düşüncelerini yansıtmaktadır.[159] Völkisch hareketinin düşünsel gelişimde ise Sosyal Darwinist unsurlar da yer almaktadır.[160]

Völkisch hareketi, milletin hayat mücadelesinde başarılı olması için, Slavların yaşadığı bölgelere doğru yayılma, Yahudilik ruhunun kökünün kazınması ve ırksal saflığı sağlama ihtiyaçları gibi unsurları kapsamaktadır.[161] Bu dönemde, entelektüel milliyetçilik düşüncesi, üstün ırk olarak görülen organik Alman vatandaşlarının (Volk) birlik kurması üzerinde şekillenmiştir. Devlet (Reich), Almanya'nın ve Alman vatandaşlarının politik olarak temsilini ifade etmektedir. Bu ideoloji, anti-parlamenter ve anti-kapitalisttir. Ayrıca devletin, erdemliliğin en üst basamağını kazanması savaş ile mümkün olmaktadır. Yahudiler ise bu temsillerin içinde oldukça yabancı ve köksüzdür ve milliyetin aristokrat ruhuna ters düşmektedirler.[162]1. Dünya Savaş'ı ile bu hareketteki aristokratik unsurlar kaybolmuştur. Nazi milliyetçiliğinde ise, bu unsurlar yeniden şu yönde şekillenmiştir; halk, aristokratlar tarafından yönetilen bir köylü topluluğu değildir ve Naziler ile birlikte kaybolan eski aristoktasi, yeni aristokrasi üretilerek karşılanacaktır.[163]

Almanya'da milliyetçiliğin baskın olması, dil üzerindeki çalışmalara dayanmaktadır. Bu bağlamda, Berlin Üniversitesi felsefe profesörü Johann Gottlien Fichte'nin (1762-1814) düşünceleri oldukça etkili olmuştur. Fichte'ye göre dil, doğal bir fenomendir ve paylaşılan dilin sahiplenilmesi halk ve millet arasındaki sınırların belirlenmesini sağlamaktadır.[164] Bunun yanında, Fichte'ye göre Latinler, Fransızlar ve Yahudiler dejenerasyona uğramış ırklarken, yeniden canlanma olanağını Almanlar sağlamaktadır. Almanların dili en saf ve özgün dildir.[165] George Wilhelm Friedrich Hegel ise devlet kurumunu ve savaş kavramını yüceltmekteydi. [166] 19. Yüzyılın sonlarına doğru ise, Heinrich von Treitsche, Hegel gibi devlet kavramını yüceltmiş ve

---

[159] Bernard, Mees. "The Tradition of Völkisch Germanism." In **Science of the Swastika**, 11-32. Budapest; New York: Central European University Press, 2008. s. 13.
[160] Mees, a.g.e. s. 24.
[161]Pozhıdayeva, a.g.e s.10.
[162] Vasey, a.g.e. s. 29.
[163] Vasey, a.g.e. s. 29
[164] Arash, Abizadeh, "Was Fıchte an Ethnıc Natıonalıst? On Cultural Natıonalısm And Its Double" **History of Political Thought**, vol. 26, no. 2, 2005, *JSTOR*, s. 342.
[165] Pozhidaveya, a.g.e. s. 15.
[166] William L. Shirer, **Nazi İmparatorluğu Doğuşu, Yükselişi ve Çöküşü**. Çev. Rasih Güran. Cilt 1. İstanbul, Ağaoğlu Yayınevi, 1968. S. 163. , Pozhidaveya, a.g.e. s. 16.

savaş kavramını ise büyük bir erdemlilik olarak görmüştür.[167] Buradan hareketle, Nazilerin milliyetçi ve militarist ruhunun, bu kökenlere dayandığı çıkarımları yapılabilir. Tüm bu görüşlere ek olarak, Nazi milliyetçiliğini etkileyen romantizme dayanan iki kavram vardır. Bunlar; savaşçı bir önderi simgeleyen "Führer" ve kutsal Roma- Germen İmparatorluğunun tarihsel hayali "Reich"[168]. Yani, Nazilerin fikren gelişiminde romantik akımın etkileri de gözlenmiştir.

Nazi Almanya'sında anti-Semitizm, diğer bir deyişle Yahudi düşmanlığı, Yahudilerin biyolojik olarak en aşağı ırk olarak tanımlanmasına dayandırılmıştır. Önceki bölümlerde bahsedildiği gibi, Darwin'in biyolojik evrim kuramındaki doğal seleksiyon ilkesi, Spencer ile birlikte "uygun ve güçlü olanın hayatta kalması" söylemi ile toplumsal hayata uyarlanmaya çalışılmış ve Sosyal Darwinist fikirler ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru ise, Almanya'da popülerleşmiş ve ırkçı düşünceler ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu görüşlerden yola çıkılarak, uluslararası ilişkilerde yaşam mücadelesi olarak görülen savaşfhg meşru görülmüştür. Sosyal Darwinist olarak nitelendirilmesi tarihçiler arasında tartışmalı olan Nietzche ise, "The Will to Power" (Gücü Arzulamak) (1888) adlı eserinde, yaşamın savaşın bir sonucu olduğu fikrini savunmuştur.[169] Darwin'in, Spencer'ın, Nietzche'nin ve Sosyal Darwinistlerin fikirlerinden etkilenen Gobineau, ise bu fikirlere kan birliği unsurunu katmıştır. [170] Gobineau'ya göre, en önemli unsurlardan biri ırk severliktir.[171] Rosenberg ise, bu görüşlere yeni bir perspektif kazandırarak, içteki düşmanı Yahudi, dıştaki düşmanı Ruslar olarak tanımlamıştır.[172] Gobineau derneğine üye olan Robert Wagner ve Chamberlain bu görüşlerin Nazilere aktarılmasına yardımcı olmuştur. Hitler ise "Kavgam" adlı kitabında, Yahudi düşmanlığını, ırkçılığı ve Aryan ırkının yüceltilmesini siyasi bir propaganda olarak yayınlamıştır.[173]

Buradan hareketle, Sosyal Darwinizm ile Nazizm'in kesişme noktasının ırkçılık, anti-Semitizm ve militarizm olduğu çıkarımı yapılabilir. En uygun ve güçlü olanın

---

[167]Shirer, a.g.e. s. 163. , Pozhidaveya, a.g.e. s. 16.
[168] Pozhidaveya, a.g.e. s.17.
[169] Doğan, a.g.e. s.111.
[170] Necla, Mora. **Alman Kültüründe Düşman İmgesi**, Altkitap. İstanbul. 2009. s. 28.
[171] Alaaddin, Şenel. **Irk ve Irkçılık Düşüncesi**, 2. Baskı, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları,1993. s. 87, Mora a.g.e. s.28.
[172] Şenel, a.g.e. s. 95.
[173] Mora, a.g.e. s. 28.

yaşam mücadelesinde zafer kazanacağı fikri Sosyal Darwinizm'in temel noktalarını oluştururken, bu fikrin Nazizm'e yansıması, Aryan ırkının üstün ırk olduğu, Yahudilerin ise aşağı ırk olduğu inanışıyla gerçekleşmiştir. Sosyal Darwinizm'e, paralel olarak, Nazi Irkçı düşüncesinde aşağı ırk olan Yahudilerin, yaşamasının üstün Aryan ırkına ve topluma zararlı olacağı fikirleri, Hitlerin kitabının tamamında sıkça dile getirilmiştir.[174]

2.2.6. Nazi İdeolojisi ve Darwinizm Tartışmaları

Nazilerin Darwin'in evrim teorisini destekleyip desteklemedikleri konusunda, tarihçiler arasında farklı görüşler vardır. George Mosse'a göre, Nazi ideolojisi ile evrim bağdaştırılamaz çünkü Naziler Alman ırkının değişmezliğine inanmaktadırlar.[175] Aynı şekilde, Peter Powder ve Michael Ruse da, Nazilerin ırk eşitsizliğini savunmaları nedeniyle evrim teorisini reddettiği görüşünü desteklemektedirler.[176] Daniel Gasman'a göre ise, Naziler insan evrimini reddetmektedirler fakat teorilerini Haeckel'in Sosyal Darwinist düşünceleri üzerine şekillendirmişlerdir.[177]Anne Harrington'a göre ise, Naziler Darwinist fikirlerden hayatta kalmak için mücadele kavramını benimsemiş, fakat insan evrimini reddetmişlerdir.[178] Robert Richard ise, Hitlerin ve Nazilerin biyolojik evrimi tamamı ile reddettiğini ileri sürmüştür.[179] Christopher Hutton, Nazi rejiminde görev almış antropologlar ve biyologlar ile ilgili yürüttüğü çalışmalarının sonucunda

---

[174] Hitler, a.g.e.

[175] . George L. Mosse**, The Crisis of German Ideology: Intellectual Origins of the Third Reich** New York, Dunlop and Grossett, 1964, s.103. Akt. Richard Weikart. " The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought". **German Studies Review**, cilt,36, no,3,2013, JSTOR. s. 537.

[176] Peter Bowler, "Darwin's Originality," **Science 323**,2009,s. 226; Tristan Abbey, "The Impact of Darwinism," Interview with Michael Ruse, Stanford Review Online Edition, 22 April 2008, http://stanfordreview.org/article/impact-darwinism/. Akt. Weikart, "The Role of Darwinism." S. 537

[177] Daniel Gasman, **Scientific Origins of National Socialism: Social Darwinism in Ernst Haeckel and the German Monist League,** London, MacDonald, 1971,s. 173. Akt. Weikart, "The Role of Darwinism." S. 537.

[178] Anne Harrington, **Reenchanted Science: Holism in German Culture from Wilhelm II to Hitler** Princeton, NJ: Princeton University Press, 1996, 262, n.2; Werner Maser takes a similar position in Hitlers Briefe und Notizen, Düsseldorf: Econ, 1973, 301. Akt. Weikart, "The Role of Darwinism. "s. 537.

[179] Ayrıntılı bilgi için bknz: Robert J, Richard. **Was Hitler a Darwinian?** Disputed questions in the History of Evolutionary Theory. Chicago. University of Chicago Press. 2013.

Darwinizm'in Nazi idelojisinin önemli bir parçası olduğu görüşünü savunmaktadır.[180] Mosse ve Bowler gibi tarihçiler Nazilerin, evrim teorisinde yer alan kazanılmış özelliklerin kalıtım yoluyla aktarılması düşüncesini reddetmesi sebebiyle, Darwinist olamayacağını savunmaktadırlar.[181] Fakat Weikart'a göre bu fikir zaten önemli Darwinist Weismann tarafından ortaya atılmıştır. Dolayısı ile bu söylem Nazilerin anti-Darwinist bir bakış açısına sahip olduğunun kanıtı olamaz.[182]

Bazı tarihçiler ise, Nazilerin evrim teorisinde yer alan farklı türlerin ortak atadan gelmesi tezini reddettiğini ileri sürmektedirler. Çünkü ortak ataya sahip olmak insani eşitliği işaret etmektedir ve Naziler ırksal eşitliği değil, Aryan ırkı üstünlüğünü savunmaktadırlar.[183] Dolayısı ile Naziler Darwinist olamazlar. Weikart'a göre ise, bu anakronistik bir bakış açısıdır, çünkü 20. yüzyılın başında birçok Alman Darwinist, ırksal çeşitliliği ve eşitsizliği vurgulamıştır ve buna göre doğal seleksiyon, Aryan ırkı üstünlüğünü beraberinde getirmiştir.[184] Fakat bunun yanında Weikart, Nazi ideolojisinin tamamı ile evrim teorisine dayandırılmasının, asla mümkün olmayacağını da belirtmiştir.[185] Robert Richards ise, "Was Hitler a Darwinian" isimli kitabında Weikart'ı eleştirmiş, Hitler ve Darwin'in evrim teorisinin birbirine zıt olduğunu savunmuştur. Richards, Hitler'in Darwinist düşüncelere sahip olduğunu, iki ismin de ırk hiyerarşisi fikrine sahip olması üzerinden savunulduğunu ve bunun oldukça yanlış bir değerlendirme olduğunu ileri sürmüştür; çünkü Darwin'den önce yaşamış olan, Gobineau ve Linnaeus gibi isimlerin de benzer fikirleri vardır, dolayısı ile Hitler'in görüşlerini Darwin'e mal etmek doğru olamaz.[186]

Örnek verildiği üzere, Nazizm ve Darwinizm ilişkisi ile ilgili birçok farklı görüş mevcuttur. Fakat bu çalışmada incelenen asıl nokta, Hitlerin veya Nazilerin biyolojik evrime inanıp inanmadığı değil, Almanya'yı etkileyen Sosyal Darwinist düşüncelerin

---

180 Christopher Hutton, **Race and the Third Reich: Linguistics, Racial Anthropology and Genetics in the Dialectic of Volk** Cambridge: Polity, 2005, 212; see also 9, 180. Akt. Weikart, "The Role of Darwinism." s. 539

181 Ayrıntılı bilgi için bknz: Mosse, a.g.e. , Powler, a.g.e. Akt. Weikart, "The Role of Darwinism."

182 Richard Weikart." The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought" . s.539.

183 Weikart, ." The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought" s. 537

184 Weikart, ." The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought" s.540.

185 Richard Weikart. "The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought " s. 540.

186 Richard, a.g.e. s.

Nazi ideolojisini de belli noktalarda etkilediği gerçeğidir. Bu bağlamda, Hitler'in "Kavgam" isimli kitabında ileri sürdüğü görüşleri incelemekte fayda vardır.

2.2.7. "Kavgam" Kitabından Sosyal Darwinist Örnekler

Daha önce de bahsedildiği üzere, Hitler'in, 1923 yılında gerçekleştirdiği darbe girişimi hapse mahkûm edilmesine sebep olmuş ve Hitler bu esnada "Kavgam" isimli kitabını yazmıştır. "Kavgam" kitabı daha sonra Nazilerin propaganda amacı olarak kullanılmıştır. Kitapta, Nazilerin ideolojisini yansıtan ırkçı, militarist ve anti-Semitik ögelere sıkça rastlanmaktadır. Bu noktada, Sosyal Darwinist fikirler gözlenmektedir. Hitler "Kavgam" kitabında, güçlü olan ırkların üremesi gerektiğini ileri sürmüştür. Hitler bu düşünceyi şu cümlelerle aktarır:

> ”Birbirine eşit olmayan iki yaratığın birleşmesi sonucu meydana gelecek mahsul, iki ebeveynin değerleri arasında bir değere sahip olur. Yani, çocuk canlılar merdiveninde aşağı ırka mensup olan ebeveynden daha yüksek bir yerde, fakat yüksek noktada olan ebeveynden ise daha aşağı bir seviyededir. Bu bakımdan, çocuk ileride bu üstün ırka karşı girişeceği mücadelede yenilecektir. Böyle bir çiftleşme, canlıların değerlerini yükseltmeyi gaye edinmiş olan tabiatın iradesine ters düşer. Tabiatın bu gayesi, çeşitli değerdeki kimselerin çiftleşmeleri ile gerçekleştirilemez, ancak en yüksek değeri temsil edenlerin tam ve kesin zaferleri ile sağlanır"[187]

Hitler, bu ifadesi ile üstün ırkların çiftleşmesi gerektiğini ileri sürerek, aksini gerçekleştirmenin tabiatın iradesine ters düşmek olduğunu belirtmiştir. Hitlerin "Canlıların değerlerini yükseltmeyi gaye edinmiş olan tabiat" tabiri ile Sosyal Darwinizm'in doğal seleksiyon ilkesi bu noktada paralellik göstermektedir. Hitler cümlesine şu şekilde devam eder:

> "Daha kuvvetli olanların rolü hükmetmektir, daha zayıf olanla kaynaşmak değildir. Eğer üstün ırk böyle davranmazsa kendi büyüklüğünü feda etmiş olur. Bu kanunu, sadece doğuşları itibari ile zayıf olan yaratıklar zalimane bulabilirler. Fakat bu hususta, onun zayıf ve sınırlı bir kimse oluşundan ileri gelir. Çünkü bu kanun, onun vücudunu ortadan kaldırmasaydı, bütün canlıların gelişmesi akla sığmaz bir şey olurdu"[188]

---

[187] Hitler, a.g.e. s. 230.
[188] Hitler, a.g.e. s. 230.

Yukarıda görüldüğü üzere Hitler güçlü ırkların üremesi gerektiğini savunmuş, aşağı olarak nitelendirdiği ırklarla üstün ırkların birleşmesini doğaya karşı olmak olarak nitelendirmiştir. Hitler, bu görüşleri doğrultusunda ırk yasalarını çıkarmış ve Sosyal Darwinist bir uygulama olan öjeni, yasal olarak uygulanmıştır. Sosyal Darwinizm'de yer alan doğal seleksiyon üzerinden yaşam mücadelesi kavramı ise, Hitler'in şu ifadelerinde gözlenebilir:

> " Her günkü ekmek uğrunda yapılan mücadele, zayıf ve hastalıklı ve cesareti az olan mahlûkların mağlubiyetini doğurur. Öte yandan, dişiyi kendine çekmek, onu büyülemek için giriştiği mücadele, ancak en sağlam şahsa zürriyet yetiştirmek hakkını verir veya bu işi başarma imkânını ona sağlar. Fakat kavga, daima grubun ve sıhhatini ve kuvvetini geliştirecek vasıtadan ibaret kalır veya onun gelişmesinin ilk şartı olur. Eğer bu, başka türlü cereyan etseydi sonraki gelişmeler durur ve çok geçmeden gerileme başlardı… Tabiat zayıfların sayılarını sınırlamak için, onları şiddetli ve zor hayat şartlarına tabi tutar. Tabiat sadece arta kalan seçkinlere çiftleşme için izin verir. Ölçü olarak kuvvet ve sıhhati kabul etmek suretiyle yeni ve sıkı bir seçme yapar. Tabiat zayıf kimselerin kuvvetlilerle çiftleşmelerini istemez, yüksek bir ırkın basit bir ırka karışmasını kabul etmez"[189]

Hitler, burada güçlüleri seçkin olarak nitelendirerek, onların hayatta kalmasının tabii bir sonuç olduğunu ifade eder ve yaşam mücadelesinin gerekliliğini şu sözleriyle özetler: "Demek oluyor ki yaşamak isteyen kavga etmelidir. Kanunu devamlı bir mücadeleden ibaret olan bu dünyada, mücadeleden kaçınan kimsenin yaşamaya hakkı yoktur"[190]

Hitler'in bu ifadeleri, Nasyonal Sosyalist Partisi'nin militarist özelliklerini de yansıtmaktadır. Bu noktada şu çıkarım yapılabilir; Nazilerin militarist özellikleri, Sosyal Darwinizm'de yer alan "yaşam için mücadele" kavramı özelliklerini taşımaktadır. Ayrıca Hitler'in aşağıda yer alan ifadesi, güçlü olanın güçsüz olan üzerinde hâkimiyetinin meşru olarak göründüğünü gösterir. Bu yaklaşım da, Sosyal Darwinist bir yaklaşımdır. "Üstün ırklar, basit ırkların insanlarını kullanmak imkânını bulmamış olsalardı, kendilerini medeniyete götüren yol üzerinde hiçbir zaman ilk adımı atamayacaklardı"[191]

---

[189] Hitler, a.g.e. s. 231.
[190] Hitler, a.g.e. s.234.
[191] Hitler, a.g.e. s.239.

Bu anlayışa göre, güçlü ırkların üstün olması topluma beka sağlamaktadır. Güçlü ırklar özne olarak görülürken, güçsüz ırklar bir araç, bir nesne olarak görülmektedir. Ayrıca Hitler'e göre, "Beka içgüdüsü üstün ırklarda en asıl şeklini almıştır."[192] Yahudiler ise, tam tezadı yansıtmaktadır. "Yahudi, üstün ırk ile en bariz, en açık tezadı vücuda getirir. Dünya'da başka bir millet yoktur ki, Yahudiler kadar beka içgüdüsü gelişmemiş olsun."[193]

Yukarıdaki örneklerden görüldüğü üzere, Hitler'in Sosyal Darwinist yaklaşımlardan etkilendiği çıkarımı, net bir şekilde yapılabilir. Şunun altını da çizmekte fayda vardır, ilk bölümde bahsedildiği gibi, Sosyal Darwinizm ve Liberalizm arasında bir etkileşim vardır. Liberal düşüncelerin Naziler ve Hitler'e aykırı olması Sosyal Darwinizm'in Nazi ideolojisinde etkin olmadığını göstermez.

Almanya'ya liberal düşünceler ile birlikte gelen Sosyal Darwinizm, milliyetçiliğin de etkisi ile 19. Yüzyılın sonlarına doğru, ırk hijyeniği fikirlerinin ortaya atılmasıyla, ırkçı fikirlerin güçlenmesinde etkili olmuştur. Nazilerin inanışları ve fikirlerinin alt yapısı olan milliyetçilik, anti-Semitizm gibi unsurlar, Nazilerin yaşam mücadelesi, güçlü-zayıf söylemi, ırk üstünlüğü bağlamında Sosyal Darwinist fikirlerden etkilenmesine sebep olmuş, sonrasında ötenazi, öjeni gibi uygulamaları yapmalarıyla sonuçlanmıştır. Yani Sosyal Darwinist yaklaşımlar, Naziler için sadece teoride kalmamış, pratik olarak uygulamalarında da görülmüştür. Bu konu 3. Bölümde detaylı olarak incelenecektir.

---

[192] Hitler, a.g.e. s.241.
[193] Hitler, a.g.e. s.244.

3.BÖLÜM

NAZİ UYGULAMALARINDA SOSYAL DARWİNİST ETKİLER

Hatırlanacağı üzere, Nazi partisinin temelleri büyük oranda anti-Semitist ve Alman milliyetçiliği ilkelerine dayanmaktaydı. Paralel olarak, Nazilerin uygulamalarında rastlanan Sosyal Darwinist etkiler, Yahudileri tasnif etme ve Alman ırkını mükemmelleştirme amacı doğrultusunda gözlemlenebilir. Bu bağlamda, araştırmanın son bölümünde, Nazi partisi uygulamalarında Sosyal Darwinist etkiler, anti-Semitist ve Alman milliyetçiliği ilkeleri ile Yahudilerin tasnifi ve Alman ırkını mükemmelleştirme çalışmaları üzerinden incelenecektir.

3.1. Sosyal Hayatta Nazi Uygulamaları

Almanya'da anti-Semitizm, Aryan ırkı üstünlüğü fikrine dayandırılarak ve Yahudilerin Almanya için tehlike arz ettiği ileri sürülerek propagandalar aracılığıyla meşru gösterilmeye başlamış, böylelikle Alman toplumu Nazi uygulamalarına hazır hale getirilmiştir.[194] Nazilerde propaganda oldukça büyük bir önem taşımaktaydı. Nazi propaganda bakanı Goebbels'e göre, siyasi propagandanın başarısı, herkesin aynı şeyi sürekli tekrar etmesine dayanmaktaydı, böylece kamuoyunda her türlü iddia doğru olarak gösterilebilir ve insanların inanması sağlanabilirdi. Böylelikle Hitler'in ırkçılık iddiaları, tüm ülkeye sürekli yayınlanan propagandalar ile yayılmaya başladı.[195] Bu propagandalar ile Alman halkı, Yahudilerin ülkeleri için tehlike arz ettiğini ve ihanet içinde olduklarını benimsemeye başladılar. Böylece, Yahudi ayrımcılığı toplum içinde meşrulaşmaya başladı. Hitler, Yahudi soykırımını gerçekleştirmek için aşama aşama çalışarak toplumu hazırlamaya başlamış, propagandaları ile Yahudilerin toplum içinde sosyal olarak ölümünün gerçekleşmesini sağlamıştır.[196] Sonrasında ise çıkarılan yasalar ile Yahudilerin vatandaş olarak hakları ellerinden alınmıştır.

3.1.1.Propaganda, Kültür ve Eğitim

Naziler iktidara gelmeleriyle, sosyal ve kültürel alanda baskınlık kurarak, sosyal ve kültürel yaşamı da tekelleri altına almaya çalışmışlardır. Bu amaçla, ideal olarak gördükleri kendi kültürel anlayışlarını, topluma empoze etmeye çalışmışlar, var olan

---

[194] Muhammed Emin, Ruhi. **Adolf Hitler ve Nazizm: Alman Faşizmi ve Yahudi Soykırımı**, 1. Baskı, İstanbul, Onikilevha Yayınları, 2017,s. 125.
[195] Ruhi, a.g.e. s. 125.
[196] Ruhi, a.g.e. s. 126.

toplumsal kültürü kendi ideallerine göre yeniden düzenlemek adına çeşitli faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. İlk olarak, eski Alman değerlerinin uyarlanarak topluma kazandırılmasını hedeflemişlerdir. Edebiyat, sanat, müzik vb. alanlarda, yabancı içeriklerin arındırılması yönünde çalışmalarda bulunmuşlar ve tüm bunları "Kültürel Bolşevizm" e karşı savaş olarak nitelendirmişlerdir.[197] Bunun için, adeta bir kültürel soykırım yapmışlardır. Müzeleri arındırma, kitap yakma eylemleri gibi faaliyetler gerçekleştirerek, çoğulcu kültür anlayışını sona erdirerek, toplum içinde tek bir kültür yaratmayı hedeflemişlerdir. [198]

Hitler, iktidara gelir gelmez propaganda faaliyetlerine başlanmıştır. Goebbels, propaganda aracı olarak kültür ve sanatsal faaliyetleri de kullanarak, Alman ulusunun Nazi partisi çatısı altında birleştiği fikrini tüm vatandaşlara yaymaya çalışmıştır.[199] Bu bağlamda, Nüremberg yasaları en önemli adımlardan biridir. Goebbels, amacının Alman kültürünü yeniden inşaa etmek olduğunu söyleyerek, temel olarak şu unsurları ileri sürmüştür: Alman ulusunu sosyal ve kültürel anlamda en yüksek seviyeye ulaştırmak, ulusu Yahudi etkilerinden korumak, Führer ilkelerini geliştirmek, Aryan ırkının en yüce ırk olduğu düşüncesini halk içinde geliştirmek, Alman ve Aryan sanatını Yahudi etkilerinden önlemek[200]

Bu bağlamda Goebbels, kültür olgusunu karşıtıyla tanımlamıştır denilebilir. Ayrıca, Yahudi etkilerinin Alman kültüründen tamamen çıkarılması hedeflenmiştir. Bu durum, kültürel olarak gelişmekten çok politik anlamda fayda sağlamaya dayanmaktadır ve insanlar, tek bir kültürü benimsemekle sınırlandırılmıştır. Sonucunda, Nazi kültürü zenginleşmek yerine sönükleşerek tek düze bir hal almaya başlamıştır. Heykel ve resim çalışmalarında soyut çalışmalara izin verilmemiş, eski Alman tarihini yücelten imgelerle donatılmış, diğer kültürel aktivitelerde de benzer uygulamalar görülmüştür.[201]

Radyo, sinema ve basın ise Nazilerin en önemli propaganda araçlarındandır. Sinemada çıkarılan filmlerle Hitler yüceltilmiş, radyo ve basında sürekli Nazi idealleri tekrar edilmiş, halka bu idealler empoze edilmeye çalışılmıştır. Öyle ki, radyoda

---

[197] Ruhi, a.g.e. s. 128.
[198] Ruhi, a.g.e. s.128
[199] Michael J, Lynch. **Understand Nazi Germany.** Teachyourself, Hodder Education. London. 2012, s. 96.
[200] Lynch, a.g.e. s.97.
[201] Lynch, a.g.e. s.97.

yayınlanan “1 Mayıs programı” özenle hazırlanarak gün içinde sadece 1 saat müzik molası verilerek, sabahın erken saatlerinden geceye kadar sadece sözel yayınlar halka dinlettirilmiş ve kesintisiz olarak, Almanya’nın büyüklüğü ve üstünlüğü dinleyicilere aktarılarak empoze edilmeye çalışılmıştır.[202] Sonuç olarak, müzik, resim, edebiyat, mimari, sinema ve yayın araçları, kısacası sosyal hayatın her alanı Alman ırkının yüceltilmesini sergileme amacı taşıyarak Nazilerin tekeline geçmiştir.

Tüm bu çalışmalar yürütülürken, Yahudi kültürünü de yok etme girişimleri devam etmiş, Aryan ırkını yüceltme propagandalarının yanında anti-Semitik propagandalar da sürdürülmüştür. Naziler, anti-Semitik propagandalarında Alman halkını, Yahudilerin tüm kültürel hayatı zehirlediklerine ve kültürel alanlara zarar verdiklerine inandırmışlardır. 1937 yılında Münih’te, “Ebedi Yahudi Sergisi” isimli bir sergi açılarak, Yahudiler tarafından dejenere edildiği ileri sürülen 650 tane çalışma sergilenmiş, bu sergide Yahudiler Almanya’nın birinci düşmanı olarak ilan edilmiş, Yahudilerin Almanya’yı egemenlikleri altına aldığı iddia edilerek, partilerin, okulların, bankaların ve toplum içinde diğer tüm alanların, Yahudiler tarafından kontrol altında tutulduğu Alman halkına inandırılmıştır.[203]

*“*Sosyal Darwinist zihniyet bakımından, Avrupa’da yüzyıllardır hor görülen bir azınlık grubu hedef tahtasına koymak, Hitler için mantıklıydı”.[204] Hitler, Yahudileri hedef alarak, siyasi politikalarını kültürel propaganda üzerinden şekillendirmiş, bunun için halka doğruluğu olmayan bilgileri yayarak, Yahudi düşmanlığını meşrulaştırırken, Aryan ırkını yüceltmiş, halkı ortak bir paydada toplamaya çalışmıştır.[205] Nazilerin bu propagandalarında, Sosyal Darwinist izler oldukça açık bir şekilde gözlemlenebilir. Öyle ki, daha öncede bahsedildiği gibi, Hitler’in siyasi emelleri, “yaşam alanı” ve “bir millet bir devlet” ilkelerine dayanmakta idi. Hitler, büyük amacına ulaşmak üzere propagandalarını da bu doğrultuda gerçekleştirmişti. Bunun için Yahudi düşmanlığını halk içinde meşrulaştırması gerektirmekte idi. Tam da bu noktada yine, Sosyal Darwinizm’in düşünsel sisteminin, Hitler’in emelleri ile bir uyum içinde olduğu gözlemlenebilir. Hitler’in propaganda amacı uzun vadede, Almanya’yı Yahudiler ile

---

[202] Caner, Çakı.” Nazi Almanyası etkisindeki İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'nin propaganda posterleri üzerine inceleme”. **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, Cilt,11. Sayı2, 2018,s. 68

[203] Ruhi, a.g.e. s.132.

[204] Ruhi, a.g.e. s. 133.

[205] Ruhi, a.g.e. s. 133.

ilgili her şeyden temizleme amacı taşımaktadır. Sosyal Darwinizm ise, düşünsel olarak "uygun olanın hayatta kalması" ve "elverişsiz olanın elenmesi" unsuru ile bu propagandaların arka planında rol oynamıştır denilebilir.

Hitler'in bu propagandaları ile birlikte, Yahudileri suçlamak resmi bir hal almaya başlamış, 30 Ocak 1933 tarihinden sonra Almanya'da, Yahudileri, liberalleri, muhafazakârları, sosyal demokratları, komünistleri ve siyaset yazarlarını içeren, neredeyse 2000 yazar işlerinden kovulmuş, tutuklanmış ve sürgüne gönderilmiştir.[206] Bu doğrultuda kitap yakma eylemleri görülmeye başlamıştır. Yasaklılar listesi oluşturularak, üniversiteler, kütüphaneler ve kitapçılarda adeta bir temizlik kampanyası başlatılmıştır; bu listede 12.400 adet kitap bulunmak idi. 10 Mayıs 1933 tarihinde, Almanya'da kitap yakma eylemleri planlanarak uygulamaya sokulmuştur[207]. Aralarında, Albert Einstein, Sigmeund Freud, Ernst Hemingway, Jack London ve Emila Zola gibi önemli isimlerin eserlerinin de bulunduğu birçok kitap, yakılarak yok edilmiştir. Nazi örgütünden birçok kişi tarafından gerçekleştirilen bu eylemler ise, Propaganda Bakanlığı tarafından planlanmıştır. Ayrıca bu dönemde birçok Alman aydını ülkeyi terk etmek zorunda kalmışdır.[208]

Naziler, eğitim sistemini de tekelleri altına almayı amaçlamışlardır. Stephenson'a göre bu kapsamda Nazi Öğretmenler Birliği (NS-Lehrerbund) kurulmuştur, öyle ki, 1934 yılında öğretmenlerin yüzde 90'ı bu örgüte üye idi.[209] Öğrenciler, 6-14 yaş arasında ilkokul eğitimi almaya devam etmiş, küçük bir azınlık ise, ortaokul ya da liseye devam edebilmiştir. Daha az bir grup ise, Nazi liderlik eğitiminin verildiği Nazi okullarına, Ulusal Siyaset Enstitülerine (Napolas) ve Adolf Hitler okullarına devam etmişlerdir. 1930'lu yılların ortalarına gelindiğinde ise kilise okulları laikleştirilerek, devlet kontrolünde Nazileştirme programına tabi tutulmuştur.[210]

---

[206] Jeffrey, Herf. **The Jewish Enemy : Nazi Propaganda During World War II and the Holocaust.** Vol. 1st Harvard University Press pbk ed, Harvard University Press, 2008. S. 18.
[207] Ruhi, a.g.e. s. 134.
[208] Ruhi, a.g.e. s. 135.
[209] Jill, Stephenson. "Yayılma: Propaganda ve Uygulamada Ulusal Toplum Yaratmak". Der. Jane, Caplan. Hitler Almanyası 1933-1945, Çev. İdem Erman. İstanbul, İnkılâp Yayınevi, 2012, s. 102.
[210] Stephenson, a.g.e. s.102.

Okul müfredatları ise, Alman unsurlarını vurgulayacak ve öncelik verecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Derslerde Hitler'in "Kavgam" kitabından bölümler okutularak, öğrencilerin bu görüşleri benimsemesi amaçlanmıştır. Tarih çarpıtılarak anlatılmış, matematik dâhil tüm dersler Nazi ideolojisini güçlendirme amacına sahiptir. [211] Bu amaçla tarih alanında, Nasyonal Sosyalizm'in zaferi temasının oldukça üstünde durulmuştur. Bunun yanında, zorunlu ders olarak "ırksal biyoloji" dersi programa eklenerek, Aryan ırkının üstünlüğü üzerinden, Yahudilerin farklılığı vurgulanmıştır. Eğitimde, öğrencilere Aryan ırkının, "değerliler" olduğu görüşü lanse edilmeye çalışılmıştır. Ekonomik koşullardan dolayı, Nazilerin iktidarından önce var olan ders kitaplarının değiştirilememesi nedeniyle, eski öğretiler de okutulmaya devam etmiştir, ancak, Nazilerin ırkçılık ve siyasi propagandaları, derslere sızarak eğitimde de etkilerini göstermiştir. 1930'ların sonuna doğru ise işçi açığı sebebiyle, iş gücü ihtiyacını karşılamak için okul süresi 1 yıl kısaltılmıştır. [212]

Eğitim sisteminin Nazileştirilmesine ek olarak, Naziler gençlere yönelik de bir takım çalışmalar yürütmüşlerdir. Nazilerin iktidara gelmeleriyle, serbest gençlik hareketleri bastırılarak, gençlik birlikleri kurulmaya başlamıştır. "Bündische Jugengkulturen" olarak adlandırılan bu gruplar, yeni bir kimlik ve benlik kazanmışlardır.[213] Hitler Gençliği ise, ilk olarak 4 Temmuz 1926 yılında kurulmuş, 1933 yılında, Nazilerin iktidara gelmesi ile birlikte gençlik kampı haline getirilmiştir. Hitler Gençliğinin lideri, Eberhard Köbel'dir. Nazi militanları ve parti üyeleri, bu kampta yetişen gençler arasından seçilmektedirler.[214] 1939 yılında, 10-18 yaş arasındaki gençlerin yüzde 82'si Hitler Gençliği'nin çeşitli kollarına üye olmuşlardır.[215] 10-14 yaş arasındaki erkek ve kız çocuklar Jungvolk ve Jungmadel örgütlerine, 14-18 yaşları arasında genç erkekler ve kızlar Hitlerjugend ve Bund Deutscher Madel örgütlerine üye olmuşlar ve Hitler gençliğinde liderler, siyasi eğitim ve spor faaliyetlerine sağlamak ile görevlendirilmişlerdir.[216] Savaş döneminde ise,

---

211 Ayrıntılı Bilgi İçin Bknz: Stephen J, Lee. **Hitler and Nazi Germany**, Routledge. London and Newyork. 1998.
212 Stephsenson, a.g.e. s.103.
213 Hikmet, Asutay. "Almanya'da Gençlik ve Gençlik Kültürleri Kavramlarının Tanımı Ve Tarihsel Gelişimi". **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt,19. Sayı,1, 2017, s.68.
214 Ruhi, a.g.e. s. 143-144.
215 Stephsenson, a.g.e. s. 101.
216 Stephsenson, a.g.e. s. 101.

sahip oldukları ekipleri tarım ve silahlı kuvvetler alanlarında çalıştırmakla görevlendirilmişlerdir.[217]

Kültür, sanat ve eğitimde hâkimiyet kuran Naziler, ırkçı politikalarını sosyal hayatta farklı pratiklerle de uygulamaya sokmuşlardır. Bu bağlamda, en önemli adımlardan biri Nüremberg Yasaları'dır.

3.1.2.Nüremberg Yasaları

Nazilerin Yahudileri dışlama politikası, yetkililer tarafından Yahudi olan herkese, yaşa ve cinsiyete bakmadan uygulanmıştır. Sosyal olarak dışlanma daha sonra, ekonomik olarak dışlanma, kamulaştırma ve hapis cezaları gibi önlemlerle tüm alanlara yayılmıştır. Bu önlemler, Nazi Partisi'nin savaş öncesi ırk politikasının en büyük amacını oluşturarak, Yahudileri Almanya'dan temizleme araçları olarak görülmüştür. Daha sonra ise, bürokratik önemler ile açık terör faaliyetleri yürütülmeye başlanmış, 2. Dünya Savaş'ı öncesinde bu şekilde çeşitli dönüşler yaşanmıştır. Bu durum bir sosyal savaş olarak nitelendirilirse, bu savaşın en önemli adımlarından biri 15 Eylül 1935 tarihinde çıkarılan Nüremberg Yasaları olarak adlandırılan ırkçı yasalardır.[218] Alman Vatandaşlık Yasası ve Alman Kanının ve Onurunun Korunması Yasası'nı içeren Nüremberg Yasaları ile Nazi Partisi'nin 1920'de açıkladığı parti programında yer alan 25 maddenin büyük bir kısmı yasalaştırılmıştır. Bu yasalarla, Aryan ırkı üstünlüğü açık bir şekilde ilan edilmiştir. Yahudiler, Alman kanından olmadıkları için Alman devletine mensup olarak sayılmamışlardır. Çünkü Nazi milliyetçi anlayışına göre sadece aynı ırktan olan insanlar aynı devlete aitlerdir.[219]

Anti-Semitik özelliğe sahip Nüremberg Yasaları ile Yahudiler Alman vatandaşı olmaktan çıkarılmış ve tüm haklarını kaybetmişlerdir. Buna göre Yahudilerin kaybettikleri haklar şu şekilde sıralanabilir:

- Kamu görevlerinden tasfiye edilerek, memur olmaları yasaklandı, memur olanlar ise emekli olmaya sevk edildi,
- Seçme ve seçilme hakları ellerinden alındı,

---

[217]Stephsenson, a.g.e. s. 101.
[218] Nıkolus, Wachsmann. "Dışlama Politikası: Nazi Devletinde Baskı, 1933-1939". Ed. Caplan, A.g.e. s. 127.
[219] Ruhi, a.g.e. s. 126.

- Gazete kadrolarındaki Yahudilerin açıklanma zorunluluğu getirilmesi ve sahibi Alman olan gazetelere Yahudiler alınmadılar,
- Toprak satın almaları ve kiralamaları yasaklandı,
- Vergiyi iki kat fazla ödemeleri kararlaştırıldı,
- Yahudiler ve Almanlar, kamu hizmetlerini farklı yerlerden almaya başlayarak ayrıştırıldı,
- Yahudiler ve Almanlar arasında evlilik ve evlilik dışı ilişki yasaklandı,
- 45 yaşından küçük kadınların Yahudi ailelerin evlerinde çalışmaları yasaklandı.[220]

Görüldüğü üzere, başlangıçta bir söylem olan anti-Semitizm, Nüremberg Yasaları ile Alman toplumu içinde hukuksal bir boyut kazanarak, ırkçılığın pratik uygulamaları Nazi Almanya'sında somut olarak uygulanmıştır. Yahudiler toplumun dışına itilmişlerdir.

3.1.3.Nazi üreme kampları: Lebensborn

Nazi Almanya'sında doğum oranını yükseltmek için, çeşitli çalışmalar yürütülmüş, bu amaçla Nazilere göre ayıplanan durumlar bile araçsallaştırılarak, nüfusta Aryan ırkını arttırmaya yönelik çalışmalarda bulunulmuştur. Bunların en önemli olanlarından biri, 1935 yılında Nazi SS Başkanı Heinrich Himmler tarafından kurulan "Lebensborn" (hayat çeşmesi) adı verilen kurumlardır.[221] Simonsen ve Ericson'a göre bekâr annelerin çocuklarını yetiştirmelerini desteklemek amacı ile sosyal istihdam projesi olarak lanse ettirilen bu kurumlar, asıl olarak Nazi ırk programının önemli bir parçasıdır. Sağlıklı Aryan nüfusunu arttırma amacı taşıyan Himmler, bu kurumları kurarak Aryan soyunun mükemmelleştirilmesini hedeflemiştir. Bu nedenle, bu kurumlara sadece Aryan ırkından kalıtsal hastalığı olmayan kişiler alınmışlardır. Irkçılık programlarında daha da ileriye gidilmesi ile Lebensborn evlerinde yaşayan hasta ve engelli çocuklar evleri terk etmek zorunda bırakılarak, ötenazi kliniklerine gönderilerek ölüme mahkum edilmişlerdir.[222]

---

[220] Ruhi, a.g.e. s.126-127.
[221] Oğuzhan, Ekinci, "Nasyonal-Sosyalizm Döneminde Kadınlar". **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt,22. Sayı,3, 2018, s.2924.
[222]Eva, Simonsen, and Kjersti Ericsson. **Children of World War II : The Hidden Enemy Legacy.** Oxford, UK: Berg Publishers. 2005, s. 213-214.

Nazi değer yargılarına göre, evlilik dışı çocuk yapmak oldukça ayıplanan bir durum olsa da Naziler, evli olmayan Aryan kadınların bu kurumlarda doğum yapmalarını ve doğan çocukları devlete bırakmalarını desteklemişledir. Öyle ki, Nazilerin nüfus artışına ihtiyaç duyması sebebi ile işgal edilen bölgelerden, Almanlaştırmak amacı ile Almanlara benzeyen birçok bebek ve çocuk kaçırılmıştır. Almanya'da on üç merkezde bulunan bu kurumlarda, 1944 yılına kadar 11000 tane bebek dünyaya gelmiştir.[223]

Lebensborn evlerinde, Steinhöringen, Polzin, Klosterheide, Hohehörst ve Viyana'da bekâr kadınlar için özel doğumhaneler kurularak, kadınlar bol bol doğuma teşvik edilmiştir, öyle ki, bu evlere kabul edilen gençler oldukça titizlikle incelenerek seçilmekteydi, başvuran her 100 kadından 40 tanesi kabul edilmekteydi. Erkeklerini ise, ırkça temiz ve sağlam olduğu onaylanan SS askerleri oluşturmaktaydı.[224] Genç Alman kızları ise, SS askerlerini reddedemezlerdi. Dr. Gregor Ebner tarafından yönetilen programda, kadınlar doktor gözetimi altında tutuluyor, beslenmelerine de oldukça büyük bir önem veriliyordu. Programa katılan kadınlara ırk uyumu sertifikası verilerek, SS askerleriyle evlenme hakkına sahip kılınıyorlardı. Lebensbornlarda doğan çocukların ise, bir kısmı kendi aileleri, bir kısmı Nazi aileler ve SS subaylarının aileleri tarafından yetiştirilmekteydi. Bu şekilde, Almanlaştırma çalışmalarının hızlanması hedeflenmekteydi [225]

Bu bağlamda komutan Ulrich Greifert, özellikle Polonya sınırları içinde bulunan saf Aryan ırkına ait çocukları bulma görevi ile görevlendirilmiştir. Öncelikle, kimsesizler yurtları aranarak, kuzeyli görünüme sahip renkli gözlü sarışın çocuklar Almanlaştırılmak üzere çeşitli testlerden geçirilerek, Lebensborn kurumlarına gönderilmiştir. Bazıları ise, Alman ailelere evlatlık olarak verilmişlerdir. Bu şekilde Naziler tarafından, sarışın ve renkli gözlü olan çocuklar adeta avlanmışlardır.[226] Lebensborn programınca alınan çocukların sayısı tam olarak bilinmemektedir. Lebensborn programı sadece bir başlangıç olarak görülmüş, savaş ve sonrası için benzer birçok program planlanmıştır. Bu kapsamda, 1943 yılında evlilik ile ilgili

---

[223] Ekinci, a.g.e. s. 2924.
[224] Ruhi, a.g.e. s. 151.
[225] Ruhi, a.g.e. s.152.
[226] İlhan, Karasubaşı, "II. Dünya Savaşı Çocukları", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi Cilt**,55. Sayı,1. 2017,s. 447.

reform yasası hazırlanmıştır. Savaş sonrasında ise, Aryan ırkı mensupları için Doğu topraklarında araziler verilerek, vergiden muaf tutulmaları ve daha fazla çocuk sahibi olmaya teşvik etme açısından iki kadınla evlenebilme izni verilmesi planlanmıştır.[227]

Fark edileceği üzere, Nazi uygulamalarında ırkçılığın yanında cinsiyet ayrımcılığı da göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, Nazi uygulamalarında kadın ve kadının rolüne de değinmek gerekmektedir.

3.1.4. Nazi Almanya'sında kadın

Ekinci'ye göre, Nazi Almanya'sında kadının rolü ve sosyal hayattaki konumu ile ilgili çalışmalar başlangıçta oldukça az olsa da, 1960'lardan sonra özellikle Amerika'da yükselen "kadın tarihi" alanının gelişmesiyle, konu ile ilgili daha çok çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.[228] Federal Almanya'da, ise Yeni Kadın Hareketi (Neun Frauenbewegung) ile birlikte kadının bağımsızlığı, sosyal hayat içinde güçlü bir kimlik kazanması bağlamında, farklı disiplinlerdeki çalışmalar meydana çıkmaya başlamış, bu sayede 80'lerin başında Federal Almanya'da, Nazi ideolojisinde kadın figürüyle ilgili de farklı birçok araştırma yürütülmeye başlamıştır.[229] Yapılan araştırmalarda kadının durumu, Nazilerin ırkçı, anti-Semitik ve Sosyal Darwinist ideolojileri çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmalarda Nazi Almanya'sında yaşayan kadınlar fail veya mağdur olarak ele alınmıştır. Araştırmaların bir kısmında dönemin kadınları, Nazilerin kadınlara yönelik baskıcı tutumları sebebi ile salt mağdur olarak nitelendirilirken, araştırmaların diğer bir kısmında, dönemin kadınlarının işledikleri suçlar nedeniyle salt mağdur olarak nitelendirmenin yanlış olduğu görüşleri ileri sürülmüştür.[230] Alman literatüründe "kadın tarihçiler kavgası" (Historikerinnenstreit) olarak adlandırılan bu tartışmalardan bir sonuç alınamamıştır.[231]

Nazi ideolojisinde kadının rolü incelenirse, ilk olarak Nazilerin ideolojileri doğrultusunda, erkek egemen bir yapıyı benimsediklerinin altını çizmek gerekmektedir. Nazilere göre, erkek tüm alanlarda lider pozisyonundayken, kadının

---

227 Ruhi, a.g.e. s.153.
228 Ekinci, a.g.e. s. 2916.
229 Ekinci, a.g.e. s. 2916.
230 Ayrıntılı Bilgi İçin Bknz: Keskin, Fatih. "Nasyonal sosyalizm'de kadın: Mağdurluk ile faillik arasında tarihsel bir tartışma." **Fe Journal: Feminist Critique/Fe Dergi: Feminist Eleştiri**, Cilt,8. Sayı,1. 2016.
231 Ekinci, a.g.e. s. 2916-2917.

temel görevleri ev içindeki görevleri üstlenmektir. Çakı ve Gülada'ya göre; Nazilerde kadının en önemli görevi doğum yaparak Aryan ırkının devamını sağlamaktır.[232] "Irk Hijyeni" programı çerçevesinde ise, kadınların Aryan ırkı dışındaki erkeklerle ilişki kurması yasaklanmıştır. Bahsi geçen Nüremberg Yasaları çerçevesinde, kadınların Yahudilerle evlenmeleri yasaklanmış, yasalara aykırı davranan kadınlara ağır şekilde yaptırımlar uygulanmıştır.[233]

Nazi ideolojisinde doğurganlık ve annelik üzerinden yaşam bulan kadınlar, gelecek yeni Aryan neslinin anneleri olarak koruma altına alınmışlardır. 1933 yılında, 971 bin olan doğum rakamları, Nazi rejimi altında, 1939 yılında 1,4 milyona kadar çıkmıştır.[234] Doğum için kadınlara birçok teşvik sağlanmıştır. Kadın istihdamında ise, küçük bir yükselme dışında çok fazla artış olmamıştır.[235] Buradan hareket ile şu çıkarım yapılabilir ki, Naziler kadınları sosyal bir insandan daha çok, annelik ve doğurma unsurları üzerinden toplum yaşantısına dâhil etmişlerdir. Bunun yanında Naziler, savaş döneminde kadınları daha fazla sosyal hayata dâhil etmeye başlamışlardır. Savaş zamanında, birçok alanda ve toplama kamplarında kadınlar çalıştırılmıştır. Bu sebeplek savaştan sonra, katliama dâhil olmaları ve savaş suçu işlemeleri sebebiyle birçok kadın, hapse veya ölüm cezasına mahkûm edilmiştir.[236] Araştırmalardaki fail-mağdur tartışmasında, kadınların salt mağdur olarak lanse edilmesine karşı olan araştırmacılar bu sebepleri ileri sürmüşlerdir.[237]

Nazi rejiminin kadınlara yönelik tutumunu kavrayabilme açısından, Nazilerin en temel ideolojilerinin Sosyal Darwinist bir perspektifle, ırkçılığa dayandığının altını bir kez daha çizmek gerekmektedir. Çünkü Nazilerin kadına yönelik tutumları da ırkçı ideoloji çerçevesinde gelişmiştir. 1935'ten sonra çıkan ırkçı yasalar ile beraber, Nazi Almanya'sında kadınlar, adeta bir doğum makinesi olarak görülerek kürtaj yasağı getirilmiştir. Fakat bazı durumlarda ise, Aryan ırkının kalitesini yükseltme, iyileştirme ve yenileme amaçlarıyla zorunlu kürtaja ve çeşitli kısıtlamalara da tabi tutulmuşlardır.

---

232 Caner, Çakı ve Mehmet Ozan Gülada. "Nazizm İdeolojisinde Alman Kadınları: "Ns-Frauen-Warte" Propaganda Dergisi Üzerine İnceleme". **Medeniyet ve Toplum Dergisi,** Cilt,2. Sayı,2, 2018, s.92.
233 Çakı ve Gülada, a.g.e. s. 92.
234 Stanley G, Payne. **A History of Facism 1914-1945**, Taylor& Francis e-Library,2003. S.195.
235 Payne, a.g.e. s.195.
236 Ayrıntılı bilgi için bknz: Annette, Wieviorka and Jeanne Armstrong. "Women and the Post-war Nazi Trials." **Clio (English Edition),** no, 39, 2014, ss. 146-51. JSTOR.
237 Ayrıntılı bilgi için bknz: Keskin, a.g.e.

Bocka' göre, 1933- 1945 yılları arasında, neredeyse 200.000 civarı kadın, ırk hijyeniği ve öjeni programlarına dâhil edilmişlerdir.[238] Yaklaşık 200.000 kadar, Alman Yahudi kadın sürgün edilmiş, 100.000 civarı kadın ise öldürülmüştür.[239] Psikiyatri kurumlarında 80.000 üzerinde kadın mahkûm, 2. Dünya Savaş'ı sırasında, milyonlarca Alman olmayan Yahudi kadın toplu olarak katledilmiş, 1 milyonun üzerinde Yahudi kadın ise, kürtaja zorlanarak işçi olarak çalıştırılmıştır.[240] Araştırmalarda geçen söz konusu fail-mağdur tartışmasında kadınların mağdur olduğunu ileri süren görüşler ise bu gerekçelere dayanmaktadır. [241]

Bu bağlamda sonuç şudur ki, Naziler ırkçı politikalarının büyük bir kısmını da kadınların doğurganlığı üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Sosyal Darwinist bir bakış açısıyla, ırkçı politikalarını cinsiyetçilik üzerinden yürüten Naziler, kadına toplumda pasif bir rol biçerek, erkeği liderliğe, kadını ise anneliğe teşvik etmişlerdir. Nazilere göre kadına biçilen rol, sağlıklı Aryan çocuklar yetiştirmek üzerinden şekillenmiştir. Bunun yanında, dönemdeki gelişmelere göre, ihtiyaç halinde kadınlara da toplum içinde çeşitli görevler verilmiştir. Fakat ideal Alman kadını doğurganlığı üzerinden yüceltilmiştir.

3.1.5. Kısa bir değerlendirme

Görüldüğü üzere Naziler, tüm sosyal ve kültürel hayatta baskı kurmuşlardır. Lynche'e göre, tüm alanlarda otoritelerini sağlamak ve kontrollerini korumak için, SS (Schutzstaffel), SD (Siecherheitsdients), SA (Sturmapteilungen), Gestapo (Geheimestatzpolizei) gibi güvenlik teşkilatları kurmuşlardır.[242] Nazilerin iktidarından önce, Ernst Röhm tarafından kurulan ve Kahverengi Gömlekliler olarak bilinen SA, eğitim ve ekonomi yönünden dezavantajlı olan güçlü erkeklerden oluşan bir birliktir. Nazilerin iktidara gelmesinde katkıları vardır. Fakat daha sonra bir takım karışıklıklardan dolayı Hitler tarafından SA liderlerinin öldürülmesi emri verilmiştir. Bu olay tarihte, Uzun Bıçaklar Gecesi olarak adlandırılmıştır. Sonrasında, hemen

---

[238] Gisela, Bock. "Antinatalism, Maternity and Paternity in National Socialist Racism" **Nazism and German Society 1933-1945. Ed**. David F. Crew. Taylor & Francis e-Library. 2002.s. 112.
[239]Bock, a.g.e. s. 112.
[240]Bock, a.g.e. s. 112.
[241] Ayrıntılı bilgi için bknz: Keskin, a.g.e.
[242] Lynch, a.g.e. s. 110-115.

kapatılmayan SA, zamanla gücünü kaybetmiştir.[243] Nazi Partisi içinde aktif bir rolü olan Heinrich Himmler, SS lideri olmuş, 1936 yılı itibariyle ise, SS oldukça büyük bir güvenlik ağı haline gelmiştir. Son derece baskıcı olan SS, Nazi Almanya'sının en baskın gücü haline gelmiştir. Ayrıca, büyük oranda Nazi rejiminin ideolojilerini yansıtmaktadır. Öyle ki, SS üyelerinin saf Aryan ırkına sahip olmaları gerekmektedir. Başlangıçta, Hitler'in özel koruma görevinden sorumlu olan örgüt, 1936 yılından itibaren, Gestapo ve Kriminal Polis servislerini de kontrol altına almıştır. SD ise SS altında bir istihbarat servisidir. Bu servisin görevi ise, gizli bir şekilde halk içindeki görüşleri inceleyerek, Nazi rejimi düşmanlarını yakalamaktır. Gestapo ise, gizli polis servisidir. Bu servis, gizli bir şekilde Almanların davranışlarını izleyerek, Nazi değerlerine karşı olanları tutuklamakla görevlendirilmişlerdir.[244]

Kısaca, Naziler tüm alanlarda sıkı denetim kurarak, ideolojilerinin tüm Almanya'da kabul görmesi için baskı uygulamışlardır. Bunun da en büyük amacı, ideolojilerini tüm Almanya'ya benimsetmenin ardından, tüm Almanlar için "Lebensraum" (Yaşam Alanı) oluşturmaktır. Bu Yaşam Alanı'nı yaratmak için ise, Doğu'ya doğru yayılmak gerekmekteydi. Devletin varlık nedeninin üstün ırkın korunması, geliştirilmesi ve tüm dünyaya egemen kılınması olarak gören Hitler, üstün Aryan ırkının geleceğinin bu yaşam alanlarına bağlı olduğunu düşünmekte idi. [245] Bu nedenle ilk olarak iç işlerde, Alman ırkının saflaştırılması, dış işlerde ise bu üstün ırk için yeni yaşam alanları oluşturulması gerekmekte idi.[246] Bu amaçlar doğrultusunda Hitler, ırkçı uygulamalarını toplumun her alanında devreye sokmuştur. Kültür, eğitim, sanat alanlarında propaganda aracılığıyla, Nazi ideolojisini tüm halka empoze etmeye çalışmış, ırkçı yasalarla ve nüfus politikalarıyla, ırkçı uygulamalar toplumda oldukça baskın hale gelmiştir. Irkçı uygulamalar sadece bunlarla kalmamış, en radikal şekliyle Sosyal Darwinist düşüncenin etkileri olan öjenik ve ötenazi hareketleriyle zirveye ulaşmıştır.

3.2. Nazi Almanya'sında Tıp: Öjeni ve Ötenazi Uygulamaları

Naziler, Almanya'da sağlık alanını da tekelleri altına almışlardır. İdeolojilerinin temelleri, ırk birliği, Aryan ırkının saflaştırılması ve dolayısı ile öjeninin sağlanmasına

---

[243] Lynch, a.g.e, s.110-111.
[244] Ellis, Steve, and Barbara Warnock. **AQA AS History : Life in Nazi Germany 1933-45.** Hodder
[245] Ruhi, a.g.e. s. 161.
[246] Ruhi, a.g.e. s. 161.

dayanmaktadır. 20. yüzyılın başlarında, genetik çalışmalarının henüz gelişmiş olmaması sebebi ile ideolojilerinin bilimsel verilerini antropomorfik ölçümler oluşturmakta idi. “Naziler bu paradigmalarını, halk sağlığı, Sosyal Darwincilik ve gen çalışmaları ile temellendiriyorlardı ve iktidara konu ile ilgili hazırlıklı gelmişlerdi.”[247] Ve bu bağlamda ideolojilerini uygulayabilmek için tıp alanında da otorite kurmaları gerekmekte idi.

1933 yılının Ocak ayı itibari ile Alman tıp doktorlarının yarısından çoğu Nazi Partisi’ne katılmış ve halk sağlığını ve ırkını geliştirme söylemi olan, Alman öjeniği yani Rassenhygiene programı çerçevesinde birçok Yahudi’nin, Slav’ın, çingenenin, zihinsel engellinin ve “uygunsuz” olarak nitelendirilen insanların öldürülmesi ile görevlendirilmişlerdir.[248] Weimar döneminde, olumsuz koşullara sahip olup iş sıkıntısı çeken doktorlar, Nazi rejimi ile birlikte aradıkları statüye kavuşup, Nazi Partisi’ne dâhil olarak, Nazi ideolojisini benimseyerek, 1929 yılında Nationalsozialitischer Deuscher Artzebund (Alman Nasyonal Sosyalist Doktorlar Birliği) isimli topluluğu kurmuşlardır.[249] 1933 yılında ise, Yahudi doktorların Almanya’daki hastaneler ve üniversitelerde görev yapmasını yasaklayan bir yasa çıkarılmış, daha sonra Alman doktorların Nazi Partisi’ne katılımı artarak devam etmiş ve 1942 yılı itibari ile 38.000 doktor, Nazi Partisi’ne dahil olmuştur.[250]

Doktorlar Nazilerin ideolojisinin doğrulanması için, Yahudileri ve Nazilerin onaylamadığı diğer grupları ırksal, fiziksel ve zihinsel olarak “uygunsuz” olarak lanse etmiş, Almanya’yı kalıtsal olarak mükemmelleştirme amacı doğrultusunda bilimi kullanarak propaganda yapmışlardır.[251] Sağlık alanını da kontrolleri altına alan Naziler, ırkçı ideolojilerinin pratik uygulamalarını hayata geçirmeye başlamışlarıdır.

Bahsedildiği üzere, Almanya’da Sosyal Darwinist eğilimler, Haeckel, Weismann ve Ploetz gibi isimler ile birlikte, öjeni yani, ırk hijyeniği fikirlerinin doğmasına sebebiyet vermişti. Almanya’da öjeni düşüncelerinin pratiğe geçip

---

[247] M. Cumhur, İzgi and N. Yasemin OĞUZ. "Nazi Dönemi Tıp Uygulamaları" **Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History,** Cilt, 16. Sayı, 2. 2008, s. 95.
[248] Michael A., Grodin, Erin L. Miller, and Johnathan I. Kelly. 2018. “The Nazi Physicians as Leaders in Eugenics and ‘Euthanasia’: Lessons for Today.” American Journal of Public Health Vol. 108, No,1, s.53.
[249] Michael H., Kater, **Doctors Under Hitler**. The University of North Carolina Press, Chapel Hill,1989. Sf.14.
[250] Grodin, a.g.e. s. 53.
[251] Grodin, a.g.e. s.53.

uygulanması ise Nazi rejimi altında görülmeye başlamıştır. Öjeni anlayışı, kalıtımsal hastalığı olanlar ve engelli insanların toplumdan ayıklanmasının yanı sıra, sağlıklı bireylerin sayılarının artırılması yolu ile ırkın geliştirilmesi amacını da taşımaktadır.[252] Bu anlayış, Aryan ırkının üstünlüğüne ve Yahudilerin toplumdan temizlenmesi gerektiğine inanan Hitler tarafından oldukça benimsenmiştir. Öyle ki Hitler, "Değersiz Hayvanların İmhasının Serbestleşmesi" kitabının yazarı Alfred Hoche'nin görüşlerine büyük önem vermekte idi.[253] Bahsedildiği üzere, Naziler ırkçı ideolojilerini hayata geçirmek için bu uygulamaları gerçekleştirmişlerdir. Kater, bundan şu şekilde bahseder:

> "Bir Völkish değeri olan ırk hijyeniği bilimi, üç temel unsura dayanmaktadır ve bunlar, antropolojik, sosyopolitik ve medikal unsurlardır. Antropolojik unsur, kıyaslama prensibine bağlı olarak, vücutsal özelliklerin veriminin incelenmesine dayanır ve sonucunda nedensizce ve despotik bir şekilde, değer yargılarına göre bir sonuca varılır. Bu yargılar, yayılmacı ve sömürgeci olan sosyopolitik unsurlardan kaynaklanmaktadır. Akabinde, insan ırkının türlerini manipüle etmek amacı ile entelektüel bir sisteme oturtulan ve medikal tekniklerin "seleksiyonu" ile gerçekleştirilen medikal unsurlar gelmektedir. Amaç ise çok açıktır, üstün olarak tanımlanan ırkı mükemmelleştirirken, aşağı olarak tanımlanan ırkı yok etmektir."[254]

Bu görüşler ışığında, Sosyal Darwinizm etkisi oldukça net bir şekilde gözlemlenebilir. Bunun dışında, Nazilerin öjeni uygulaması amaçlarının arasında ekonomik kaygılar da gözlemlenmiştir. Öyle ki, 1935-36 yıllarının lise matematik kitaplarında, zihinsel engellilerin barınma masraflarının hesaplanması konusuna yer verilmiş, öğrencilere engelli insanların toplum için adeta bir yük olduğu fikri empoze edilmeye çalışılmıştır.[255]

Naziler iktidara geldikten sonra bu anlayışlarının yasal zeminini oluşturmak için 14 Temmuz 1933 yılında "Ulusu Kalıtımsal Hastalıklardan Koruma Yasası", 24 Kasım 1933 yılında "Uyuşturucu Madde Kullananlar ile Savaş Yasası", 1 Ocak 1934 yılında "Suçlular, Psikopatlar ile Savaş Yasası" ve 15 Eylül 1935 yılında ise "Nüremberg Evlilik Yasası" gibi yasaları yürürlüğe sokmuşlar, sonrasında ise tıp

---

[252] Ruhi, a.g.e. s. 164.
[253] Nahide, Avşar ve Pelin Günay. "**Çoklu Politika Penceresi'nden Ötanazi: Türkiye'ye Bakış." Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi,** Cilt,1, Sayı,1-2, 2016. S.57.
[254] Kater, a.g.e. s.112.
[255] Çaha, a.g.e. s.56.

uygulamaları pratikte görülmeye başlamıştır.[256] Naziler oluşturdukları paradigma ile, çıkarılan tüm bu yasaların Alman sağlığının ve toplumunun ilerleyeceği söylemlerini sık sık tekrarlayarak ve halk içinde bu uygulamaların meşru görülmesini sağlayarak, bu paradigmanın destek toplamasını sağlamışlardır.[257]

Nazilerin çıkardığı kalıtımsal hastalıklar ile ilgili yasalardan sonra, epilepsi, sağırlık, körlük vb. kalıtsal hastalıklar ve çeşitli psikolojik hastalıklar saf ırkı oluşturmanın önünde büyük engel olarak tanımlanmış ve bu tür hastalıkları olan hastaların, kısırlaştırılması amaçlanarak, birçok toplantı sonucunda, ırk hijyenisti Fritz Lens, Alfred Ploetz, Gerhard Wagner, Ernst Rüdin, Fritz Thyssen ve Heinrich Himler isimleri tarafından yasanın sınırları belirlenmiş, son olarak saf ırkı elde etmek için, homoseksüeller, suça meyilli kişiler, asosyaller Yahudiler ve çingeneler de yasaların kapsama dâhil edilerek, yasalar genişletilmiştir.[258] Kater bu uygulamaların, Darwinizm'in acımasız bir unsuru olan Sosyal Darwinizm'i yansıttığını ileri sürmektedir.[259] Bunun yanında Kater, şunu da ileri sürer; Hitler'in Sosyal Darwinizm'i, "içsel negatif seleksiyon" sonucunda yapay döllenme ile oluşturulan saf bir jenotipi de kapsar. Bu jenotip "içsel"dir çünkü sadece Aryan ırkı içindir, ayrıca "negatiftir" çünkü hastalıklı olarak tanımlanan insanların "ötenazi" uygulamaları ile öldürülmesi amacı vardır.[260]

Eski Yunanca'da, Eu (İyi, Güzel) ve Thanatosis (Ölüm) kelimelerinden gelen güzel veya acısız ölüm anlamında olan ötenazi, ilim dilinde, acıları dindirilemeyen ve tedavi bulunamayan ölüme mahkûm hastaların acılarını dindirmek amacıyla, yaşaması için çaba göstermemek, ölmesine izin vermek anlamına gelmektedir.[261] Yani, hastaların acı çekmemesi için ölmesine izin verilmesinin altında merhametli bir anlayış vardır. Fakat Nazi Almanya'sında ötenazi, oldukça zalim bir ölüm anlayışını göstermektedir. Bu dönemde ötenazi, tıbbi ve toplu bir ölüme karşılık gelmektedir.[262]

---

[256] Cumhur ve Oğuz, a.g.e. s.96.
[257] Cumhur ve Oğuz, a.g.e. s.96.
[258] Cumhur ve Oğuz, a.g.e. s. 97.
[259] Michael H., Kater, "Criminal Physicians in the Third Reich", **Medicine and Medical Ethics in Nazi Germany: Origins, Practices, Legacies.** Der. Francis R. Nicosia ve Jonathan Huener. Berghahn Book London. 2013, s.82.
[260] Kater, a.g.e. s.82.
[261] Arslan, Terzioğlu. "Euthanasie (Ötenazi) ve Getirdiği Etik Sorunlar." **Turkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History**, Cilt,2, Sayı, 1,1994, s. 16.
[262] Ruhi, a.g.e. s. 179.

Nazi ötenazi programı, negatif öjeni uygulamaları içerisindedir ve Alman ırkını saflaştırma çalışmaları doğrultusunda, “merhametli ölüm” söylemi ile engelli, sakat ve “uygunsuz” olarak nitelendirilen 200.000-300.000 kadar insan katledilmiştir.[263]

Ötenazi kampanyası, engelli çocuğu olan bir babanın, çocuğun “uyutulması” için Hitler’e dilekçe göndermesi ve dilekçenin kabul olması ile beraber 1939 yılında başladı ve sonrasında Ulusal Ötenazi Programı başlatılarak tüm engelliler uyutuldu.[264] Naziler, bu uygulamaları hastanelerde gerçekleştirerek ötenazi olarak değerlendirdiler.[265] T4 operasyonu olarak adlandırılan bu programın uygulamaları, Münih’ten Prof. Dr. E. Rudin, Berlin’den Prof. Dr. M. Crinis ve Prof. Dr. P. Nitsche ve Heidelberg’ten Prof. Dr. C. Schneider destekleriyle ve Hitler’in özel doktoru Karl Brandt liderliğinde yürütülmüştür.[266] Nazi rejiminde T4 öldürme uygulamalarının başlaması, 2. Dünya Savaşı’nın başladığı 1939-1940 yıllarına denk gelmektedir. İlk kurbanları engelli çocuklar ve daha sonra akıl hastanesine yerleştirilen engelli yetişkinler oluşturmaktadır.[267] Karl Brandt ve Philipp Bouhler çocuk ötenazi programı ile görevli iken, 1939 yazında Hitler Dr. Leonardo Conti’yi benzer operasyonları yetişkinlere uygulaması için görevlendirmiştir ve böylelikle adını yürütülen merkezin adından alan (Tiergartenstrasse 4) T4 Programının çalışmaları 1939 Ekim itibari ile iyice hız kazanmıştır.[268]

Conti’nin liderliğindeki komisyonlar, bütün akıl hastanelerine hastaların ari kanı taşıyıp taşımadığını ve ziyaretçilerinin olup olmadığı sorularının yer aldığı formlar yollayarak, öldürülecek kişilerin tespit edilmesini istemiş ve sonrasında öldürülecek insanlar belirlenmiştir. İğne ve zehirle başlayan öldürme yöntemi deneyleri, 1940 yılında gazlama deneyi ile devam etmiş ve sonrasındaki gaz deneyleri Grafenek ve Hadamar’da yapılmıştır.[269] Sonrasında, başka yöntemler uygulanmıştır. Nazilerin deneyleri bunlarla da sınırlı kalmamıştır. Öyle ki, saf ırkı yaratmak amacıyla Dr. Joseph Mengele tarafından, genetik deneyler için 1000 çift ikiz, Dr. Carl Crauberg

---

263 Grodin, a.g.e. s.54.
264. Ruhi, a.g.e. s.179.
265 Ruhi, a.g.e. s.179.
266 Cumhur ve Oğuz, a.g.e. s.97.
267 Henry, Friedlander. Physicians as Killer in Nazi Germany. Ed. Nicosia, Francis R., and Jonathan Huener, a.g.e. s.59.
268 Doris L., Bergen.” İşgal, Emperyalizm ve Jenosit, 1939-1945”. Caplan, a.g.e. s.207.
269 Bergen, a.g.e. s.207.

tarafından, yapay döllenme deneyleri için ise 300 kadın uygulamalara tabi tutulmuştur.[270]

Uygulamalar, çoğu profesör olan doktorlar ve psikologlar, hastane yöneticileri ve bürokratlar tarafından gerçekleştirilmiş, kurbanlar "Gutacher" denilen medikal uzmanlar tarafından kontrol edilmeden seçilmişlerdir.[271] Öldürülenler, yetişkinler ve çocuklar koğuşu olmak üzere, iki grupta çalışılmış ve kurbanlar açlıktan ölüme terk edilmenin yanında - yapılan deneylerden sonra - uyuşturucu ilaçlara maruz bırakılarak öldürülmüşlerdir. Böylelikle kurbanlar, zehirli maddeler ile öldürülmek yerine sıradan ilaçlarla öldürülmüştür ve bu ölümler kayıtlara, doğal yollardan ölümler olarak geçirilmiştir. Öyle ki, T4 faili Dr. Herman Pfannmüller, savaş sonrasında kurulan Nüremberg Mahkemelerinde, çocuk kurbanların hiçbir zehirlenmeye maruz kalmadığını, doğal nedenlerden dolayı ölümlerin gerç0ekleştiğini iddia etmiştir.[272] Naziler ötenazi yöntemiyle öldürdükleri kurbanları adeta bir yük olarak görmüşlerdir. Bavyeralı bir öğretmen olan Ludwig Lehner, hastane ziyaretlerinde Pfannmüller'in konuşmalarından şahit olduklarını şu şekilde aktarmıştır:

> "Bir Nasyonel Sosyalist olarak bana göre, bu yaratıklar bizim sağlıklı ulusal vücutlarımız için adeta bir yüktür. Biz bu yaratıkları zehir, enjeksiyon vb. yöntemler ile öldürmüyoruz. Çünkü bu gibi yöntemler, yabancı basında ve İsviçre'de hakkımızda karalama kampanyası başlatılmasına neden olabilir. Gördüğünüz gibi bizim yöntemimiz çok daha kolay ve doğal".[273]

1940 yılı itibari ile bir takım gruplardan ve kiliseden uygulamalara protestolar gelmeye başlamış ve 1941 yılında Hitler tarafından ötenazi programı vb. uygulamaların durdurulması emri verilmiş, fakat uygulamalar gizli bir şekilde yürütülmeye devam etmiştir.[274] Almanya ve Avusturya'da birçok hastanede, çocuklar üzerinde uygulanan deneyler sonucunda erişilen ilaçla öldürme yöntemleri ile yetişkinler öldürülmüş ve buna "vahşi ötenazi" adı verilmiştir.[275] Alman halkından gizli tutulan vahşi ötenazinin en çok uygulandığı yer, Meseritz- Obrawald hastanesi idi, buraya Almanya'nın çeşitli şehirlerinden birçok engelli hasta gece yarısında

---

[270] Cumhur ve Oğuz, a.g.e. s. 98.
[271] Friedlander, a.g.e. s. 60.
[272] Friedlander, a.g.e. s.60.
[273] Friedlander, a.g.e. s.61.
[274] Bergen, a.g.e. s. 208.
[275] Friedlander, a.g.e. s. 61

getirilerek çalışması imkânsız olanlar veya hemşireler için yük olarak görülenler isteğe bağlı şekilde seçilerek öldürülmekte idi.[276]

Sonrasında ise, Hitler'in idari işleri başkanı olan Philip Bouhler 1941 yılının baharında, toplama kamplarındaki hasta mahkumlardan kurtulmak amacı ile, T4 programının toplama kamplarını da içine alacak şekilde genişletilmesi gerektiğini ifade etmiş ve "14f13" kod adı ile T4 programının içeriği genişletilmiştir. Sonnestein ötenazi merkezinin direktörü Dr. Horst Schumann ve özel bir komisyon, Auschwitz kampını ziyaret etmiştir.[277] 28 Temmuz 1941 yılında ise, 573 tane hasta mahkûm seçilerek, trenle Sonnestein merkezine gönderilerek öldürülmüştür.[278]

İncelendiği üzere Naziler, ırkçı ideolojilerini öjeni programı çerçevesinde uygulamaya sokmuş, Aryan ırkının saflığını bozduğu ileri sürülen ve "uygunsuz" olarak nitelendirdikleri kişileri ötenazi yoluyla toplumdan elemeye çalışmışlardır. Bunun yanında, kısırlaştırma uygulamaları da görülmüştür. Irkçı ideolojilerin uygulamaları daha sonrasında, ölüm kampları kurularak en radikal seviyeye ulaşmış ve Yahudi soykırımı gerçekleştirilmiştir.

3. 3. Holokost

Soykırım ve ırkçılık kavramları birbiriyle oldukça bağlantılıdır. Irk, mezhep, din, dil gibi unsurlarda ortaya çıkan farklılıklardan dolayı belli bir grubun ötekileştirilmesine ırkçılık, bu grupların toplu halde, planlı bir şekilde ortadan kaldırılmasına soykırım denilmektedir. Holokost ifadesi ise uluslararası hukukta ilk kez Naziler tarafından gerçekleştirilen, toplu Yahudi katliamlarını tanımlamak için 1941-1945 yılları arasında kullanılmıştır.[279]

3.3.1. Soykırımın başlaması ve gelişimi

Bahsedildiği üzere, soykırım sürecinden önce Naziler tarafından, Yahudilerin toplumdan soyutlanması için birçok faaliyet gerçekleştirilmişti. Sonrasında ise, 1938 yılı itibari ile Naziler, Alman Yahudilere mallarını bırakarak, ülkeyi terk etmeleri konusunda baskı yapmış ve SS subayları ve diğer parti üyeleri tarafından Yahudilere

---

[276] Friedlander, a.g.e. s. 61-62.
[277] Andrew, Rawson. **Auschwitz : The Nazi Solution.** [N.p.]: Pen and Sword.2015. s. 3.
[278] Rawson, a.g.e. s.4.
[279] Ruhi, a.g.e. s. 192.

karşı toplu olarak şiddet eylemleri iyice artmıştır. Buna sebep olarak, 6 Kasım 1938 tarihinde, Polonyalı Yahudi bir gencin, Alman devlet çalışanını öldürülmesi gösterilmiştir.[280] Buna karşılık Almanya, 9 Kasım'ı 10 Kasım'a bağlayan gecede, Kırık Camlar Gecesi (Krisstallnacht) olarak adlandırılan, Yahudilere karşı terör eylemini gerçekleştirmiştir.[281] Hitler tarafından onaylanıp, Goebbels, Heydrich ve diğer Nazi üyeleri tarafından düzenlenen bu eylemde, kaldırımlara kırık cam parçaları saçılmış, Yahudilere ait dükkânlar, yapılar, evler ve sinagoglar tahrip edilmiş, sayısı 90'ın üzerinde Yahudi öldürülmüş ve 30.000 kadar Yahudi erkek tutuklanarak hapse mahkûm edilmiştir.[282] Kristal Gece, soykırıma giden sürecin ilk adımı olmuştur.[283] Daha sonra, Almanların toplum dışından atılması süreci giderek hızlandırılarak, 15 Kasım 1938 tarihinde, Yahudi çocuklar okullardan atılmış, devamında zorunlu göç uygulama fikirleri sık sık tekrarlanmış ve Yahudilerin Almanya'da yaşamaları iyice imkânsızlaşmıştır.[284] Hitler Ocak 1939 yılında, parlamentoda yaptığı konuşmasında, olası bir dünya savaşının Yahudilerin yok olması ile sonuçlanacağını ifade ederek adeta soykırımın haberini vermiştir.[285] 2. Dünya Savaş'ının başlaması ile birlikte Yahudilere yönelik politikalar daha da katı bir hal almaya başlamıştır.

15 Mart 1939 yılında, Çekoslovakya'nın ilhakı ile 2. Dünya Savaşı'nın patlak vermesine sebep olan ulus Almanya'dır. Öyle ki Hitler'in planı şu şekilde idi; Doğu'ya doğru yayılıp, Polonya'yı işgal edip burada katliam yaparak, Almanları yerleştirmek.[286] Hatta bu sebeple Sovyetler Birliği ile Saldırmazlık Paktı imzalanmış, sonrasında ise 1 Eylül 1939 tarihinde, Alman güçleri Polonya sınırlarına girmiştir. Bunun üzerine 2 gün sonra, İngiltere ve Fransa savaş ilan etmiş ve 2. Dünya Savaş'ı bu şekilde başlamıştır.[287] Daha sonra Hitler, Polonya'nın batı taraflarını da işgal ettiği topraklara eklemiştir.[288]

---

[280]Andrew, Langley, **Hitler and Kristallnacht.** Capstone, 2014. s.53. EBSCOhost, search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=624074&site=eds-live.
[281] Uli, Linke. **German Bodies Race and Representation After Hitler**. Routledge. Newyork-London 1999. Sf. 171. Akt. Ruhi. a.g.e. s. 182.
[282] Langley, a.g.e. s.53.
[283] Ruhi, a.g.e. s. 182.
[284] Ruhi, a.g.e. s. 183.
[285] Langley, a.g.e. s.38.
[286] Langley, a.g.e. s.38.
[287] Langley, a.g.e. s.38.
[288] Jules, Schelvis et al. Sobibor : **A History of a Nazi Death Camp**. Bloomsbury Academic, 2007. s.7.

İşgallerin başlamasından çok geçmeden, üç hafta sonra 21 Eylül 1939 tarihinde, Heydrich, Polonya'da yaşayan Yahudiler ile ilgili olarak "en büyük amaç" olarak görülen, Yahudilerin bu bölgelerden arındırılıp toplama kamplarına gönderilmesi ile ilgili stratejik görevleri tüm polis güçlerinin şeflerine bildirmiştir[289] Toplama kamplarıyla ilgili görevlerden sorumlu olan Himmler ise, ilk etapta ırksal, biyolojik ve politik olmak üzere tüm düşmanların listesini oluşturmuş, sonrasında ise Yahudilerin yanında, sosyalistler, komunistler, Yehova Şahitleri, homoseksüeller, fahişeler gibi gruplar bu listede belirlenerek ırk hijyeniği için kullanılıp, SS'ler tarafından toplanarak ölüm kamplarında gönderilmişlerdir.[290]

Temmuz 1941 tarihinde Almanya, Sovyetleri işgal etmişti, Nazi rejimi öldürme operasyonları da giderek hızlanmakta idi ve bu bağlamda öncelikli amaçları Sovyetlerdeki tüm Yahudileri öldürmek idi, bunun yanında tüm kaçırılan çingeneler de öldürülmektelerdi.[291] Almanlar, Sovyetlerdeki ve yetki alanlarındaki tüm Yahudileri öldürmekte kararlılardı ve bunun için Wansee konferansında "Son Çözüm" ifadesini kullanarak, Yahudilerin toplu olarak öldürülmesi gerektiğini savundular.[292] 2. Dünya Savaş'ının başlaması ile beraber, Yahudilere yapılan zulüm artmaya başlamıştı. Rosenberg Kasım 1941 tarihinde yaptığı konuşması ile açıkça "Avrupa'daki Yahudilerin biyolojik olarak yok edilmeleri" gerektiğini açıkladı ve Himmler ile Heydrich görevlendirilerek, Hitler'in Yahudi temizliği ütopyası gerçekleştirilmeye başlandı.[293] Daha önce, savaşın Yahudilerin yok edilmesi ile sonuçlanacağını ileri süren Hitler, 2. Dünya Savaş'ının başlaması ile kendince gerekli olan koşulları sağlamış oldu ve planlı olarak uygulanan Yahudi soykırımı bu şekilde uygulanmaya başlandı.[294] SS subayları 1941 tarihi itibari ile ilk ölüm merkezi olan Chelmno'yu açmışlardı ve burada T4 programınca geliştirilen kurbanları egzoz gazıyla boğan vagonlar kullanılmıştı. Sonrasında ise Wansee Konferansının ardından, 5 ölüm tesisi daha kuruldu; bunlar Belzec, Treblinika, Sobibor, Majdenek ve

---

[289] Schelvis, a.g.e. s.7.
[290] Ruhi, a.g.e. s.205-206.
[291] Friedlander, Henry. **The Origins of Nazi Genocide : From Euthanasia to the Final Solution**. Chapel Hill, N.C., The University of North Carolina Press, 1995. s.284.
[292] Friedlander, The Origins of Nazi Genocide, s. 284.
[293] Ruhi, a.g.e. s.197.
[294] Ruhi, a.g.e. s. 197.

Auschwitz- Birkenau kampları idi.[295] Bunlara ilaveten, Dachau, Sachsenhausen, Oranienburg gibi yüzlerce toplama kampı vardı.[296]

1942-1943 yıllarına gelindiğinde ise, Almanların gücü Avrupa'da zirve noktada idi, öldürme süreci de hızlandı, ölüm kamplarındaki şiddet iyice arttı ve Holokost'un simgesi haline gelerek en üst noktaya ulaştı.[297] Holokost'un en acı uygulamaları, Yahudilerin en yoğun yaşadıkları Polonya'daki ölüm kamplarında gerçekleşti. Ölüm kamplarında insanlar, aç bırakılarak, vurularak ya da zehirli gaz verilerek öldürüldüler.[298] 1 Nisan 1942 tarihinde, Belzec kampına öldürülmek üzere 15.000'den fazla Yahudi getirildi, burada 1943 yılına kadar 600.000 kadar, 1942 Nisanı ve 1943 Ekimi arasında ise Sobibor ölüm merkezinde 250.000 kadar Yahudi öldürüldü.[299] 1942 yılında çalışmaya başlayan Treblinika kampının ilk kurbanları ise 300.000 kadar Yahudi idi, bu kampta, 1 milyon'a yakın Yahudi öldürüldü.[300]

Holokost vahşetinin en keskin olarak yaşandığı kamp ise Auschwitz ölüm kampı idi. İçlerinde Yahudiler, Sovyet esirler, çingeneler, komünistler ve diğer dışlanmış grupların bulunduğu ilk esirler Temmuz 1941 yılında kampa getirildi, bazıları dövülerek, bazıları çukurlara atılarak öldürüldü. Eylül 1941 tarihine gelindiğinde ise, Zyklon B zehirli gazı ilk kez 600 Sovyet esir üzerinde daha sonra diğer kamplarda uygulandı[301] Auschwitz kampının doktoru Joseph Mengele, bu kampta ikiz çocukları birbirlerine dikmek gibi çeşitli etik olmayan deneyler yapmakta idi.[302] Ayrıca bu kampta, öldürülen insanların cesetleri Kapo adı verilen Yahudi esirler tarafından işlenmeye zorlanarak, krematoryumlara taşınarak buralarda yakılmakta idi, sayıları net olarak bilinmese de sadece Auschwitz kampında bir günde yaklaşık olarak 9.000 insan gaz verilerek öldürülmekte idi.[303]

---

[295] Bergen, a.g.e. s. 218.
[296] Ruhi, a.g.e. s.205
[297] Bergen, a.g.e. s. 213.
[298] Ruhi, a.g.e. s. 210.
[299] Bergen, a.g.e. s. 218.
[300] Bergen, a.g.e. s.218.
[301]Rawson, Andrew. Auschwitz : The Nazi Solution. Pen and Sword, 2015. S. 82-83.
[302] Ruhi, a.g.e. s.211.
[303] Ruhi, a.g.e. s.212.

3.3.2. Soykırımın sona ermesi ve Nuremberg Mahkemeleri

Savaş'ın 1944-1945 yılları arasında olan son evresi, Almanlar için çekilme, yenilgi ve ardından çöküş getirmişti. 1944 yılındaki Normandiya çıkartması ile Eylül 1944 yılı itibariyle, Fransa ve Belçika'da Alman askeri kalmamıştı, doğuda ise Sovyetler ordusu Polonya ve Baltık ülkelerine kadar girmişti. Fakat Hitler, son ana kadar pes etmedi, en sonunda 30 Nisan 1945 yılında sığınakta intihar etti, propaganda bakanı Goebbels ve ailesi de aynı sığınakta intihar etti. [304]

1945 yılı boyunca gittikçe küçülen Alman topraklarında toplu katliamlar devam etse de Almanya can çekişmekte idi.[305] 1944 sonu ve 1945 yılı başı itibari ile Almanlar çekilirken, kampları ve ölüm merkezlerini de boşalttılar, fakat Himmler'in emri ile mahkûmlar sıkı denetim altında cepheden uzaklaşarak yürüyüşe geçirildiler, yürüyüş esnasında yüzlerce insan öldü.[306] Savaşın son evresine gelindiğinde, Almanya içinde durum çok kötü idi. Yetkililer, Alman asker kaçaklarını ve sivillerden bozguncu olarak görülen insanları da öldürdüler, öyle ki "Nazi Sosyal Darwinizmi'nin "ya hep ya hiç" anlayışının neticesinde, Almanlarınki de dâhil olmak üzere tüm hayatlar ucuzladı".[307] Bahsedildiği üzere Hitler, 30 Nisan 1945 tarihinde intihar etmişti. İntiharından sonra ise Amiral Karl Dönitz radyoda tüm Alman ulusuna Hitler'in kahramanca savaşırken öldüğünü duyurdu, iki gün sonra ise Berlin Sovyetler teslim oldu, 8 Mayıs 1945 tarihinde ise diğer Nazi üyeleri müttefiklere teslim olarak belge imzaladılar.[308] Böylelikle savaş ve soykırım sona erdi. 2. Dünya Savaş'ı faşist rejimlerin yıkımına sebebiyet verdi. Nazi rejiminin yıkılmasından sonra müttefikler, Nazizmi yok etmeyi amaçlamışlardır.[309] Öyle ki, 2. Dünya Savaş'ı devam ederken, 17 Aralık 1942 yılındaki beyanla, Nazi savaş suçlarının cezalandırılması ile niyetlerini zaten duyurmuşlar idi, sonrasında 8 Ağustos 1945 tarihinde Uluslararası Askeri Ceza Mahkemesi (IMT) kuruldu ve 20 Kasım 1945 ve 1 Ekim 1946 yılları arasında Nazi

---

[304] Sander, a.g.e. s.184.
[305] Bergen, a.g.e. s.222.
[306] Bergen, a.g.e. s.224-225.
[307] Bergen, a.g.e. s.225.
[308] Bergen, a.g.e. s. 226.
[309] Ruhi, a.g.e. s.226.

rejiminin önemli isimlerinden 22 kişi de dâhil olmak üzere, Nüremberg'de, savaş ve insanlık suçları üzerinden yargılandı.[310]

Müttefikler Kontrol Konseyi, Nazi rejimi altında görev yapanları 5 gruba ayırdı; *Hauptsculdige*, müebbet hapis cezası veya ölüm cezası alan suçlular, *Belastete*, aktivist veya asker olarak mevcut durumdan fayda sağlayan suçlular, *Minderbelastete*, şüpheli olanlar, *Mitlaufer*, mecburiyetten Nazilere katılanlar, *Enlastete*, masum olup beraat edenler.[311] Ayrıca mahkemelerde, savaş suçlarının yanında, ötenazi programlarının yürütülmesi, Kırık Camlar Gecesi gibi "politik ölüm" konusu ile de ilgilenilmiştir.[312] 9 Aralık 1969 ve 19 Temmuz 1947 tarihlerinde yürütülen Nüremberg duruşmalarında ise, ötenazi programları ve yürütülen deneyler ile ilgili olarak 400 Nazi doktorun bu deneylere katıldığı ifade edilmiş ve yargılanan 23 doktordan, aralarında Karl Brandt'ın da olduğu 7 doktorun ölüm cezasına, aralarında Fritz Fischer'in olduğu 5 doktorun ise müebbet cezasına çarptırılmasına karar verilmiştir.[313] Sonuç olarak, Holokost süresince milyonlarca insan öldü, binlercesi öjeni ve ötenazi uygulamalarına tabi tutuldu, insanların bir kısmı ise deneylerde kobay olarak kullanıldı. Çalışmanın temel konusu bağlamında son olarak, Nazi Almanya'sında Sosyal Darwinizm'in tüm bu gelişmelerin hem arka planında hem de tam ortasında var olduğu çıkarımı yapılabilir. Bundan kasıt şudur; bahsedildiği üzere Nazi ideolojisi ile Sosyal Darwinizm'in düşünsel yapısı arka planda bir noktada benzerlik göstermekte idi, Naziler ideolojik ve siyasi emellerini gerçekleştirmek için propagandalar aracılığı ile toplumu kendi tekellerine almıştı. Sonrasında ise, radikal Sosyal Darwinist uygulamalar olan öjenik ve ötenazi programlarını yürürlüğe sokup, en son olarak "Son Çözüm" olarak nitelendirdikleri Holokost'u gerçekleştirerek, teoride var olan düşüncelerini, pratikte uygulamışlardır. Yani kısaca, Sosyal Darwinizm Nazi ideolojisinin arka planında, Nazi uygulamalarının ise tam ortasında rol oynamıştır çıkarımına varılabilir.

---

[310] Caroline, Sharples. Postwar Germany and the Holocaust. Bloomsbury Academic, 2016. S.17.
[311]Ruhi, a.g.e. s. 226.
[312] Sharples, a.g.e. s.18.
[313] İzgi ve Cumhur, a.g.e. s.103.

SONUÇ

İnsanlık tarihinde önemli etkileri olan evrim fikri, Darwin ile zirveye ulaşarak, 19. yüzyılda tüm alanlarda önemli değişikliklere sebep olmuştur. Spencer'ın "uygun olanın hayatta kalması" görüşü ile sosyal alanlarda da etkisini göstermeye başlayarak, 1880'li yıllara doğru Sosyal Darwinizm adı altında kavramsallaşmaya başlamıştır. Sosyal Darwinizm, sosyal alanlarda da hayatta kalma mücadelesinin olduğunu, en güçlü, uygun ve elverişli olan insanların sosyal sistem içinde var olabileceği savlarına sahiptir. Sosyal Darwinizm'in bu savları, ırkçılık, emperyalizm, savaş gibi unsurları meşru görmektedir. Öyle ki, 19. yüzyılın sonlarına doğru, uluslararası sistemde artan rekabetin, Sosyal Darwinizm'deki karşılığı hayatta kalma mücadelesidir. Sosyal Darwinizm, Almanya'da Haeckel ile birlikte yaygınlaşmaya başlamış, Weismaan'ın "germ plazma" teorisiyle yeni bir forma geçmiş, Ploetz'un çalışmaları ile ise öjeni ve ötenazi ile ilgili çalışmalar başlamıştır.

Almanya'da Nazilerin iktidara geçmesi ile Sosyal Darwinist uygulamalar, program olarak düzenlenerek uygulanmaya başlamıştır. Nazi ideolojisinin temelini oluşturan, anti-Semitist, militarist ve ırkçı unsurlarda Sosyal Darwinizm'in etkileri görülmüştür. Bu doğrultuda, Naziler çeşitli propagandalar ile ideolojilerini topluma empoze etmeye çalışmışlardır. Sosyal ve kültürel anlamda Yahudilerin dışlanması ile başlayan süreç, 1935 tarihli Nüremberg Yasaları ile resmi bir hal almıştır. Alman toplumunda Aryan nüfusu arttırmak ve Yahudi nüfusunun etkisini azaltmak amacı ile benzer birçok girişim gerçekleştirilmiştir. Sosyal Darwinizm ise bu noktada, Nazi ideolojisinin arka planında bir etken olarak rol almıştır. Nazi rejiminde Sosyal Darwinizm'in pratik olarak uygulanması ise, öjeni ve ötenazi programları ile birlikte görülmüştür. 1933 yılı itibari ile çıkarılan yasalarla, Aryan ırkının saflığını korumak amacı ile öjeni ve ötenazi uygulamalarının toplum içinde yaygınlaşması ise, Sosyal Darwinist uygulamaların bir sonucudur. Bu uygulamalar kapsamında zihinsel engelli ve "uygunsuz" olarak nitelendirilen yüzlerce insan T4 programı altında öldürülmüştür. Sosyal Darwinizm'in Nazi rejimi üstündeki bir diğer etkisi ise, dış politika üzerinde "yaşam mücadelesi" doğrultusunda gerçekleşmiştir. Bahsedildiği üzere Hitler'in dış politikası temel olarak "bir ulus bir devlet" ve "yaşam alanı" amaçlarına dayanmakta idi. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için savaş kavramı yüceltilmekte idi. Bu noktada, Hitler'in kitabının adının "Kavgam" olması da dikkat çekmektedir. Öyle ki, Hitler dış

politika amaçlarını gerçekleştirmek için, adeta yayılmacı bir politika izlemiş, bu durum Çekoslovakya'nın işgali ile 2. Dünya Savaşı'nın başlamasının nedenlerinden biri olarak incelenmiştir. Elbette, savaşın başlamasının tek sorumlusu Nazi ideolojisi ve politikaları denilemez. Zira 1. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'ya dayatılan Versailles Antlaşması, Büyük Buhran gibi etkenler de savaşın başlamasında etkin bir rol oynamıştır. Fakat Nazilerin dış politika emelleri savaşın başlaması ve gidişatında çok önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, Nazilerin dış politikasının şekillenmesinde Sosyal Darwinizm'in etkili olmasıdır. Nazilerin dış politikası, savaşın gidişatını oldukça etkileyerek, Holokost gibi acı bir olayın siyasi tarihe yazılmasına sebebiyet vermiştir. 2. Dünya Savaş'ı süresince birçok Yahudi, çingene, engelli, Sovyet savaş esiri ve "uygunsuz" olarak nitelendirilen, sayısı bugün bile net olarak bilinemeyen milyonlarca insan, gaz odalarında katledilmiştir. Bunun yanında, kurbanlar, T4 uygulamalarına ve çeşitli deneylere tabi tutularak adeta kobay gibi kullanılmıştır. Bu noktada, araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, Holokost'ta gerçekleştirilen öjeni vb. uygulamalarda Sosyal Darwinizm aktif bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, araştırmada ulaşılan başlıca sonuçlar şu şekildedir; Nazi ideolojisinin arka planında Sosyal Darwinist izlere rastlanmaktadır. Nazi uygulamalarında ise radikal Sosyal Darwinist izler aktif olarak görülmektedir. Bu doğrultuda, Nazilerin propaganda ve politikalarının şekillenmesinde yine Sosyal Darwinizm'in etkisi gözlemlenmektedir. Evrim teorisinin Sosyal Darwinizm adı altında sosyal alanlara nüfuz etmesi, siyasal ideolojiler kapsamında liberalizm üzerinde Laissez Faire ilkesi ile faşizm üzerinde ise savaş, yaşam mücadelesi, ırksal ve kültürel milliyetçilik gibi kavramlar ile izler bırakmıştır. Bu noktada ulaşılan bir diğer sonuç, Sosyal Darwinizm, liberal düşünce ile "rekabet" unsuru üzerinden etkileşime girerek, kapitalizm, sömürge, pazar arayışı, gücün tekelleşmesi gibi etkenlerin arka planında yer almıştır. Bilindiği üzere, tüm bu nedenler 1. Dünya Savaş'ının başlamasının arka planında yer almaktadır. 1. Dünya Savaş'ı ise, dünya çapında çeşitli alanlarda birçok soruna sebebiyet vermiştir. Sosyal Darwinizm, faşist ideolojiler üzerinde, "yaşam için mücadele" kavramı, gücün ve savaşın yüceltilmesi ve radikal milliyetçilik unsurları üzerinden vücut bulmuştur. Faşist bir yönetimi benimseyen Nazi ideolojisinin arka planında ise yine Sosyal Darwinist izler yer almaktadır.

Bu noktada, araştırmada ulaşılan ilk temel sonuç, Sosyal Darwinizm'in "yaşam mücadelesi" ve "uygunun olanın hayatta kalması" unsurları üzerinden Nazi ideolojisinin arka planında yer almasıdır. Bahsedildiği üzere, Sosyal Darwinizm'de yer alan toplum içinde var olma mücadelesinde her zaman güçlüler ve toplumsal koşullara elverişli olanlar hayatta kalmaktadır. Zayıflar ve elverişsiz olanlar ise toplum içinde zamanla yok olmaktadırlar. Bu bağlamda, Nazi ideolojisinde, elverişli ve güçlü olanlar Aryan ırkına, elverişsiz ve zayıf olanlar ise Yahudi ırkına karşılık gelmektedir. Naziler Aryan ırkını üstün ırk olarak tanımlarken, Yahudileri aşağı ırk olarak tanımlayarak, ilk önce kültürel olarak, daha sonra biyolojik olarak Alman toplumundan yok etmeyi amaçlamışlardır. Sosyal Darwinist izler taşıyan bu ideoloji, Nazilerin iç ve dış politikalarının şekillenmesinde rol oynamıştır. Dolayısı ile Nazilerin iç ve dış politikalarında da Sosyal Darwinist izler gözlemlenir.

Araştırmada ulaşılan ikinci temel sonuç ise, radikal Sosyal Darwinist uygulamaların Nazi ırkçı politikalarında aktif olarak rol almasıdır. Bahsedildiği üzere, Naziler, öjeni ve ötenazi uygulamaları ile Alman toplumunda ırk hijyeniğini aktifleştirmeyi amaçlamaktalardı. Aşağı ırk olarak tanımladıkları Yahudileri, toplumdan tamamen temizlemeyi istemişler, üstün ırk olarak tanımladıkları Aryan ırkını ise, mükemmelleştirerek toplumda saf Aryan ırkının baskın olması amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmüşlerdi. Nazilerin, Yahudileri toplumdan tamamen "temizlemek" amacı ile 2. Dünya Savaş'ında Holokost'u gerçekleştirmeleri de ırk hijyeniği hareketi olarak yorumlanabilir. Bu noktada, Holokost'un da Sosyal Darwinist izler taşıdığı çıkarımına varılabilir. Araştırmada ulaşılan en temel sonuç kısaca şöyledir; adeta evrim teorisinin evrimi gerçekleşmiş, evrim teorisinin evrimi olan Sosyal Darwinizm, Nazi ideolojisinin arka planında, Nazi ideolojisi doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamaların ise tam ortasında yer almıştır.

KAYNAKÇA

Abizadeh, Arash. "Was Fıchte an Ethnic Natıonalist? On Cultural Nationalism and Its Double." **History of Political Thought** Cilt**,** 26, Sayı, 2 ,2005,334-359.

Althusser, Louis. **Kapitali Okumak**. Çeviren Celal Kanat. İstanbul, Belge Yayınları, 1995.

Asutay, Hikmet. "Almanya'da Gençlik ve Gençlik Kültürleri Kavramlarının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.**Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** Cilt**,**19, no. 1 2017, 59-74.

Ateş, Kenan. **Dünü Bugünü ile Evrim Teorisi**. İstanbul, Evrensel Basım Yayın, 2009.

Avşar, Nahide ve Pelin Günay. "Çoklu Politika Penceresinden Ötenazi: Türkiye'ye Bakış", **Ekonomi, Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi Cilt,**1, Sayı 1-2, 2016, 54-66.

Bannister, Robert C, **Social Darwinism: Science and Myth in Anglo-American Social Thought.** Temple University Press, 1979.

Bayrakdar, Mehmet, "Cahız ve Biyolojik Evrimciliği Doğuşu" çev. Mehmet Vural. **Kelam Araştırmaları** , Cilt 10, no. 1,2012, 117-126.

Bergen, Doris L., "Emperyalizm ve Jenosit, 1939-1945", **Hitler Almanyası 1933-1945** içinde, yazan Jane Caplan, çeviren İdem Erman. İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2012.

Berzeviczy, Klara, Bela Barabasi, Luciano Caliotti vd. "Mediaval or Even Older Roots of Evolution Theory" **Atti e memorie**, Vol., 14, no. 7, 2012, 67-101.

Bock, Gisela. "Antinatalism, Maternity and Paternity in National Socialist Racism" **Nazism and German Society 1933-1945** içinde, yazan David F. Crew. Taylor and Francis e-Library, 2002.

Brautigam, Jeffrey C. "Sorting Out Social Darwinism." **History and Phşlosophy of the Life Sciences** vol**.** 12, no. 1, 1990, 111-116.

Claeys, Gregory, "The Survival of the Fittest and the Origins of Social Darwinism", **Journal of the History of Ideas**, vol. 61, no. 2, 2000, 223-240.

Con, Emre. "Alman ve İtalyan Modelleri Bağlamında Faşist Devlet Sistemi(1922-1945)" Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.

Çakı, Caner, "Nazi Almanyası Etkisindeki İtalyan Sosyal Cumhuriyetinin Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme" **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi** Cilt11, Sayı, 2,2018,252-272.

Çakı, Caner ve Mehmet Ozan Gülada. "Nazizm İdeolojisinde Alman Kadınları: Ns- Frauen- Warte Propaganda Dergisi Üzerine İnceleme, **Medeniyet ve Toplum Dergisi** Cilt,2, Sayı, 2 ,2018,89-105.

Çelikçi Abdülsamet ve Can Kakışım, "İtalyan Faşizmi ve Tarihi Gelişimi", **Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** Cilt 1, Sayı, 2, 2013.

Çetin, Halis. "Liberalizmin Temel İlkeleri", **C.Ü İktisadi İdari Bilimler Dergisi ,** Cilt 2, Sayı, 1, 2001.

Darwin, Charles and Francis Darwin, **The Autobiography of Charles Darwin: From Life and Letters of Charles Darwin,** UK, Andrews, 2012.

Darwin, Charles, **İnsanın Türeyişi**, 2. Baskı. Çeviren Öner Ünalan. İstanbul, Evrensel Basın Yayın, 2014.

—. **Türlerin Kökeni**. Çeviren Öner Ünalan. İstanbul,Evrensel Basın Yayın, 2012.

Demirel, Arzu. "Antik Yunanda Biyolojik Evrim Düşüncesi", **Folklör Edebiyat**, Cilt 17, Sayı 68, 2011,56.

Dickens, Peter. **Social Darwinism: Linking Evolutionary Thought to Social Theory,** Philadelphia, Open University Press, 2000.

Doğan, Atilla. "Sosyal Darwinizm ve Osman Aydınları", *Doktora Tezi*, İstanbul, Marmara Üniversitesi , 2003.

Doğru, Mustafa Kemal. "İktisat, Biyoloji ve Rasyonellik" , **Politik Ekonomik Kuram** Cilt, 2 Sayı, 1, 2018.

Dursunoğlu, İsmail, "Sosyal Darwinizm", **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** Cilt 6, Sayı, 1,2016, 211-221.

Ekinci, Oğuzhan. "Nasyonal Sosyalizm Döneminde Kadınlar", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** Cilt**,**22, Sayı, 3 ,2012, 2912-2940.

Ergil, Doğu. "İdeoloji Üzerine Düşünceler" **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi** Cilt, 38, Sayı, 1,2015, 69-95.

Evans, Richard J. "Nazi İdeolojisinin Ortaya Çıkışı", **Hitler Almanyası-1933-1945** içinde, yazan Jane Caplan, çeviren İdem Erman. İstanbul, İnkılap Kitabevi, 2012.

Friedlander, Henry, "Physicians as Killer in Nazi Germany",**Medicine and Medical Ethic in Nazi Germany** içinde, yazan Francis R. Nicosia ve Jonathan Huener. London, Berghahn Book, 2013.

—. **The Origins of Nazi Genocide: From Euthanasia to the Final Solution**. Chapel Hill,The University of North Carolina Press, 1995.

Grodin, Michael, Erin L Miller and Johnathan ı. Kelly. "The Nazi Physicians as Leaders in Eugenics and 'Euthanasia': Lessons for Today", **American Journal of Public Health** 108, no. 1,2018, 53- 57.

Hawkins, Mike, **Social Darwinism in European and American Thought, 1860-1945: Nature as Model and Nature as Threat.** Cambridge,Cambridge Universty Press, 1997.

Heather, Remoff. "Maltus, Darwin and the Descent of Economics" **American Journal of Economic and Sociology**, 2016: 862-903.

Herf, Jeffrey, **The Jewish Enemy: Nazi Propaganda During World War 2 and the Holocaoust**. Düzenleyen: Harvard University Press. Cilt 1. Harvard University Press, 2008.

Hitler, Adolf. **Kavgam,** Çeviren Korhan Göktuğ. 5. Baskı,Ankara, 2017, Panama Yayıncılık, 2013.

Hobsbawn, Eric. **Kısa 20. Yüzyıl-1914-1991 Aşırıklar Çağı,** Çeviren Yavuz Alogan. 10. Baskı,Everest Yayınları, 2017.

Hofstadter, Richard,**Social Darwinism in American Thought**. Massachusetts: Beacon Press, 1992.

İzgi, M. Cumhur ve N. Yasemin Oğuz, "Nazi Dönemi Tıp Uygulamaları", **Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History,** Cilt,16, Sayı, 2 2008, 94-104.

Joseph, Rousso Henry and Richard Golsan. **Stalinism and Nazism: History and Memory Compared.** University of Nebreska Press, 2004.

Jules, Schelvis vd. **Sobibor: History of a Nazi Death Camp**, Bloomsbury Academic, 2007.

Kalaycıoğulları, İnan. "Subhi Edhem ve Lamarckizm Adlı Eseri", **Dört Öge,** no. 4 2013, 79-119.

Karaca, Ali ve Ferida Haboubi, "Avrupa Basınında ve Türkiye'de Bazı Yazarlara göre Antisemitizm(1933-1946) "**Türklük Araştırmaları Dergisi** Cilt,1, Sayı, 1, 2018, 39-52.

Karaömerlioğlu, M. Asım, "Darwin ve Sosyal Bilimler"**Birikim,** 2010,111-122.

Kater, Michael H. "Criminal Physicians in the Third Reich", **Medicine and Medical Ethics in Nazi Germany: Origins, Practices, Legacies** içinde, yazan Francis R. Nicosia ve Jonathan Huener. London, Berghahn Book, 2013.

—. **Doctors Under Hitler,** Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1989.

Kelly, Alfred, **The Descent of Darwin: The Popularization of Darwinism in Germany, 1860-1914,** The University of North Carolina Press, 1981.

Keskin, Fatih. "Nasyonal Sosyalizm'de Kadın: Mağdurluk ile Faillik Arasında Tarihsel bir Tartışma" **Fe Dergi: Feminist Eleştiri** Cilt,8, Sayı,1 2016.

Langley, Andrew. **Hitler and Kristallnacht**. Days of Decision, Chicago, Illıonis Capstone, 2014. http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=624074&site=eds-live.

Linke, Uli. **German Bodies Race and Representation After Hitler**, Newyork-London: Routledge, 1999.

Lothar, Fritze and Wolfgang Bialas, "Nazi Ethics and Morality: Ideas, Problems and Unanswered Questions" ,**Nazi Ideology and Ethics** içinde, yazan Wolfgang Bialas, Cambridge Scholars Publishing, 2014.

Lynch, Michael J, **Understand Nazi Germany**, London: Hodder Education, 2012.

Malthus, Thomas. "An Essay on the Principle of Population" **Electronic Scholarly Publishing Project,** 1998.

Mayer, Ernst. **The Growth of Biological Thought: Diversity, Evolution, and Inheritance.** Harvard, Belknap Press, 1982.

Mees, Bernard. "The Tradition of Völkisch Germanism",**Science of Swastika** içinde. New York, Central European University Press, 2008.

Memmi, Albert, **Racism**, Minneapolis, University of Minnesota Press, 2000.

Mora, Necla. **Alman Kültüründe Düşman İmgesi**. İstanbul, Altkitap, 2009.

Oskay, Ünsal, " Popüler Kültür Açısından 'İdeoloji' Kavramına Ait Yeni Yaklaşımlar", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Dergisi.** Cilt,35, Sayı, 1, 1980,s. 199-200.

Öktem, Ülker, "Olgu, Kuram, Darwin Öncesi Evrim Kuramları ve Darwin'in Evrim Kuramı" **Ankara Üniversitesi DTCF Antropoloji Dergisi**, Sayı,23, 2010.

Payne, Stanley G. **A History of Facism 1914-1945**. Taylor and Francis e- Library, 2003.

Pozhıdaveya, Nina. "Alman Siyasal Sisteminde Weimar Cumhuriyeti Sonrası Nasyonal Sosyalist Partinin İktidarı ve Nazizm" Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2011.

Rawson, Andrew, **Auschwitz: Nazi Solution**. Pen and Sword, 2015.EBSCOHOST

search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=970982&site=eds-live.

Ruhi, Muhammed Emin. **Adolf Hitler ve Nazizm: Alman Faşizmi ve Yahudi Soykırımı**. 1. Baskı, İstanbul, Onikilevha Yayınları, 2017.

Russel, Bernard. **Bilim ve Din**. Çeviren Hilmi Yavuz. İstanbul,Cem Yayınevi, 1999.

Sander, Oral, **Siyasi Tarih- İlkçağlardan 1918'e**. 31. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 2016.

—. **Siyasi Tarih-1918-1994**. 27. Baskı, Ankara, İmge Kitapevi, 2017.

Sharples, Caroline. **Postwar Germany and the Holocaust.** Series: Perspective on the Holocaust. New York, Bloomsbury Academic, 2016.

Simonsen, Eva and Kjersti Ericsson. **Children of World War 2: The Hidden Enemy Legacy**. Oxford, Berg Publishers, 2005.

Stepan, Nancy Leys. **The Hour of Eugenics: Race, Gender, and Nation in Latin America,** Ithaca, Cornell University Press, 1996.

Stephenson, Jill. "Yayılma: Propaganda ve Uygulamada Ulusal Toplum Yaratmak" **Hitler Almanyası1933-1945** içinde, yazan Jane Caplan, çeviren İdem Erman. İstanbul,İnkılap Yayınevi, 2012.

Sullivan, Laura L. "Charles Darwin: Groundbreaking Naturalist and Evolutionary Theorist", Minneapolis, Minnesota, Abdo Publishing, 2016.

Şahin, Çağatay, "Sosyal Darwinizm, Nazizm ve Hukuk İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme" **Hacettepe HFD** Cilt,7, Sayı,1 2017, 565-584.

Şenel, Alaaddin. **Irk ve Irkçılık Düşüncesi**. 2. Baskı. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1993.

Tanar, Mehtap. "Batı Avrupa'da Sosyal Darwinizm Tartışmaları ve Osmanlı Düşünce Dünyasına Etkisi" Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, 2011.

Taslaman, Caner,. **Evrim Teorisi Felsefe ve Tanrı,** İstanbul, İstanbul Yayınevi, 2016.

Terzioğlu, Arslan, "Euthanasie(Ötenazi) ve Getirdiği Etik Sorunlar" **Türkiye Klinikler Journal of Medical Ethics- Law and History,** Cilt,2, Sayı, 1,1994 16-21.

Torun, Cengiz Mesut, "Liberalizm ve Sosyal Darwinizm Karşısında John Rawls" **Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe Dergisi** Cilt, 5, Sayı, 10 ,2010.

Torun, Tuğba, "İktisat Etik İlişkisine Sosyal Darwinist Bir Yaklaşımı" **İş Ahlakı Dergisi,** Cilt,6, Sayı, 2, 2013.

Travisinato, Siri Igıno, "Reconstructing Anaximander's Biological Model Unveils a Theory of Evolution akin to Darwins, Through Centries Before the Birth of Science" **Acta Med Hist Adriat,** vol.14, no. 1,2016.

Ülman, A. Haluk, "Alman Nasyonal Sosyalist Partisi" **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,** Cilt,12, Sayı, 4, 1957.

Vasey, CM. **Nazi Ideology,** Lanham, UPA, 2006.EBSCOHOST.

http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=643842&site=eds-live

Wachasmann, Nıkolus, "Dışlama Politikası: Nazi Devletinde Baskı, 1933-1939" **Hitler Almanyası 1933-1945** içinde, yazan Caplan Jane, çeviren İdem Erman. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2012.

Walter, Karp. **Charles Darwin.** New word City, Inc 2016.EBSCOHOST search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk &AN=1421572&site=eds-live

Weikart, Richard, "Darwinism and Death: Devaluing Human Life in Germany, 1860-1920", **Journal of History of Ideas,** no. 63, 1993, 323-344.

Weikart, Richard. "The Origins of Social Darwinism, 1859-1895" **Journal of the History of Ideas,** vol.54, no. 3,1993, 469-488.

Weikart, Richard, "The Role of Darwinism in Nazi Racial Thought" **German Studies Review** vol.36, no. 3, 2013, 537-556.

Weiss, Sheila Faith, "The Race Hygiene Movement in Germany" **Osiris,** vol.3. The university of Chicago Press, 1987, 193-236. JSTOR. www.jstor.org/stable/301759

Wieviorka, Annette and Jeanne Armstrong " Women and the Post-war Nazi Trials" **Clio(English Edition),** no,39, 2014 , 146-151. JSTOR

http://www.jstor.org/stable/26238723.

Yakıt, İsmail. "Darwinden Önce İslam Düşünürlerinde Evrimle İlgili Fikirler" **İstanbul Üniversitesi Felsefe Arkişui Dergisi,** Sayı, 24, 2012.

Yücel, M. Serhan, ve M. Murat Taşar, "Sosyal Darwinizm: Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Erken Cumhuriyete Etkisi" **Kutadgu Bilig Dergisi,** Sayı, 29, 2016 309-360.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Sena Şahin

Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara – 05.01.1994

Öğrenim Durumu: Yüksek Lisans

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	İngiliz Dili ve Edebiyatı	Hacettepe Üniversitesi	2017
Yüksek Lisans	Uluslararası İlişkiler	Atılım Üniversitesi	2017-2019

Yabancı Diller: İngilizce – iyi, Almanca- başlangıç, Fransızca- başlangıç

E-posta: senaa_sahin@hotmail.com

Telefon: 0530 218 23 09

Tarih: 24.05.2019

Sena Şahin

ORIJINALLIK RAPORU

%10	%8	%6	%9
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	Submitted to Istanbul University Öğrenci Ödevi	%1
2	www.canakkale.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
3	www.csustan.edu İnternet Kaynağı	%1
4	Submitted to Karadeniz Teknik University Öğrenci Ödevi	<%1
5	Submitted to Atilim University Öğrenci Ödevi	<%1
6	Submitted to Uludag University Öğrenci Ödevi	<%1
7	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	<%1
8	acikerisim.ticaret.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	Submitted to University of Reading Öğrenci Ödevi	<%1